اورتودوقسيا

آخلاق و دینی رساله

مدیر مسئول : ملهتیوس لوقاکیس محل اداره : فنار روم پطریقخانه‌سی

Ἔτος Β΄ 31 Ἰανουαρίου 1928 Τεῦχος 22ον

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
Καθηγητὴς Ἰ. Θεολογ. Σχολῆς Χάλκης

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΗΣΑΪΟΥ

[ΚΕΦΑΛ. 57]

Ἐν προλαβόντι τεύχει τῆς *Ὀρθοδοξίας* εἴδομεν πῶς ὁ προφήτης, δι᾿ ὀλίγων μέν, ἀλλὰ λίαν ἐκφραστικῶς ἐστηλίτευε τοὺς ἐκ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ ἀναξίους τῆς κλήσεως αὐτῶν ποιμένας καὶ διδασκάλους τοῦ ἰδίου λαοῦ, ὡς ἀνθρώπους εἰς πᾶν ἄλλο ἀφορῶντας ἢ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἀποστολῆς. Μετὰ τὸν ἐκείνων ἔλεγχον μεταβαίνει ὁ προφήτης ἀπὸ τοῦ ἑπομένου κεφαλαίου εἰς τὸν ἔλεγχον αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, αὐτῶν δηλ. ἐκείνων ἐξ αὐτοῦ, καὶ τούτων πλεοναζόντων, ὅσοι ἐξωτερικῶς προσκείμενοι τῇ πατρῴᾳ πίστει καὶ λατρείᾳ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐσωτερικῶς εἶχεν ἀπομακρυνθῇ παρασάγγας ὅλους ἀπὸ τοῦ πνεύματος αὐτῆς, εἶχεν δὲ παρεκκλίνει εἰς τὰς μωράς, παχυλὰς

καὶ δὴ καὶ ἀσέμνους λατρείας καὶ τελετὰς τῶν τότε περιοίκων τῆς Παλαιστίνης χωρῶν καὶ λαῶν, λατρείας καὶ τελετάς, μεστὰς μὲν παντοίων δεισιδαιμονιῶν τοῦ χειρίστου εἴδους, περιλαμβανούσας δὲ καὶ ἀνθρωποθυσίας τῆς μικρᾶς ἡλικίας ἐν κοιλάσι καὶ παρὰ χειμάρροις τελουμένας, ἐπὶ δὲ βουνῶν καὶ ὑψωμάτων καὶ κατασκίων τόπων ἢ ἀλσῶν συνδυαζούσας μετὰ τῶν ἄλλων παρατροπῶν καὶ παραφροσυνῶν καὶ τὰς πρὸς τιμὴν αὐτῶν τῶν θεῶν τελουμένας παραχρήσεις καὶ ἀσχημίας.

Πλὴν δὲ τῶν προειρημένων τούτων πρὸς κατανόησιν τοῦ ἐφεξῆς ἐλέγχου, ἀνάγκη νὰ ληφθῶσιν ὑπ᾽ ὄψιν καὶ τὰ ἑξῆς: Εἶναι δηλ. συνήθης ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς προφήταις, ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις τῆς ἀμοιβαίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ σχέσις πρὸς τὴν σχέσιν τὴν ὑπάρρουσαν μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. Καθὼς οὗτοι ὀφείλουσι πίστιν πρὸς ἀλλήλους, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Θεός, ἀγαπῶν τὸν ἑαυτοῦ λαὸν τὸν περιούσιον, ἀπαιτεῖ παρ᾽ αὐτοῦ ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν ἀποκλειστικήν. Καὶ καθὼς παρὰ τῷ ἀνδρογύνῳ πᾶσα ἀθέτησις τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ πίστεως εἶναι μυσαρὰ καὶ ἀξιόποινος πρᾶξις ὡς ***πορνεία*** καὶ ***μοιχεία,*** τοιουτοτρόπως καὶ πᾶσα ἀπόκλισις τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ καὶ πρόσκλισις εἰς ἄλλας λατρείας εἶναί τις ἀπιστία, καὶ χαρακτηρίζεται πολλάκις ὡς ***πορνεία*** καὶ ***μοιχεία.*** Τῆς εἰκόνος ταύτης καὶ παραβολῆς χρῆσιν ποιεῖται καὶ ὁ Ἡσαΐας ἐλέγχων ἐν τοῖς ἑξῆς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπιστίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὕτω νοητέα ὄχι μόνον τὰ ἐν τῷ 3ῳ στίχῳ λεγόμενα ***(«μοιχοῦ καὶ πόρνης σπέρμα»),*** ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς στίχοις 7–10 πλατύτερόν πως ἀναπτυσσόμενα, καίτοι καὶ ὑπαινιγμός τις πρὸς τὰς ἄλλας ἀσχημίας καὶ παρεκτροπὰς δὲν ἀποκλείεται. Οὕτω νοητέα καὶ τὰ ἐν τοῖς στίχοις 11-13 περὶ λήθης ἢ λήθης ἢ ἀδιαφορίας, περὶ προσποιήσεως, περὶ φόβου καὶ ἀφοβίας, περὶ τιμωρίας καὶ μακροθυμίας ἢ σιωπῆς λεγόμενα, δι᾽ ὧν ἁπάντων δηλοῦται τοῦτο, ὅτι τῶν

πιστῶν καὶ χρηστῶν καὶ μετανοίας καὶ διορθώσεως δεκτικῶν στοιχείων ἀξιουμένων τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ προνοίας καὶ σωτηρίας, οἱ ἄλλως ἔχοντες καὶ ἀμετανόητοι διατελοῦντες ἐνδίκως στεροῦνται τῆς ἀπ' ἐκείνου βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως. «Οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσι, λέγει Κύριος».

Ἀμφιβολίαι τινὲς ὑπάρχουσι περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς θέσεως τῶν δύο πρώτων στίχων τοῦ κεφαλαίου τούτου (57, 1-2), ἐξηνέχθη δὲ ἡ ὑπόνοια, μήπως εἶναι μέρος ἐλεγείου τινός, καὶ δὴ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἡσαΐου αὐτοῦ, ὁμοῦ μετὰ τῶν τελευταίων στίχων τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου (46, 9-12) παρεμβληθὲν ἐνταῦθα εἰς θέσιν ἥκιστα κατάλληλον. Κάλλιστα ὅμως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπορρέοντες ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἡσαΐου, ἐξενεχθέντες μὲν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θανάτου δικαίου τινὸς ἀνδρός, οἷος ἦτο καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, εὑρισκόμενοι δὲ ἐνταῦθα εἰς τὴν μάλιστα προσήκουσαν θέσιν πρὸς ἔξαρσιν αὐτῆς ταύτης τῆς ἰδέας, ὅτι τῶν δικαίων ἀνδρῶν ὁ θάνατος εἶναι πολλάκις οἱονεὶ προάγγελος ἐπελεύσεως πονηρῶν ἡμερῶν διὰ τοὺς φαύλους καὶ ἀσεβεῖς, τοῦ Θεοῦ ἐγκαίρως μεθιστάντος ἐντεῦθεν τοὺς δικαίους, ὅπως μὴ ἐπίδωσι τὰ ἐπελευσόμενα δεινά, ὅπως τοιοῦτόν τι παρίσταται λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἐπίσης δίκαιον καὶ εὐσεβῆ βασιλέα Ἰωσίαν (4 Βασιλ. 22, 20). «Ἰδοὺ θὰ προσθέσω σε ἐγὼ πρὸς τοὺς πατέρας σου, καὶ ἐν εἰρήνῃ θὰ προστεθῇς (=θὰ περισυλλεγῇς) εἰς τὸν τάφον σου, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου δὲν θὰ ἐπίδωσιν ὅσα δεινὰ θὰ ἐπιφέρω ἐγὼ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον».

1. «Ἐκλείπουσιν οἱ δίκαιοι, καὶ σκέπτεται οὐδείς. Ἀφαρπάζονται οἱ χρηστοὶ καὶ ἐπιεικεῖς, καὶ ἐννοεῖ οὐδείς, ὅτι ἀποθνήσκει ὁ δίκαιος τοῦ κακοῦ ἕνεκα, ὅπως μὴ ἐπίδῃ τὰ δεινὰ τὰ ἐπελευσόμενα.
2. Ἀπέρχονται εἰς τὸν τόπον τῆς εἰρήνης καὶ ἀναπαύονται ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτῶν τῆς αἰωνίου οἱ ἐν εὐθύτητι περιπατοῦντες.
3. Ὑμεῖς δὲ οἱ φαρμακίδες υἱοί, οἱ μοιχοῦ καὶ πόρνης γό-

4. νοι, προσέλθετε καὶ εἴπατε· τέρπεσθε κακολογοῦντες τίνα;
κατὰ τίνος ἀνοίγετε στόμα πλατὺ καὶ ἐκτείνετε τὴν γλῶσ-
5. σαν ὑμῶν; Δὲν εἶσθε ἀνομίας τέκνα καὶ γόνοι ψεύδους
ὅσοι ἐξεκαίεσθε ἐν ἄλσεσι καὶ ἠσελγαίνετε ὑποκάτω παν-
τὸς δένδρου χλωροῦ, ὅσοι ἐσφάζετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν
ταῖς φάραγξιν ὑπὸ τὰς ρωγμὰς τῶν βράχων;
6. Τὰ λιθάρια τοῦ χειμάρρου τὰ λεῖα ἦσαν ἡ κληρονομία
σου ἡ περισπούδαστος, καὶ αὐτὰ ἀπετέλουν τὴν κτῆσίν
σου τὴν τιμαλφῆ.
Καὶ σπονδὰς ἐξέχεες εἰς τοὺς θεούς σου τούτους καὶ προ-
7. σφορὰς προσέφερες εἰς αὐτούς. Ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ καὶ
μετεώρου ἔθετες τὴν κλίνην σου, καὶ ἀνέβαινες ὅπως προ-
σφέρῃς θυσίας.
8. Τῆς θύρας καὶ τῶν παραστάδων ὄπισθεν ἐτοποθέτεις τὰ
κειμήλιά σου τὰ λατρευτά. Ναί, ἀπομεμακρυσμένη ἀπ'
ἐμοῦ καὶ ὡς ἀπολελυμένη, ἐξεκαλύπτεσο, ἀνήρχεσο ἐπὶ
τῆς κλίνης καὶ ἀνεύρυνες αὐτήν, συνεφώνεις περὶ τοῦ
ἀνταλλάγματος ἀπ' αὐτῶν, σοὶ ἦτο ἀγαπητὴ ἡ κοίτη αὐ-
9. τῶν, εὐτερπὴς ἡ πλευρά. Καὶ ἐπορεύεσο πρὸς τὸν ***ἄνα-
κτα*** (τὸν ***Μολόχ:*** θεὸν τῶν Ἀμμωνιτῶν) μεμυρωμένη,
καὶ ἐπλήθυνες τὰ ἀρώματά σου καὶ εὐόσμεις εἰς μακρὰν
10. καὶ μέχρις ᾅδου ἔκλινες προσκυνοῦσα. Καὶ ἀπέκαμνες μὲν
εἰς τὸ μῆκος τῆς ὁδοιπορίας σου, πλὴν ἐνέφαινες οὐδὲν
ἴχνος καμάτου καὶ ἀπογνώσεως. Ἀνεζωογόνεις τὰς δυ-
νάμεις σου καὶ δὲν ἐξησθένεις.
11. Ἀπεδειλίας δὲ καὶ ἐφοβεῖσο τίνα, ὥστε νὰ προσποιῆ-
σαι, ὡς προσκειμένη ἐμοὶ καὶ τῆς λατρείας τῆς ἐμῆς ἀντε-
χομένη, ἐν ᾧ πράγματι μὲ εἶχες λησμονήσει καὶ ἔννοιαν
εἶχες οὐδεμίαν περὶ ἐμοῦ; Δὲν ὀφείλεται τοῦτο εἰς τὴν
σιωπήν μου τὴν μακράν, εἰς τὴν μακροθυμίαν μου, τὴν
12. ἐνθαρρύνασάν σε περὶ ἀτιμωρησίας; Ἐγὼ λοιπὸν ἀπαγ-
γέλλω νῦν τὴν δικαιοσύνην σου, πόσον ἦσο ἄπταιστος
πρὸς ἐμέ, ποῖα ὑπῆρξαν τὰ ἔργα σου καὶ πόσον ἦσαν

13. ἀνωφελῆ. Ὅταν ἐν τῇ θλίψει σου θὰ ἐπικαλεσθῇς βοή-
θειαν, ἐλθέτωσαν πρὸς ἀπαλλαγήν σου αἱ συλλογαὶ τῶν
κειμηλίων σου. Θὰ ἀφαρπάσῃ πάντα ὁ ἄνεμος καὶ θὰ
ἀποσαρώσῃ ἡ πνοή. Οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ ἐμοὶ οὗτοι θὰ
14. κατάσχωσι τὴν γῆν καὶ οὗτοι θὰ κληρονομήσωσι τὸ ἅγιόν
μου Ὄρος. Οὕτω δὲ λέγει ὁ Κύριος· χωματώσατε, χω-
ματώσατε, ἰσοπεδώσατε τὴν ὁδόν, ἄρατε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
15. τοῦ λαοῦ μου πᾶν πρόσκομμα. Ναί, οὕτω λέγει ὁ Ὑψη-
λός, ὁ Ὑπέρτατος, ὁ οἴκησιν ἔχων τὴν αἰωνιότητα καὶ
ὄνομα τὸ ***Ἅγιος.*** Κατοικῶ μὲν ἐν ὑψηλοῖς καὶ εἶμαι
ὑψηλὸς καὶ ἅγιος, πλὴν παρίσταμαι τῷ ἔχοντι συντε-
τριμμένον τὸ πνεῦμα καὶ ταπεινόν, ζωογονῶν τὸ πνεῦμα
τῶν ταπεινῶν καὶ ζωοποιῶν τὴν καρδίαν τῶν συντετριμ-
16. μένων. Ναί, δὲν διαιωνίζω τὰς ἀντιδικίας μου, οὐδὲ δια-
τελῶ παρωργισμένος διὰ παντός. Ἄλλως θὰ ἐξηφανί-
ζετο ἔμπροσθέν μου πᾶν πνεῦμα καὶ πᾶσα πνοὴ ἣν
17. αὐτὸς ἐποίησεν. Ὠργίσθην μὲν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ τῆς αἰ-
σχροκερδείας αὐτοῦ καὶ ἔπληξα αὐτόν, ἀποστρέψας τὸ
πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὠργίσθην δὲ διότι ἀπειθὴς καὶ
18. ἀνυπότακτος ἐξηκολούθει βαδίζων τὴν ὁδὸν τῆς καρδίας
αὐτοῦ, καὶ πάλιν ὅμως ἱλέῳ ὄμματι εἶδον τὴν κατάστα-
σιν αὐτοῦ καὶ θέλω νὰ θεραπεύσω αὐτὸν καὶ νὰ χειρα-
γωγήσω αὐτὸν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν νὰ πα-
ράσχω αὐτῷ καὶ τοῖς τεθλιμμένοις αὐτοῦ.
19. Τὸ πένθος αὐτῶν θὰ μεταποιήσω εἰς καρπὸν χειλέων,
εἰς αἶνον καὶ δοξολογίαν, εἰρήνην, εἰρήνην (εὐτυχίαν καὶ
ἀσφάλειαν) ἐγγύς τε καὶ μακρὰν παρασκευάζων, λέγει
Κύριος, καὶ θὰ θεραπεύσω αὐτὸν ἀπὸ τῶν πληγῶν αὐ-
20. τοῦ. Τοὐναντίον δὲ θὰ εἶναι οἱ ἀσεβεῖς εἰς θάλασσαν τε-
ταραγμένην, ἀδυνατοῦσα νὰ ἡσυχάσῃ, καὶ τὰ κύματα αὐ-
21. τῆς θὰ ἐξεμῶσι βόρβορον καὶ ἰλύν. Εἰρήνην δὲν θὰ ἔχω-
σιν οἱ ἀσεβεῖς, λέγει ὁ Κύριος».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

[Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου]

Στίχ. 49. Τῶν μελῶν τοῦ Μ. Συνεδρίου ἀνομολογησάντων τὸν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ δι' αὐτοὺς κίνδυνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμηχανίαν καὶ ἀπορίαν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ δέον γενέσθαι πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τούτου, λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Καϊάφας, ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερεύς, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ πρόεδρος, ὅπως συμβουλεύσῃ τὰ πρακτέα. Ἐπὶ τούτῳ μετὰ πολλῆς σκαιότητος—ἀφορμὴν ἐχούσης τὴν ἀγανάκτησιν ἢ τὴν συνήθη τῶν Σαδδουκαίων τραχύτητα—ἀποτεινόμενος πρὸς τὰ μέλη τοῦ Μ. Συνεδρίου χαρακτηρίζει αὐτοὺς ὡς οὐδὲν εἰδότας, οὐδὲν εἰς τὴν προκειμένην κυρίως περίπτωσιν χρήσιμον. Εἰς τὴν ἀναγκαίαν ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ θεωρηθεῖσαν παρατήρησιν, ὅτι ὁ Καϊάφας ἦτο ἀρχιερεὺς τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῶν ἑπομένων (στίχ. 51), δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἱστορικὸς χαρακτήρ, ὅτι δηλ. ὁ Καϊάφας ἀρχιεράτευσε μόνον κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, γνωστοῦ ὄντος ἐκ τοῦ Ἰωσήπου, ὅτι οὗτος διετέλεσεν ἀρχιερεὺς ἀπὸ τοῦ 25 μ. Χρ. μέχρι τοῦ 36. Ἡ ἱστορικὸν τύπον ἔχουσα παρατήρησις τοῦ ἱ. Εὐαγγ. ἀφορᾷ ἁπλῶς καὶ μόνον εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῶν λεγομένων τοῦ Καϊάφα, ὡς ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέως ἐξερχομένων, καὶ ἐχόντων ἄρα ἰδιαιτέραν ὅλως σημασίαν καὶ σπουδαιότητα. Ἀλλ' οὐχ ἧττον παρὰ τὴν ῥητὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωσήπου δὲν ἐλλείπουσιν ἑρμηνευταὶ [1]) πειρώμενοι νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν ἱστορικὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐν λόγῳ παρατηρήσεως τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελιστοῦ, στηριζόμενοι κυρίως ἐπὶ τῆς πυκνῆς τότε, καὶ δὴ κατ' ἔτος ἐνίοτε (ὡς πρὸ τοῦ Καϊάφα ἀκριβῶς), ἀλλαγῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τοῦ Ἰουδαίου ἀρχιερέως, ὄντος κατὰ νόμον ἰσοβίου.

Στίχ. 50. Ὁ Καϊάφας ἐλέγχει περαιτέρω τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, ὡς μὴ δυναμένους νὰ διακρίνωσιν, ὅτι καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἰσχύει ὁ κανών, ὅτι δέον νὰ ὑποκύψῃ ὁ εἷς πρὸς ὄφελος τῶν πολλῶν. Ὁ

---

[1]) Πρβλ. καὶ Χρυσ. «Μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο διέφθαρτο. Οὐκέτι γὰρ τὸν χρόνον ἅπαντα ἱεράτευον, ἀλλ' ἐνιαυτόν, ἐξ οὗ γεγόνασι ὠνηταὶ αἱ ἀρχαί». Ὁμοίως ὁ Θεοδ. καὶ ὁ Ζιγ.

εἷς οὗτος προδήλως ἦτο ὁ Ἰησοῦς, τὸ δὲ ὄφελος, τὸ ἴδιον αὐτῶν τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὄφελος (**συμφέρει ἡμῖν** πρβλ. στίχ. 48), καίτοι οὗτος παρίσταται κηδόμενος τοῦ λαοῦ καὶ περὶ τοῦ συμφέροντος αὐτοῦ μεριμνῶν. Ὅτι βεβαίως ἐπαναστατικὴ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Ἰησοῦ ἐξέγερσις, ἣν παρίστανται φοβούμενοι οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, θὰ συνεπῆγε δεινὰ καὶ διὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, οὐδεμία ἀμφιβολία· ἀλλ' ὁ Καϊάφας μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων, πρῶτον καὶ μόνον σχεδὸν τὴν ἐξ αὐτῆς μέλλουσαν νὰ προκύψῃ δι' αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους μεγάλην ζημίαν (στίχ. 48) ἐφοβεῖτο καὶ ὅπως ἀποτρέψῃ αὐτὴν προτείνει ἀσυστόλως καὶ ἀνεπιφυλάκτως «ἀναισχύντως καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ» (Χρυσ.) τὴν θανάτωσιν τοῦ Ἰησοῦ. **Συμφέρει ἕνα εἷς** κλπ. Παροιμιώδης κατά τινας τῶν ἐξηγητῶν λόγος. Ἠθικὴ ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ νόμιμος ἀρχή, ἐφαρμοζομένη νομίμως καὶ δεόντως, οὐχὶ δὲ ψευδῶς καὶ ὑποκριτικῶς, πρὸς ἴδιον εὐτελὲς συμφέρον.

Στίχ. 51. Κατὰ τὴν ἀξιοσημείωτον ταύτην παρατήρησιν τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ λέγων ὁ Καϊάφας **συμφέρει ἕνα ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ**, ὑπαινισσόμενος δὲ ὑπὸ τὸν ἕνα τοῦτον τὸν Ἰησοῦν, δὲν ὡμίλει κυρίως εἰπεῖν οἴκοθεν καὶ ἐξ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ διατελῶν ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ὅπερ ἐξέλεξεν αὐτόν, ἐν ἐνεργείᾳ ὄντα ἀρχιερέα, ὡς ὄργανον Αὐτοῦ, ὅπως ἐξαγγείλῃ τὴν ἐξιλαστικὴν δύναμιν καὶ σημασίαν τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλὰ φανερόν, ὅτι δὲν αἴρεται οὕτω ἡ πονηρὰ πρόθεσις τοῦ Καϊάφα, συμβουλεύοντος τὴν θανάτωσιν τοῦ Ἰησοῦ, οὐδ' ὅτι εἰσηγήθη τὴν θανάτωσιν ταύτην τοῦ Ἰησοῦ, οὐδ' ὅτι εἰσηγήθη τὴν θανάτωσιν ταύτην, ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλαυνόμενος, ἀλλ' ὅτι δι' ὧν εἶπε καὶ ὡς ταῦτα εἶπε (δικαιολογῶν τὴν λανθάνουσαν πρότασιν αὐτοῦ πρὸς θανάτωσιν τοῦ Ἰησοῦ) ἄκων καὶ ἐν ἀγνοίᾳ προέλεγεν οὐχὶ τὴν διάσωσιν τῆς συνήθους, τῆς σωματικῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ Ἰησοῦ ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν, τὴν παροχὴν αὐτῷ τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς ζωῆς [1]). **Ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν.** Οἱ Ἰουδαῖοι ἀρχιερεῖς κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν περίοδον φέροντες τὸ Οὐρὶμ καὶ Θουμὶμ ἐφωτίζοντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ προεφήτευον. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἀκμῆς τῆς προφητείας καὶ βραδύτερον δὲν φαίνεται ὅλως ξένη πρὸς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, ἡ προφητικὴ χάρις. **Ὅτι ἔμελλε.** Τὸ **ὅτι** αἰτιολογικόν. Κατ' ἄλλους εἰδικόν. **Ἔμελλε.** Κατὰ τὴν προαιώνιον βουλὴν καὶ πρόθεσιν τοῦ Θεοῦ Πα-

---

[1]) Πρβλ. καὶ Θεοδ. «Τοῦτο δὲ *(συμφέρει κλπ.)* αὐτὸς μὲν σκαιῷ λογισμῷ εἶπε, πλὴν ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος τῷ στόματι ἐκείνου ἐχρήσατο πρὸς τὴν τοῦ μέλλοντος προφητείαν, εἰ καὶ τῆς μιαρᾶς αὐτοῦ ψυχῆς οὐχ ἥψατο».

τρός. «Ὅρα πόση τοῦ Πνεύματος ἡ δύναμις, ἀπὸ διανοίας πονηρᾶς ἴσχυσε ῥήματα προενεγκεῖν προφητείας γέμοντα θαυμαστῆς» (Χρυσ.).

Στίχ. 52, Κατὰ τὴν περαιτέρω ταύτην συνέχειαν τῆς παρατηρήσεως τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ ἡ ἐξιλαστικὴ δύναμις τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ ὑπερβαίνουσα τὰ ὅρια τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ—περὶ οὗ καὶ ἄλλως (πρβλ. Ι΄ 15. 16. Ρωμ. Α΄ 16. Γ΄ 2. Θ΄ 4-5), καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Καϊάφα (στίχ. 50) ἔδει νὰ ὁμιλήσῃ πρῶτον — θὰ περιελάμβανε καὶ τοὺς ἐκ τῶν Ἐθνικῶν ἑτοίμως ἔχοντας (πρβλ. Γ΄ 21. Η΄ 47), ὅπως πιστεύσωσιν εἰς Αὐτόν, διὰ τοῦτο καὶ ἀποκαλεῖ ἤδη, ὡσπερεὶ πιστεύσαντας καὶ οἰκειωθέντας τῷ Θεῷ, τέκνα τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Α΄ 12). Κατ᾿ ἄλλην ἐκδοχὴν προκαταβολικῶς. «Τέκνα μὲν οὖν τοῦ Θεοῦ τὰ Ἔθνη ὠνόμασεν, ὡς μέλλοντα πιστεῦσαι». (Ζιγ.). Ὁμοίως ὁ Θεοδ. προστιθεὶς «ἢ καθὸ πάντων Πατὴρ ἐστι, τρόπῳ δημιουργικῷ γεννήσας καὶ καθὸ τετίμηκεν ἡμᾶς κατ᾿ εἰκόνα κτίσας οἰκείαν καὶ ὁμοίωσιν». Ἐξηγηταί τινες, ἐν οἷς καὶ ὁ Ὠριγένης, ὑπὸ τὰ **διεσκορπισμένα τέκνα τοῦ Θεοῦ** νοοῦσιν αὖθις κυρίως Ἰουδαίους, καὶ δὴ τοὺς ἔξω τῆς Παλαιστίνης, τοὺς ἐν διασπορᾷ ὄντας, μὴ ἀποκλειομένων, ὡς εἰκός, καὶ τῶν Ἐθνικῶν. **Συναγάγῃ εἰς ἕν.** Πρβλ. Ι΄ 16. **(καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν).** «Εἰς ἓν ποίμνιον, εἰς μίαν πίστιν» (Ζιγ.). «Ἓν σῶμα ἐποίησεν καὶ πάντων κεφαλὴ ὁ Χριστός (Χρυσ.).

Στίχ. 53. Ἡ ὡς ἀπὸ βαθείας πολιτικῆς περινοίας ἀπορρέουσα, τολμηρὰ δὲ καὶ ἀνεπιφύλακτος πρότασις τοῦ Καϊάφα (στίχ. 50), ἔκλινεν ὁριστικῶς τὴν πλάστιγγα, καὶ προσέδωκεν ἀσφαλῶς ἤδη ὡρισμένην κατεύθυνσιν εἰς τὰς συσκέψεις καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν γνωμῶν **(συνεβουλεύσαντο,** καὶ κατ᾿ ἀρχαιοτέραν γραφὴν **ἐβουλεύσαντο)** τῶν μελῶν τοῦ Μ. Συνεδρίου, εἰς οὐδένα ἄλλον ἀποβλεπουσῶν σκοπόν, ἢ ὅπως θέσωσι βίαιον τέρμα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ. «Καὶ μὴν καὶ πρότερον (πρβλ. Ε΄ 16. 18. Ζ΄ 1. 20. 25. Η΄ 37. 40. 59. Ι΄ 31. ΙΑ΄ 8), ἐζήτουν Αὐτὸν ἀποκτεῖναι· ἀλλὰ νῦν μετὰ συμβουλῆς καὶ σκέψεως (ἐν ἐπισήμῳ συνεδρίᾳ) ἐκύρωσαν τὴν γνώμην, ἣν μετὰ πάσης προθυμίας καὶ σπουδῆς ἐπεχείρησαν»· (Ζιγ.) Πρὸς ὃ πρβλ. Μρκ. ΙΑ΄ κ. ἑξ.

Στίχ. 54. Ὁ Ἰησοῦς κατ᾿ ἄνθρωπον (διά τινος τῶν παρεδρευόντων ἐν τῷ Μ. Συνεδρίῳ καὶ προσκειμένων Αὐτῷ, διὰ τοῦ Νικοδήμου ἐπὶ πρδγμ.), ἢ ὑπερφυσικῶς, γνοὺς τὴν περὶ Αὐτοῦ ἀπόφασιν τοῦ Μ. Συνεδρίου (στίχ. 53) «καὶ ἀναμένων ἔτι τὸν καιρόν», ὡς σημειοῦται ὁ Ζιγ. «ἀνθρωπίνως Ἑαυτὸν σῴζει» (Χρυσ.) καταλείπων τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπομακρυνόμενος εἰς ἄσημόν τινα πόλιν κειμένην παρὰ τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, ἀσφαλὲς δι᾿ Αὐτὸν καὶ τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ καταφύγιον. **Τὴν χώραν.** Ἡ ἀντίθεσις γίνεται πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων. **Τῆς ἐρήμου.** Νοεῖται

τῆς Ἰουδαίας. **Ἐφραίμ.** Εἰς ἀπόστασιν 8 ἢ 20 (κατ' ἄλλην μαρτυρίαν) μιλλίων ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ΒΑ αὐτῆς.

Πληροφορίαι τινὲς ἀναγκαῖαι διὰ τὴν περαιτέρω διήγησιν. Συγκέντρωσις εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα πρὸς προετοιμασίαν. Διαζωγράφησις τῆς ἀνησυχίας τῶν πνευμάτων ἐξ ἀφορμῆς τῆς γνωστῆς γενομένης ἐντολῆς τοῦ Μ. Συνεδρίου πρὸς σύλληψιν τοῦ Ἰησοῦ (Στίχ. 55-57).

Στίχ. 55. Ἡ κοινὴ ζωὴ καὶ ἀναστροφὴ ἐμόλυνε πολλαχῶς τὸν Ἰουδαῖον, θεωρούμενον ἀκάθαρτον, ὅπως προσεγγίσῃ τῷ Θεῷ καὶ ἐπιδεόμενον πρὸς τοῦτο ἁγνισμοῦ (πρβλ. Γεν· ΛΕ΄ 2. Ἐξ. ΙΘ΄ 10 κ. ἑξ.). Ὅθεν πρὸς νόμιμον ἑορτασμὸν τοῦ Πάσχα (πρβλ. Ἀρ. ΙΘ΄ 10. Β΄ Παραλειπ. Λ΄ 17 κ. ἑξ), ὅπερ κατὰ τὴν δήλωσιν τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ, ἦτο ἐπὶ θύραις, πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἀνέβησαν ἐκ τῶν ἔξω τῆς Ἱερουσαλὴμ (οὐχ ἧττον ἴσως καὶ ἐκ τῶν παρὰ τὴν Ἐφραὶμ) εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν, ὅπως κατὰ τὸν ὑπολειπόμενον μέχρι τῆς ἑορτῆς χρόνον ὑποβάλωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Νόμου ὁριζόμενον ἁγνισμὸν (λοῦσιν καὶ πλύσιν ἑαυτῶν καὶ τῶν ἱματίων καὶ εἰς θυσίας).

Στίχ. 56. Ὑπὸ τίνος πρὸς τὸν Ἰησοῦν διαθέσεως κινούμενοι ἐζήτουν Αὐτὸν οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις συγκεντρωθέντες Ἰουδαῖοι δὲν φαίνεται σαφῶς. Ὁ Ὠριγ., ὁ Χρυσ., ὁ Θεοφ. καὶ ὁ Ζιγ. ἐν τῇ ἀναζητήσει ταύτῃ τοῦ Ἰησοῦ ἐμβλέπουσιν ἐπίβουλον διάθεσιν. «Θαυμαστὸς ἁγνισμὸς μετὰ μιαιοφόνου προαιρέσεως» (Χρυσ.), εἰς ὃ Ζιγ. προστίθησι: «Τὴν ἑορτὴν οὖν ἐποιοῦντο θήρατρον Αὐτοῦ».

Στίχ. 57. Ἡ παρατήρησις αὕτη τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ ἀφορᾷ κυρίως, ὅπως δικαιολογήσῃ τοὺς ἰσχυροὺς ἐνδοιασμοὺς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις συγκεντρωμένων Ἰουδαίων (**τί δοκεῖ ὑμῖν** κτλ. στίχ. 56) ὡς πρὸς τὴν κατὰ τὴν ἐγγίζουσαν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα ἄνοδον τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν Ἁγ. Πόλιν. Τῆς πρὸς καταμήνυσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐντολῆς δοθείσης ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων ἡ μνεία καὶ τῶν Φαρισαίων λόγον ἔχει κατά τινας τῶν ἐξηγητῶν τὴν παρ' αὐτῶν ὑποκίνησιν, ὅπως ληφθῇ τὸ μέτρον τοῦτο, ὅπερ θὰ διηυκόλυνε καὶ θὰ ἐξησφάλιζε τὴν σύλληψιν. «Θαυμαστὴ τῶν ἀρχιερέων ἡ ἐντολή, προδοσία ἐπὶ θανάτῳ. Ὢ τῶν ἀνοσίων! Οἵοις μὲν προοιμίοις τιμῶσι τὴν ἑορτήν! Οἵαις δὲ ψυχαῖς, φόνου πνεούσαις, ἑορτάζειν μέλλουσι!» (Ζιγ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄ [στίχ. 1—50].

Ἡ ἐν Βηθανίᾳ ἄλειψις διὰ μύρου τῶν ποδῶν τοῦ Ἰησοῦ, διὰ τὸ προσεγγίζον τέλος Αὐτοῦ, ἐπέχουσα θέσιν μυρέσεως Αὐτοῦ ὡς νεκροῦ. (Στίχ. 1—9).

Ἡ διήγησις μετὰ οὐχὶ οὐσιωδῶν διαφορῶν [1]) ἐκτίθεται καὶ ὑπὸ τοῦ Μτθ. ΚΣΤ΄ 6-13, καὶ ὑπὸ τοῦ Μρκ. ΙΔ΄ 3-9. Ἡ παρὰ τῷ Λουκᾷ Ζ΄ 37-38 ἀπαντῶσα ἀναφέρεται εἰς ἄλλο προτερόχρονον γεγονός.

Στίχ. 1. Ἐπαναλαμβάνεται **(οὖν)** ἡ περὶ τοῦ Ἰησοῦ διήγησις, διακοπεῖσα διὰ τῶν παρεμβληθεισῶν παρατηρήσεων τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ (ΙΑ΄ 55). **Πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα,** ἤτοι κατὰ τὸν πιθανώτερον ὑπολογισμὸν [2]) τὴν 8ην τοῦ Ἑβραϊκοῦ μηνὸς Νισὰν (μεταξὺ Μαρτίου καὶ Ἀπριλίου), πίπτουσαν Σάββατον, ὁ Ἰησοῦς τῆς ὥρας Αὐτοῦ προσεγγιζούσης καταλιπὼν τὴν Ἐφραίμ (ΙΑ΄ 54), καὶ διελθών, φαίνεται, διὰ τῆς Ἱεριχοῦς (πρβλ. Μρκ. Ι΄ 46), ἀφικνεῖται εἰς Βηθανίαν, ἥτις ὁρίζεται ἤδη (πρβ. ΙΑ΄ 1. 17) ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγ. ἀπὸ τοῦ προεκτεθέντος ὑπ' αὐτοῦ μεγάλου γεγονότος τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, διότι ἰδίᾳ ἡ περαιτέρω διήγησις ἔχει ἄμεσον σχέσιν πρὸς αὐτό. **Ὁ τεθνηκώς.** Ἡ λέξις ἐλλείπει ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων χειρογράφων.

Στίχ. 2. Ἡ παρατήρησις τοῦ ἱ. Εὐαγγ., ὅτι ἡ **Μάρθα διηκόνει** καὶ ὅτι **ὁ Λάζαρος εἷς ἦν τῶν ἀνακειμένων** πείθει ἱκανοὺς ἑρμηνευτάς, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα δεῖπνον παρετέθη οὐχὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Λαζάρου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὑπ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐν ἄλλῃ οἰκίᾳ καὶ ὑπ' ἄλλων προσώπων, ἐκδηλούντων οὕτω τιμὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. (Τὸ νὰ διακονῇ ἡ Μάρθα, τὸ νὰ μετέχῃ δηλ. οὕτως ἢ ἄλλως ἐνεργῶς τῆς ὑπηρεσίας—πρβλ. Λουκ. Ι΄ 40,— ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ, εἶνε τῷ ὄντι λίαν φυσικὸν καὶ δὲν χρῄζει ἰδιαιτέρας μνείας, καθ' ὃν χρόνον τὸ νὰ διακονῇ

---

[1]) Διὰ τὰς διαφορὰς ταύτας ὁ Ζιγ. διακρίνει τὴν ἐνταῦθα καὶ τὴν παρὰ τῷ Ματθ. καὶ Μαρκ. ἄλειψιν διὰ μύρου τοῦ Ἰησοῦ σημειούμενος. «Τρεῖς εἰσιν αἱ γυναῖκες αἱ τὸν Κύριον ἀλείψασαι μύρῳ. Πρώτη μὲν ἡ παρὰ τῷ Λουκᾷ (Ζ΄ 37), ἥτις καὶ ἁμαρτωλὸς ἦν. . . ., δευτέρα ἡ παρὰ τῷ Ἰω. (ΙΒ΄ 3), ἥτις Μαρία ἦν ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου, τρίτη δὲ ἐστί, ἡ περὶ ἧς Ματθαῖος καὶ Μάρκος διαλαμβάνουσιν, ἥτις πρὸ δύο ἡμερῶν τοῦ Πάσχα προσῆλθε καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ» (Ματθ. ΚΣΤ΄).

[2]) Κατ' ἄλλους ὑπολογισμοὺς ἡ ἐν λόγῳ ἡμέρα τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἰησοῦ εἰς Βηθανίαν εἶνε ἡ 9η (πρβλ. καὶ Θεοφ. «ἡ ἐστὶν ἐνάτη τοῦ μηνός»). Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ οἱ ὁρίζοντες αὐτὴν ὡς τὴν 7ην, ἄλλοι δὲ καὶ ὡς τὴν 10ην. Ἡ διαφορὰ τῶν ὑπολογισμῶν ἀφορμὴν κυρίαν ἔχει τὴν διάφορον ἐκδοχὴν ὡς πρώτης ἡμέρας τοῦ Πάσχα τῆς 14ης Νισὰν ἢ τῆς 15ης.

αὕτη ἐν ξένῃ οἰκίᾳ, καὶ ταῦτα ἀνήκουσα εἰς ἀνωτέραν κοινωνικὴν τάξιν, εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὡς ἀποτελοῦν ἐκδήλωσιν τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς Μάρθας. Ἐξ ἴσου κατὰ μείζονα λόγον φυσικὸν νὰ εἶνε ὁ Λάζαρος ἐκ τῶν ἀνακειμένων ἐν δείπνῳ παρατιθεμένῳ ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ καὶ ὑπ' αὐτοῦ, μὴ χρῇζον ἐπίσης σημειώσεως). Ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης συνηγορεῖ καὶ ἡ παρὰ Μτθ. καὶ Μρκ. διήγησις τοῦ γεγονότος, καθ' ἣν ρητῶς λέγεται, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ δεῖπνον παρετέθη ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ. Κατ' ἄλλην γνώμην, ἣν διατυποῦσι καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐξηγηταί, ἥτις δὲ φαίνεται μᾶλλον συνᾴδουσα πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς διηγήσεως τοῦ ἱ. Εὐαγγ. καὶ πρὸς τὴν διὰ τοῦ δείπνου τούτου ἐκδήλωσιν τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Λαζάρου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰησοῦν (βλπ. καὶ τὴν παρὰ τῷ ἱ. Εὐαγγ. διὰ τοῦ **οὖν** μετάβασιν ἀπὸ τοῦ **ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,** εἰς τὴν περὶ τῆς παραθέσεως τοῦ δείπνου διήγησιν **ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον),** τὸ δεῖπνον παρετέθη ὑπὸ τοῦ Λαζ. καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ αὐτοῦ (καθ' ἣν γνώμην ἡ μνεία τῆς οἰκίας Σίμωνος τοῦ λεπροῦ παρὰ Μτθ. παρίσταται οὖσα ἀνακριβής), ἢ μᾶλλον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ρηθέντος Σίμωνος, ὄντος συγγενοῦς ἴσως τοῦ Λαζάρου καὶ εὐρυχωροτέραν διαθέτοντος οἰκίαν. Εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ ἱ. Εὐαγγ. ὅτι ὁ Λάζαρος εἷς ἦν τῶν ἀνακειμένων ὁ Θεοφ. σημειοῦται· «Οὐ γὰρ φανεὶς εὐθὺς ἀπέθανεν, ἀλλ' ἔμεινεν ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐσθίων καὶ τὰ ἄλλα τὰ συνήθη διατελῶν». **Ἀνακειμένων.** Οἱ παλαιοὶ καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἔτρωγον κατακεκλιμμένοι πως (ὅθεν τὸ **ἀνακείμενοι),** στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀγκῶνος. Πρβλ. Λουκ. ΙΔ´ 8 «μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν» (=μὴ καθίσῃς εἰς τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ τραπέζῃ).

Στίχ. 3. Ἡ Μαρία ἐκδηλοῖ τὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἀγάπην, τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην αὐτῆς κατὰ τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα αὐτῆς, «πνευματικώτερον» ὡς παρατηρεῖ ὁ ἱ. Χρυσ. (πρβλ. Λουκ. Ι´ 39. 40). Ἡ νίψις τῶν ποδῶν καὶ δὴ καὶ ἄλειψις τῆς κεφαλῆς διὰ μύρων ἦτο συνήθης παρὰ τοῖς παλαιοῖς καθόλου ἔνδειξις τιμῆς εἰς τοὺς προσκεκλημένους (Ψαλμ. ΚΒ´ 5. Λουκ. Ζ´ 46). Οἱ ἀρχαῖοι ἑρμηνευταὶ καὶ τῶν νεωτέρων τινὲς εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην τῆς Μαρίας ἀπονέμουσι λατρευτικὸν χαρακτῆρα. «Οὐχ ὡς ἀνθρώπῳ πρόσεισιν, ἀλλ' ὡς Θεῷ» (Χρυσ. πρβλ. καὶ Θεοφ. καὶ Ζιγ.) Ἄλλοι δὲ θεωροῦσιν αὐτὴν ὡς ἐκδήλωσιν συντριβῆς. **Λαβοῦσα λίτραν.** Δηλοῦται ἡ ἀφθονία τοῦ χρησιμοποιηθέντος ὑπὸ τῆς Μαρίας μύρου, ἢ κατ' ἄλλην ἐκδοχήν, ἡ ἀφθονία τοῦ παρ' αὐτῇ ὑπάρχοντος μύρου, ἀφ' οὗ χρῆσιν ἐποιήσατο καὶ πρὸς μύρισιν τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἀφθονία αὕτη τοῦ παρὰ τῇ Μαρίᾳ φυλασσομένου μύρου ἐξηγεῖται ὑπό τινων ἑρμηνευτῶν ὡς ὀφειλομένη εἰς τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ

Λαζάρου γενομένην προμήθειαν αὐτοῦ, μέλλοντος νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἄλειψιν τοῦ τεθνεῶτος. **Νάρδου** ἐκ νάρδου (θηλ. **ἡ νάρδος**), εὐώδους φυτοῦ τῶν Ἰνδιῶν. **Πιστικῆς**=γνησίας (ἐκ τοῦ πιστός). Κατ᾿ ἄλλους=ὑγρᾶς, ἐν ὑγρᾷ, ἐν ρευστῇ καταστάσει. **Ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ.** Κατὰ τὸν Μτθ. καὶ τὸν Μρκ. ἡ γυνή, ἧς παρ᾿ αὐτοῖς δὲν σημειοῦται τὸ ὄνομα (ἦτο δὲ κατὰ τὸν Ἰωάννην ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου Μαρία) ἤλειψε διὰ τοῦ μύρου τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰησοῦ. Ὑποτίθεται συνήθως, ὅτι ἡ διήγησις τοῦ Ἰωάννου συμπληροῖ τὴν τῶν δύο Συνοπτικῶν, ὅτι δὲ ἐν τῇ φράσει αὐτοῦ **ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ** (ΙΑ΄ 2) λανθάνει καὶ ἡ τῆς κεφαλῆς Αὐτοῦ ἄλειψις. Μνημονεύων ἐνταῦθα μόνον τῶν ποδῶν ἐφιστᾷ οὕτω; τὴν προσοχὴν εἰς τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον. **Ἐξέμαξε ταῖς θριξίν.** Μὴ θέλουσα νὰ λάβῃ ὑπ᾿ ὄψει (κατὰ τὴν παρατήρησιν ἑρμηνευτῶν τινων), ὅτι ἡ δημοσίᾳ λύσις τῆς κόμης κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ τότε ἰδίᾳ καιροῦ προσέκρουεν ἰσχυρῶς εἰς τὸ αἴσθημα τῆς αἰδοῦς τῆς γυναικός. **Ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.** Ὁ Θεοδ. καὶ ὁ Ζιγ. καὶ τῶν νεωτέρων τινὲς ἐν τῇ παραθέσει τῆς φράσεως ταύτης ἐμβλέπουσι πρόθεσιν ἀλληγορίας. «Ἔμελλε γὰρ ὁ κόσμος πληρωθῆναι τῆς εὐωδίας τοῦ Ἰησοῦ» (Ζιγ.).

Στίχ. 4-5). Ἀντὶ νὰ εὐφρανθῇ διὰ τὴν πρὸς τὸν Διδάσκαλον γενομένην ταύτην ἐκδήλωσιν τιμῆς καὶ ἀγάπης, εἷς ὢν τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ, ὡς ρητῶς παρατηρεῖ ὁ ἱ. Εὐαγγ., Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης—ὃς ἀκριβῶς διὰ τὴν πονηρὰν αὐτοῦ ψυχὴν καὶ τὴν φιλαργυρίαν καὶ ἀπὸ τῆς προδοσίας αὐτῆς τοῦ Ἰησοῦ δὲν θὰ ὑπεχώρει—ἐπιχειρεῖ νὰ μεμφθῇ τὴν ἄσκοπον κατ᾿ αὐτὸν σπατάλην τοῦ πολυτίμου μύρου, ὅπερ δῆθεν σκοπιμώτερον θὰ διετίθετο, ἂν ἐπωλεῖτο ἀντὶ τριακοσίων δηναρίων (=300 δραχμῶν περίπου) καὶ τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ διενέμετο πτωχοῖς. Ὑποτίθεται, ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Ἰούδα πρόχειρος ὑπολογισμὸς τῆς ἀξίας τοῦ μύρου ἦτο ὑπερβολικός. Ἀντὶ τοῦ Ἰούδα μεμψιμοιρήσαντος διὰ τὴν γενναίαν, ὡς εἰκός, ταύτην ἐκδήλωσιν ὑπερεκχειλιζούσης ψυχῆς παρίστανται παρὰ μὲν τῷ Μτθ. οἱ μαθηταὶ καθόλου ἀγανακτοῦντες καὶ λέγοντες ὅσα περίπου ἐνταῦθα ὁ Ἰούδας (ΚΣΤ΄ 9), παρὰ δὲ τῷ Μρκ. (ΙΔ΄ 4) τῶν παρόντων **τινές,** ἀορίστως, ἀγανακτοῦντες καὶ πρὸς ἑαυτοὺς (οὐχὶ δὲ παρρησίᾳ) λέγοντες Ὅθεν ὑποτίθεται, ὅτι μέτοχοι τῶν σκέψεων, εἰ καὶ μὴ τῶν αἰσθημάτων [1]), τοῦ Ἰούδα ἐγένοντο οἴκοθεν, ἢ ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ προδό-

---

[1]) «Πῶς οὖν ἄλλος φησιν, ὅτι πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦτο ἐφθέγξαντο; Καὶ πάντες κἀκεῖνος· ἀλλ᾿ οἱ λοιποὶ οὐ τῇ αὐτῇ προαιρέσει». (Χρυσ.). Ὁμοίως καὶ ὁ Θεοφ. «**Εἰς τοῦτο** δὲ προήχθησαν ὑπὸ φιλανθρωπίας, πολλάκις ἀκούσαντες **τοῦ Διδασκάλου πολλὰ περὶ ἐλεημοσύνης διαλεχθέντος**» (Ζιγ.).

του μαθητοῦ παρασυρθέντες, καί τινες τῶν ἄλλων μαθητῶν (πρβλ. καὶ τὴν πρὸς πλείονας τοῦ ἑνὸς ἀποτεινομένην ἀπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ, στίχ. 8). **Σίμωνος.** Ἐλλείπει ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων χειρογράφων.

Στίχ. 6. Ὁ ἱ. Εὐαγγελιστὴς θεωρεῖ ἀναγκαῖον, ὅπως διασαφηνίσῃ τὸν ἀληθῆ λόγον τῆς εὐπαρησιάστου, λογικῆς δῆθεν καὶ φιλανθρώπου παρατηρήσεως τοῦ Ἰούδα. Κατὰ τὴν ρητὴν ταύτην δήλωσιν τοῦ ἱ. Εὐαγ., στηριζομένην ἄνευ ἀμφιβολίας ἐπὶ γεγονότων, τὸ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν (ἐν) διαφέρον τοῦ Ἰούδα ἦτο ψευδὲς καὶ ὑποκριτικόν, ἡ δὲ ἀληθὴς αἰτία, ἀφ' ἧς ἐκινήθη εἰς τὰ ὅσα οὗτος εἶπε διὰ τὸ μῦρον, ἦτο εὐτελὲς καὶ κατάπτυστον ἀτομικὸν συμφέρον. Ἂν τὸ μῦρον ἐπωλεῖτο, καὶ τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ κατετίθετο, ὡς ἑπόμενον ἦτο, εἰς νὸ κοινὸν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων ταμεῖον, ὁ Ἰούδας, ὡς ταμίας αὐτῶν, δι' οἱανδήποτε χρῆσιν καὶ ἂν προωρίζετο τοῦτο, θὰ εὕρισκε τρόπον νὰ ὑπεξαιρέσῃ μέρος, ὡς συνείθιζε νὰ πράττῃ οὗτος ἐν τῇ καθόλου διαχειρίσει τοῦ πεπιστευμένου αὐτῷ ταμείου. **Κλέπτης ἦν.** Τοῦτο οἱ Ἀπ. νὰ ἀκριβώσωσωσιν ἠδυνήθησαν κατόπιν βεβαίως. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐγνώριζεν, ὡς εἰκός, ἐκ τῶν προτέρων. Ὅθεν ὅπως ἐξηγήσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ παράδοσιν τοῦ ταμείου εἰς ἄνθρωπον τοιαύτην πονηρὰν κλίσιν ἔχοντα ὁ ἱ. Χρυσ. ἀποφαίνεται: «Τὸν ἀπόρρητον λόγον ὁ Θεὸς οἶδεν· εἰ δέ τι χρὴ ἡμᾶς στοχαζομένους εἰπεῖν ἵνα πᾶσαν ἐκκόψῃ πρόφασιν. Οὐ γὰρ εἶχεν εἰπεῖν, ὅτι διὰ χρημάτων ἔρωτα τοῦτο [τὴν προδοσίαν] ἐποίησε (καὶ γὰρ ἱκανὴν εἶχεν ἐκ τοῦ γλωσσοκόμου τῆς ἐπιθυμίας τὴν παραμυθίαν), ἀλλὰ διὰ πονηρίαν πολλήν, ἣν ἐβούλετο κατέχειν ὁ Χριστός, πολλῇ συγκαταβάσει πρὸς αὐτὸν κεχρημένος». Ὁμοίως καὶ ὁ Θεοφ. [1]) καὶ ὁ Ζιγ. Ἀλλὰ πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι οὕτω θὰ ὑπεθάλπετο μᾶλλον καὶ θὰ καλλιεργεῖτο ἡ πλεονεκτικὴ καὶ ἁρπακτικὴ τάσις τοῦ Ἰούδα. Ὅθεν ἡ εἰς αὐτὸν παράδοσις ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ ταμείου, ἂν μάλιστα ὑπεδείχθη οὗτος ὡς καταλληλότερος ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ἀπ., ἐγένετο δι' ὃν λόγον καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς μαθητοῦ, διότι δηλ. κατ' οὐδένα τρόπον ἐπεθύμει ὁ Ἰησοῦς νὰ παρακωλύσῃ καὶ κατ' ἐλάχιστον τὴν πραγμάτωσιν τῶν γνωστῶν Αὐτῷ (ΣΤ' 64) βουλῶν τοῦ Πατρός. **Γλωσσόκομον.** Πληρέστερον **γλωσσοκομεῖον.** Κιβώτιον ἀσφαλὲς πρὸς διαφόρους χρήσεις. Ἐνταῦθα πρὸς διαφύλαξιν χρημάτων, ταμεῖον, κάσσα. **Ἐβάσταζε.** Ἐν τῇ σημ. τοῦ: ἐνοσφίζετο, ὑπεξήρει. Οὐχὶ βεβαίως πάντα τὰ ριπτόμενα εἰς τὸ γλωσσό-

---

[1]) Ὁ Θεοφ. παραθέτει καὶ ἄλλην τινὰ γνώμην, τήνδε: «Τινὲς δέ φασι τὸν Ἰούδαν ἐγχειρισθῆναι τὴν τῶν χρημάτων διακονίαν, ὡς ἐλάττονα τῶν ἄλλων· τὸ γὰρ περὶ τὰ χρήματα διακονεῖν τοῦ περὶ διδασκαλίαν ἔλαττον, ὡς καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι φασὶν οἱ Ἀπ. *«οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν καταλιποῦσι τὸν λόγον, διακονεῖν τραπέζαις»*.

κομυν. Ὑπὸ **τὰ βαλλόμενα** νοοῦνται αἱ εἰς χρήματα εἰσφοραὶ τῶν θαυμαστῶν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ὑπ' Αὐτοῦ εὐεργετουμένων. **Εἶχε καί.** Ἀντ' αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χειρογράφοις κεῖται ἡ μετοχὴ **ἔχων.**

Στίχ. 7. Πνίγων τὸ αἴσθημα τῆς δικαίας κατὰ τοῦ Ἰούδα ἀγανακτήσεως, καὶ ἀποφεύγων νὰ ἐλέγξῃ αὐτὸν «εἰδὼς κλεπτικῇ γνώμῃ τοῦτο (ὅ εἶπε) εἰπόντα· οὐ γὰρ ἠβούλετο ἐντρέψαι αὐτόν, μακροθυμεῖν καὶ ἡμᾶς παιδεύων» (Θεοφ.) ἀναλαμβάνει οὐχ ἧττον ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τὴν προστασίαν Αὐτοῦ τὴν ἀξιάγαστον πρᾶξιν τῆς Μαρίας, ἣν τὸ εὐτελὲς πάθος ἀπετόλμησε νὰ ἀμαυρώσῃ, καὶ εἰ δυνατὸν νὰ ματαιώσῃ. Ἀπαγορεύων τῷ Ἰούδα πᾶσαν ἐπέμβασιν καὶ ἐμβλέπων βαθύτερον παντὸς ἄλλου εἰς τὴν σημασίαν τῆς πράξεως τῆς Μαρίας ἑρμηνεύει αὐτὴν ὡς ἐκφράζουσαν πολλῷ πλέον προχείρως προσπίπτοντος, ὡς ἀποτελοῦσαν *ἱερὸν καθῆκον πρὸς νεκρόν.* Ὁ Ἰησοῦς πρὸ τοῦ ἐπικειμένου βεβαίου θανάτου ἀνέκειτο ἤδη μονονοὺ νεκρὸς καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Μαρίας ἄλειψις Αὐτοῦ διὰ τοῦ μύρου ἦτο οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλαττον ἢ ἡ μύρισις Αὐτοῦ ὡς νεκροῦ. Ὅθεν φυλάττουσα τὸ δι' οὗ ἤλειψεν Αὐτὸν μύρον ἡ Μαρία ἐν ἀγνοίᾳ, ἢ καὶ ἐν πενθίμῳ τινὶ σκοτεινῇ προαισθήσει, ἐφύλαττεν αὐτό, ὅπως χρησιμοποιήσῃ εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ τοῦ προσφιλοῦς Διδασκάλου. Κατὰ τὴν γραφὴν τῶν ἀρχαιοτέρων κωδ. **ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό,** ἑρμηνευομένην ὑπό τινων ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι μέρος τοῦ ἐν τῷ δοχείῳ μύρου εἶχε χρησιμοποιήσῃ ἡ Μαρία, ὅτι δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐξέφραζε τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Μαρία ἀφιεμένη εἰς ἑαυτὴν θὰ ἐχρησιμοποίει πάντως καὶ τὸ ὑπολειφθὲν μεῖζον πιθανῶς μέρος κατὰ τὸν ὅσον οὔπω ἐνταφιασμὸν Αὐτοῦ.

Στίχ. 8. Ἐπιφέρει καὶ ἄλλον λόγον πρὸς δικαιολογίαν τῆς εὐσεβοῦς πράξεως τῆς Μαρίας συναφῆ πρὸς τὴν ὑπαινιχθεῖσαν ἤδη (στίχ. 7) προσέγγισιν τοῦ τέλους Αὐτοῦ. Τὸ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἐνεργὸν (ἐν)διαφέρον αὐτῶν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὅσοι τὸν Ἰησοῦν ζῶντα ἔτι ἐπὶ γῆς διὰ τιμῆς καὶ ἀγάπης εἶχον, ἠδύναντο νὰ ἐπιδείξωσι κατὰ τὸν μακρὸν τοῦ μέλλοντος χρόνον, καὶ ἐν οἱᾳδήποτε εὐκαιρίᾳ· ἀλλ' ὅπως τιμήσωσιν Αὐτὸν διὰ πράξεων εὐλαβείας καὶ ἀφοσιώσεως ἀναλόγων πρὸς τὴν τῆς Μαρίας δὲν ὑπελείπετο πλέον χρόνος. Οὕτως ἀναγνωρίζων καὶ καθιερῶν τὴν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν φροντίδα, ὧν τὴν ὑλικὴν ἀνακούφισιν ἄλλοτε (Μτθ. ΚΕ΄ 31 κ. ἑ.) ἐχαρακτήρισεν ὡς εἰς Αὐτὸν τὸν ἴδιον ἀναφερομένην, καθιεροῖ καὶ καθαγιάζει ἐν ἴσῃ καὶ μείζονι μοίρᾳ καὶ τὰς ἄλλας ἐνδείξεις εἰλικρινοῦς πρὸς Αὐτὸν ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, ὡς οὐχ ἧττον ἀπαραίτητα στοιχεῖα τοῦ θρησκευτικοῦ βίου τῶν ὀπαδῶν Αὐτοῦ.

Τὰ πρὸ τῆς θριαμβευτικῆς εἰς Ἱεροσόλυμα εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ. Ἐξακολούθησις τῆς ἐπιδράσεως τοῦ θαύματος τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, προκαλέσασα ἀπόφασιν θανατώσεως Αὐτοῦ (Στίχ. 9-11).

Στίχ. 9. Ὑπὸ τὸν **πολὺν ὄχλον,** περὶ οὗ ἐνταῦθα ὁ λόγος, ἄλλοι μὲν (οἱ πλείους) τῶν ἐξηγητῶν νοοῦσι κατοίκους τῶν Ἱεροσολύμων καθόλου, ἄλλοι προσκυνητὰς συρρεύσαντας εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, καὶ ἄλλοι, διὰ τὴν χρῆσιν ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγ. τῆς λέξεως Ἰουδαῖοι **(ἐκ τῶν Ἰουδαίων),** πρόσωπα δυσμενῶς πρὸς τὸν Ἰησοῦν διακείμενα, καθ᾿ ὃν χρόνον κατ᾿ ἄλλους ἡ λέξις **Ἰουδαῖοι** ἐτέθη ἁπλῶς καὶ μόνον πρὸς ἀντιδιαστολὴν ἀπὸ τῶν μικρὸν κατωτέρω (στ. 20) μνημονευομένων Ἑλλήνων. Ἡ εἴδησις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εὑρίσκεται ἐν τῇ ἐγγύτατα τῶν Ἱεροσολύμων κειμένῃ κώμῃ Βηθανίᾳ, μεταδοθεῖσα εἰς Ἱεροσόλυμα ὑπὸ προσκυνητῶν πιθανῶς, προσελκύει πολὺν λαόν, μεταβάντα ἐκεῖσε πρὸς ἑσπέραν πιθανώτατα τοῦ Σαββάτου (8 Νισάν). Κατὰ τὴν ρητὴν δήλωσιν τοῦ ἱ. Εὐαγγ. οὗτοι μετέβησαν εἰς Βηθανίαν **οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ᾿ ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.** Ὡς πρὸς τὴν διὰ τὸν Ἰησοῦν μετάβασιν αὐτῶν, κατά τινας μὲν τῶν ἐξηγητῶν οἱ εἰς Βηθανίαν ὁδεύσαντες ἀπέβλεπον, ὅπως βεβαιωθῶσιν, ἂν παρὰ τὴν ληφθεῖσαν κατ᾿ Αὐτοῦ ἀπόφασιν (ΙΑ´ 53. 57) θὰ ἀπετόλμα ὁ Ἰησοῦς νὰ ἀναβῇ εἰς Ἱεροσόλυμα (πρβλ. ΙΑ´ 56), κατ᾿ ἄλλους δὲ πιθανώτερον, ὅπως περιεργασθῶσιν Αὐτὸν καὶ ἀκριβώσωσι καὶ βεβαιωθῶσι περὶ τοῦ διαφημισθέντος θαύματος, ἐφ᾿ ᾧ καὶ ἡ ἐπιφερομένη παρατήρησις τοῦ ἱ. Εὐαγγ. **ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσι,** τὸ ψηλαφητὸν τοῦτο μαρτύριον τῆς ἀληθείας αὐτοῦ (πρβλ. στίχ. 11 **ἐπίστευον).**

Στίχ. 10. Τὸ ἀψευδὲς μαρτύριον τοῦ τελευταίου μεγάλου θαύματος τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ζῶν καὶ εὖ ἔχων Λάζαρος, ἐπισύρων διαρκῶς (ὅθεν ὁ παρατατικὸς **ὑπῆγον)** πρὸς ἑαυτὸν πολλοὺς (καὶ τῶν δυσμενῶς ἔτι πρὸς τὸν Ἰησοῦν διακειμένων) [1]), προκαλῶν δ᾿ οὕτω τὴν ἐξάπλωσιν τῆς εἰς τὸν Ἰησοῦν πίστεως **(ἐπίστευον)** καθίσταται, ὡς ἑπόμενον ἦτο, ἀντικείμενον ἀσπόνδου μίσους τῶν ἀρχόντων τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ἐν τῇ μοχθηρᾷ αὐτῶν ψυχῇ δὲν ὀπισθοχωροῦσι καὶ πρὸ νέας ἐγκληματικῆς ἀποφάσεως, ὅπως δηλ. πρὸς τῷ τελεστῇ τοῦ θαύματος Ἰησοῦ ἄρωσιν ἐκ μέσου καὶ τὸν εὐεργετηθέντα Λάζαρον (ὡς ἀπαρχὴν τῶν διωγμῶν, οὓς θὰ ἐκίνουν οὗτοι κατὰ τῶν διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἀναγεννηθέντων

1) Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐξηγητῶν, οἵτινες ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα ἑρμηνεύουσι τὴν λέξιν *Ἰουδαῖοι.*

καὶ τὴν ἀληθῆ ἀναστάντων ζωήν). **Ἐβουλεύσαντο.** Δὲν δηλοῖ ἁπλῆν ἀνταλλαγὴν γνωμῶν, ἀλλὰ συσκέψεις (οὐχὶ ἐν ἐπισήμῳ φαίνεται συνεδρίᾳ τοῦ Μ. Συνεδρίου) μετὰ ὡρισμένης κατευθύνσεως, καταληξάσας εἰς ἀπόφασιν. **Οἱ ἀρχιερεῖς.** Τὴν ἀποσιώπησιν τῶν Φαρισαίων ἐξηγηταί τινες ἑρμηνεύουσιν ὡς ὑποδηλοῦσαν, ὅτι οὗτοι κυρίως (ὡς Σαδδουκαῖοι, ἀπιστοῦντες εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν) διετέθησαν πικρότερον κατὰ τοῦ Λαζάρου· **Ὑπῆγον.** Ἑρμηνεύεται ὑπό τινων ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ : ἀπεμακρύνοντο, ἀπεσκίρτων (ἀπὸ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ). Ὁ ἱ. Χρυσ. σχετικῶς σημειοῦται· Ὅρα γοῦν τὸ ἀρχόμενον πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ὑγιαῖνον, τοὺς δὲ ἄρχοντας διεφθαρμένους».

Θριαμβευτικὴ εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὁ Ἰησοῦς βασιλεὺς εἰρήνης (στίχ. 12-19) (πρβλ. Μτθ. ΚΑ΄ 1-11. Μρκ. ΙΑ΄ 1-10., Λουκ. ΙΘ΄ 29-40).

Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ἀφηγήσει, οὔσῃ πυκνοτέρᾳ καὶ οὐσιωδεστέρᾳ, λανθάνουσιν οὐχ ἧττον καὶ αἱ παρὰ τοῖς Συνοπτικοῖς λεπτομέρειαι. Διαφοραί τινες μεταξὺ τοῦ Ἰωάννου καὶ τῶν Συνοπτικῶν παρέσχον ἀφορμήν, ὅπως ὑποτεθῇ ἄνευ ἀνάγκης ὑπό τινων ἐπανάληψις τοῦ γεγονότος. (Διὰ τὰς διηγήσεις τῶν Συνοπτικῶν βλπ. Ἑρμ. Δαμαλᾶ τόμ. Γ΄ σελ. 272 κ. ἑ.).

Στίχ. 12. Διὰ τοῦ χρονικοῦ προσδιορισμοῦ **τῇ ἐπαύριον** τὴν περὶ ἧς ἀμέσως ὁ λόγος θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ὁρίζει ὁ ἱ. Εὐάγγ. ὡς ἐπακολουθήσασαν τῇ ἑπομένῃ τοῦ ἀξιοσημειώτου ἐν Βηθανίᾳ γεγονότος τῆς μυρίσεως Αὐτοῦ ὡς νεκροῦ (στίχ. 1 κ. ἑξ.), κατ' ἀκολουθίαν ὡς πίπτουσαν (κατὰ τὰ ἀνωτέρω) τὴν 9ην Νισάν, ἡμέραν Κυριακήν. Ἑρμηνευταί τινες ὁρίζουσι τὸν ἐν λόγῳ χρον. προσδιορισμὸν **(τῇ ἐπαύριον)** ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ 9ου στίχ. **(ἦλθον)**, ἄλλοι δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ **ἐβουλεύσαντο οἱ ἀρχιερεῖς** (στίχ. 10), ὅπερ καταλείπει χρονικῶς ἀόριστον ὁ ἱ. Εὐαγγ. ὅθεν καὶ ἀπίθανον ὅλως, ὅτι λαμβάνει ὑπ' ὄψει ἐν τῷ περαιτέρω χρονικῷ καθορισμῷ. Ὅτι πρὸς τῷ ὑπαντήσαντι πλήθει τὴν εἰς Ἱεροσόλυμα θριαμβευτικὴν τοῦ Ἰησοῦ προπομπὴν ἀπετέλουν (συμφώνως πρὸς τὴν σχετικὴν διήγησιν τῶν Συνοπτικῶν) καὶ πρόσωπα παρακολουθοῦντα ἐκ Βηθανίας συνάγεται ἐκ τοῦ στίχ. 12. **Ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν.** Νοοῦνται οἱ εἰς Ἱεροσόλυμα πάντοθεν συρρεύσαντες προσκυνηταὶ Ἰουδαῖοι. **Ἀκούσαντες.** Παρὰ τῶν ἐκ Βηθανίας πιθανώτατα ἐπανακαμψάντων, τῶν ἐν στίχ. 9 μνημονευθέντων.

Στίχ. 13. **Τὰ βαΐα τῶν φοινίκων.** Ἡ λέξις **βαΐα** καὶ καθ' αὐτὴν (ἄνευ δηλ. τοῦ προσδιορισμοῦ **τῶν φοινίκων**) δηλοῖ κλάδους φοινίκων (πρβλ. Α΄ Μακ. ΙΓ΄ 51). Συμβολίζοντα τὴν χαρὰν ἐχρησιμοποιοῦντο ἐπὶ

τῶν πανηγυρικῶν ὑποδοχῶν τῶν βασιλέων καὶ τῶν νικητῶν. Ἐπίσης δὲ καὶ κατὰ τὰς λιτανείας τῆς φαιδροτάτης τῶν Ἰουδαϊκῶν ἑορτῶν, τῆς Σκηνοπηγίας (Λευϊτ. ΚΓ' 40). Ὅθεν τὸ ἄρθρον **τὰ** κεῖται πιθανῶς ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ : τὰ γνωστά, τὰ ἐν παρομίαις περιστάσεσιν ἐν χρήσει ὄντα βαΐα. Παρὰ τοῖς Συνοπτικοῖς γίνεται μνεία γενικώτερον **κλάδων δένδρων. Ὡσαννά . . . τοῦ Ἰσραήλ.** Κατὰ τὴν γραφὴν τῶν ἀρχαιοτέρων κωδίκων **καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ** (προηγοῦνται δηλ. τοῦ : **βασιλε ς** αἱ λέξεις **καὶ ὁ).** Ἡ κραυγὴ αὕτη καὶ ὁ ἀλαλαγμὸς τοῦ πλήθους εἶναι ἐκ τοῦ Μεσιακοῦ Ψλμ. ΡΙΖ' 25. 26, ψαλλομένου μετὰ καὶ ἄλλων κατὰ τὰς πανηγυρικὰς λιτανείας τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, καὶ ἐπὶ τῇ κατακλεῖδι τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα. Ἡ λέξις **Ὡσαννὰ** ἑρμηνεύεται ὑπὸ τῶν Ο' ἑρμ. **σῶσον δὴ** καὶ ἀποτείνεται πρὸς τὸν Θεόν. Ἀλλὰ διὰ τοῦ χρόνου φαίνεται προσλαβοῦσα ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ σημασίαν εὐχετικῆς προσαγορεύσεως καὶ ἀναφωνήσεως, οἷαι τὸ ζήτω, vivat καὶ τὰ ὅμοια (πρβλ. Μτθ. ΚΑ' 9 **ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυΐδ). Εὐλογημένος** =δεδοξασμένος (ἔσο). **Ἐν ὀνόματι Κυρίου.** Δηλοῦται ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποστολὴ καὶ ἐξουσιοδότησις. Ὑπὸ ποῖον πνεῦμα τὸ ἀλαλάζον πλῆθος προσφωνεῖ διὰ τῶν ψαλμικῶν τούτων λέξεων **(εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου)** καθίσταται δῆλον ἐκ τῆς δίκην ἐπεξηγήσεως προστεθείσης ὑπ' αὐτοῦ ἐπιφωνήσεως **βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.** Οἱ οὕτω ἄλλαις λέξεσι προσφωνοῦντες τὸν Ἰησοῦν προέπεμπον καὶ ὑπεδέχοντο Αὐτὸν ὡς τὸν προσδοκώμενον Μεσιακὸν βασιλέα.

Στίχ. 14-15. **Εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον.** Αἱ σχετικαὶ πρὸς τὸν ἐν λόγῳ ὄνον λεπτομέρειαι, αἱ παρὰ τοῖς Συνοπτικοῖς ἀπαντῶσαι, προϋποτίθενται παρὰ τῷ ἱ. Εὐαγγ. ὡς δῆλον ἐκ τοῦ **ταῦτα ἐποίησαν Αὐτῷ** (στίχ. 16), οὐδαμοῦ δὲ ἀποκλείονται ἢ ἀντιφάσκουσι, διότι διὰ τοῦ **εὑρὼν** τοῦ ἱ. Εὐαγγ. δὲν σημαίνεται (ὡς ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται) τὸ τυχαῖον, ἀλλὰ δηλοῦται ἡ σχετικὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Α' 42. Ε' 14. Θ' 35), ὅπως εὑρεθῇ ἐκεῖ που καὶ προσενεχθῇ τὸ ζῷον ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων. **Μὴ φοβοῦ** κλπ. Ἐκ τῆς Μεσιακὸν χαρακτῆρα ἐχούσης προφητείας τοῦ Ζαχ. Θ' 9, ἧς τὸ πλῆρες κείμενον κατὰ τοὺς Ο' ἔχει ὧδε· «Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών, ἀλάλαζε θύγατερ Ἱ/λήμ. Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σῴζων· αὐτὸς πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον». Διὰ τῶν λέξεων τούτων, καὶ δὴ κατ' ἐξοχὴν διὰ τῶν ἐξ αὐτῶν παρὰ τῷ ἱ. Εὐαγγελιστῇ παρατιθεμένων, παρ' ᾧ ἐπίσης ἀντὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ **χαῖρε** κεῖται σκοπίμως **μὴ φοβοῦ,** παρίσταται συμβολικῶς καὶ ἀναδεικνύεται ὁ εἰρηνικὸς χαρακτὴρ τοῦ Μεσσίου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐπὶ πολεμικῶν ἵππων καὶ ἁρμάτων ὀχουμένους πολεμικοὺς ἡγεμόνας, τιμωροὺς καὶ ἐκδικητάς. Ὑπὸ τοιοῦτον τύ-

πον τελῶν τὴν ἐπίσημον δημοσίαν Αὐτοῦ εἴσοδον εἰς Ἱ/λυμα ὁ Ἰησοῦς παρεῖχε νὰ νοηθῇ ἀσφαλῶς ὁ εἰρηνικὸς καὶ σωστικὸς χαρακτὴρ τῆς ἀποστολῆς Αὐτοῦ, ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀληθοῦς Μεσσίου, οὐχὶ δὲ τοῦ ὑπὸ τῆς ὑλιστικῆς φαντασίας πλασθέντος καὶ ὑπὸ πολλῶν προσδοκωμένου κοσμικοῦ ἄρχοντος. **Θύγατερ Σιών.** Ἀντὶ «θύγατερ Ἱ/λὴμ» (κατὰ συνεκδοχήν, τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου, κυριώτερος τῆς Ἱ/λὴμ λόφος **Σιὼν** ἀντὶ τῆς ὅλης πόλεως, καθ' Ἑβραϊσμόν, ἀντὶ τῆς πόλεως Ἱ/λήμ, ἕδρας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Βασιλείου). Ἡ ἀνάβασις αὕτη τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον ἡρμηνεύθη ἐκ παλαιοῦ (Ἰουστ. ὁ φιλ. Χρυσ. Θεοφ. Ζιγ.) καὶ ἀλληγορικῶς, ὡς δηλοῦσα τοὺς Ἐθνικούς. «Ἀκάθαρτον μὲν τοῦτο τὸ ζῷον παρὰ τῷ Νόμῳ, σύμβολον δὲ τοῦ ἀκαθάρτου τῶν Ἐθνῶν λαοῦ, ᾧ ἐπικάθηται ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος Ἰησοῦς, ὑποτάττων τὸν ἀνυπότακτον καὶ ἀπαίδευτον τοῦτον πῶλον, φημί, τὸν νέον λαόν, ὃν καὶ ἀνάγει ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν Ἱ/λὴμ ὑποχείριον Αὐτῷ καὶ ὑποκλινῆ γενόμενον». (Θεοφ. πρβλ. καὶ τὰ κατωτέρω παρὰ τῷ ἱ. Εὐαγγελιστῇ ἀπὸ τοῦ 20οῦ στίχ. κ. ἑ. ἐκτιθέμενα).

Στίχ. 16. Μνημονεύσας ὁ ἱ. Εὐαγγ. τῆς ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ πανηγυρικῆς εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ ἐφαρμοσθείσης ἐπ' Αὐτὸν προφητικῆς ῥήσεως τοῦ Ἡσαΐου, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μεσσίου ἀναφερομένης, κρίνει καλόν, ὅπως ἐπισυνάψῃ παρατήρησιν, ἀποκκλείουσαν πᾶσαν σκόπιμον τῶν Ἀποστόλων ἐνέργειαν ἐν τῇ συμμετοχῇ αὐτῶν εἰς τὴν προσαγωγὴν τοῦ ζῴου καὶ τὴν λοιπὴν προπομπήν, καθ' ἣν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐν λόγῳ Μεσσιακῆς προφητείας ἐπὶ τῆς (ὡς ἐκ τοῦ προχείρου παρασκευασθείσης) ἐπὶ ὄνου εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱ/λυμα (τῆς ἐφαρμογῆς ἄρα καὶ τῆς πληρώσεως αὐτῆς ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν) οἱ Ἀπόστολοι ἀντελήφθησαν βραδύτερον, μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν, οὐχὶ δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς (κατὰ τὸν χρόνον τ. ἔ. τῆς εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱ/λυμα, ὅπερ δηλοῖ **τὸ πρῶτον). Ἐδοξάσθη.** πρβλ. Ζ' 39. «Δόξαν δὲ λέγει τὴν μετὰ τὸν σταυρὸν καὶ τὸ πάθος ἀνάληψιν. Τότε δὴ τότε ἔγνωσαν τῇ τοῦ Πνεύματος πάντως παρουσίᾳ» (Θεοφ.). «Ὅτε ἐδοξάσθη διὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως, τότε διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα τὰ προφητικὰ πάντα δι Αὐτὸν ἦσαν γεγραμμένα» (Ζιγ.). **Ταῦτα ἐποίησαν Αὐτῷ.** Ἀναφέρεται εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐνεργὸν συμμετοχὴν τῶν Ἀποστόλων εἰς τὰ κατὰ τὴν πανηγυρικὴν εἴσοδον τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱ/λυμα.

Στίχ. 17-18. Περατῶν τὴν διήγησιν δὲν νομίζει ἄσκοπον ὁ ἱ. Εὐαγγ. ὅπως ἐξαίρων καὶ αὖθις τὴν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα τοῦ θαύματος τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου μνημονεύσῃ αὐτοῦ ὡς τῆς κυριωτέρας ἀφορμῆς (πρβλ. Λουκ. ΙΘ' 37), τῆς προκαλεσάσης τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ πλή-

θους καὶ τὴν (ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱ λυμα) θριαμβευτικὴν ὑπάν-Αὐτοῦ. **Ἐμαρτύρει οὖν** κλπ. Ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' Αὐτοῦ, ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, ἐμαρτύρει περὶ τοῦ γεγονότος τούτου. Κατ' ἄλλην γραφὴν ἀρχαίων τινῶν καὶ νεωτέρων κωδ. κεῖται **ὅτι** ἀντὶ τοῦ **ὅτε (ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησε). Διὰ τοῦτο.** Προεξαγγ. τοῦ **ὅτι ἤκουσαν. Ὁ ὄχλος ἤκουσαν.** Κατὰ τὸ νοούμενον. Ὁ ἐνταῦθα ὄχλος μνημονευόμενος εἶνε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ τῶν ἐξ Ἱεροσολύμων προϋπαντησάντων προσκυνητῶν (στίχ. 12. 13). καθ' ὃν χρόνον ὁ τοῦ 17ου στίχου μαρτυρῶν περὶ τῆς ἀναστάσεως ὁ ἐκ Βηθανίας προπέμπων. Κατ' ἄλλην γνώμην ἐν ἀμφοτέροις τοῖς στίχοις ὁ λόγος περὶ τῶν αὐτῶν προσώπων.. Κατὰ τὴν γνώμην ταύτην οἱ ἀόριστοι **ὑπήντησεν** καὶ **ἤκουσαν** ἐξηγοῦνται ὡς παρακείμενοι.

Στίχ. 19. Πρὸς τὸν (ἐν τῇ ἐκτεθείσῃ θριαμβευτικῇ εἰσόδῳ τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱ/λυμα) ἐνθουσιασμὸν τοῦ πλήθους ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ ἀντιτίθεται ὁ φθόνος καὶ ἡ ἀπογοήτευσις τῶν ἀρχόντων αὐτῶν καὶ δὴ τῶν Φαρισαίων. Ἀντὶ διὰ τῶν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ληφθέντων μέτρων (ΙΑ' 57) νὰ ἐκφοβίσωσιν Αὐτόν, νὰ ἀποτρέψωσι δὲ καὶ τὸν λαὸν ἀπ' Αὐτοῦ τὰ πλήθη ὑποδέχονται Αὐτὸν ἐν θριάμβῳ ὡς τὸν Μεσσίαν. **Οἱ Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς,** τ. ἔ. πρὸς ἀλλήλους, οὐχὶ ἔξω τοῦ κύκλου αὐτῶν. **Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν.** Κοινῶς=δὲν κάμνετε τίποτε, οὐδὲν ἀποτέλεσμα φέρετε. Οἱ ταῦτα λέγοντες κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην εἶνε οἱ Φαρισαῖοι καθόλου, τοιαύτας πρὸς ἀλλήλους ἀντεγκλήσεις ποιούμενοι. «Μέμφονται ἑαυτοῖς ὡς οὐκ ἀνύουσιν οὐδὲν διὰ ῥαθυμίαν». (Ζιγ.) Κατ' ἄλλην γνώμην ὑπὸ τοὺς λέγοντας **θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδὲν** νοητέοι οἱ ἐκ τῶν Φαρισαίων μὴ προσκείμενοι ἐνδομύχως τῷ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἀποδοκιμάζοντες τὰ βίαια κατ' Αὐτοῦ μέτρα (πρβλ. Πράξ. Ε' 34), ὡς ἀπρόσφορα. Ὁ ἱ. Χρυσ. θεωρεῖ αὐτοὺς ὡς «ὑγιαίνοντας», ὁ Θεοδ. ὡς «οὐκ ἐκ τῶν κατὰ τοῦ Σωτῆρος μελετώντων καὶ εὐγνωμόνων», ὁ δὲ Ζιγ. (ὃς παραθέτει καὶ τὴν πρώτην γνώμην χαρακτηρίζων αὐτὴν ὡς ἧττον πιθανὴν) ὡς «πιστεύσαντας, κρύπτοντας δὲ τὴν πίστιν», πάντες δὲ ἐξ ἴσου ὡς ἀπαρρησιάστους «μὴ τολμῶντας φανερῶς ἀντιστῆναι τοῖς κατὰ τοῦ Κυρίου λυττῶσιν, ἀπὸ δὲ τῆς ἐκβάσεως τοῦ πράγματος πειρωμένους ἀναστέλλειν αὐτούς. **Ἴδε ὁ κόσμος, ὀπίσω Αὐτοῦ ἀπῆλθεν.** Ἑρμηνευταί τινες ἐμβλέπουσιν ἐν ταῖς λέξεσι (ἐν τῇ χρήσει ἰδίᾳ τῆς λέξεως **ὁ κόσμος**) προφητικὴν σημασίαν, πρόρρησιν δηλ. τῆς εἰς τὸν Ἰησοῦν πίστεως τοῦ κόσμου παντός. **Ἀπῆλθεν.** Ἀποσπασθεὶς δηλ. ἡμῶν προσεκολλήθη καὶ ἐγένετο ὀπαδὸς Ἐκείνου.

Αἴτησις προσηλύτων ἐθνικῶν πρὸς ὑποβολὴν τῷ Ἰησοῦ τῶν σεβασμάτων αὐτῶν. Ὁ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀπαγγελ-

θεὶς λόγος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς αὐτοθυσίας πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ κοσμοσωτηρίου ἔργου Αὐτοῦ. Ἡ ἐξ οὐρανοῦ φωνὴ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς μαρτυροῦσα ὑπὲρ τοῦ Υἱοῦ. Προειδοποιήσεις ὅπως οἱ παρεστῶτες κανονίσωσι τὴν θέσιν αὐτῶν (Στίχ. 20—36).

Στίχ. 20. Μεταξὺ τῶν ἀναβαινόντων ἐκ τῆς ἔξω τῆς Ἱερουσαλὴμ χώρας (ἴσως δὲ καὶ ἐκ τῆς παρὰ τὴν Ἐφραὶμ πρβλ. ΙΑ´ 55) εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν διὰ τὴν ἑορτήν, ὑπῆρχον **καί τινες Ἕλληνες.** Ὑπὸ τοὺς **Ἕλληνας** τινὲς τῶν ἐξηγητῶν ἐννοοῦσι τοὺς Ἑλληνοφώνους Ἰουδαίους, ἄλλοι δὲ γενικῶς τοὺς Ἐθνικούς (πρβλ. Ζ´ 35). Ἡ φράσις **ἐκ τῶν ἀναβαινόντων** δείκνυσιν ὅτι οὗτοι ἦσαν προσήλυτοι ἢ ἐπεθύμουν να γείνωσι προσήλυτοι. «Ἐγγὺς ὄντες λοιπὸν τοῦ προσήλυτοι γίνεσθαι, ἦσαν εἰς τὴν ἑορτήν» (Χρυσ. ὅρα καὶ Ζιγ.).

Στίχ. 21. Οἱ προσήλυτοι οὗτοι, ἀκούσαντες τῆς περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ φήμης, ἠθέλησαν ἵνα ἴδωσι Αὐτὸν καὶ ὑποβάλωσι τὰ σέβη αὐτῶν φέροντες οὕτως τὸν ἐθνικὸν κόσμον εἰς σχέσιν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὸ τέρμα τοῦ ἐπὶ γῆς βίου Αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο προσελθόντες τῷ Φιλίππῳ κατέστησαν γνωστὸν τὸν πόθον αὐτῶν. Ἡ προσέλευσις τῶν Ἐθνικῶν τούτων προσηλύτων παρὰ τῷ Φιλίππῳ κατά τινας θεωρητέα ὅλως τυχαία, κατ᾽ ἄλλους ὀφείλεται αὕτη εἰς γνωριμίαν τινὰ ἐκ τῶν προτέρων, δεδομένου ὅτι ἐν Δεκαπόλει ὑπῆρχεν ἱκανὸς ἑλληνικὸς πληθυσμὸς καὶ συνεπῶς ἡ μνεία τῆς πατρίδος τοῦ Φιλίππου (**Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας**) ὑπονοεῖ ὅτι εἶχον λόγους γνωριμίας τινὸς ἵνα ἀπευθύνωνται πρὸς αὐτόν.

Στίχ. 22. Ἀλλ᾽ ὁ Φίλιππος δὲν ἐπιθυμεῖ ἵνα ἀναλάβῃ αὐτὸς μόνος τὴν εὐθύνην ἀποδεχόμενος ἢ ἀπορρίπτων τὴν αἴτησιν Ἐθνικῶν ζητούντων ὅπως παρουσιαοθῶσι τῷ Ἰησοῦ (πρβλ. Μτθ. ΙΕ´ 24), διὸ καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, οὗτος δὲ πάλιν, λαμβάνων τὴν πρωτεύουσαν θέσιν (πρβλ. Α´ 41 κ. ἑξ.), ὁμοῦ μετὰ τοῦ Φιλίππου ὑποβάλλει τῷ Κυρίῳ τὴν αἴτησιν τῶν Ἐθνικῶν. «Ὁ δὲ Φίλιππος παραχωρεῖ τῷ Ἀνδρέᾳ, ἅτε πρὸ αὐτοῦ ὄντι, καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτῷ κοινοῦται. Ἀλλ᾽ οὐδὲ οὗτος ἁπλῶς αὐθεντεῖ· ἤκουσε γὰρ ὅτι «εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθετε»· διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ μαθητοῦ κοινωσάμενος, τῷ διδασκάλῳ ἀναφέρει» (Χρυσ).

Στίχ. 23. Ὁ ἱ. Εὐαγγ. παρασιωπᾷ τὸ σημεῖον ἐὰν ἐγένετο ἢ ἐὰν ἀπερρίφθη ἡ ζητηθεῖσα παρουσίασις τῶν Ἑλλήνων ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ ἐκείνων ὅπως ἔλθωσιν εἰς σχέσεις πρὸς Αὐτόν, διαβλέπει τοὺς σωτηριώδεις καρπούς, τοὺς ὁποίους ὁ θάνατος Αὐτοῦ θὰ ἔφερεν εἰς ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ αἰσθάνεται Ἑαυτὸν ὑπόχρεων ὅπως ὑποβληθῇ εἰς τὴν αὐτοθυσίαν ταύ-

την, ὅσον ὀδυνηρὰ καὶ ἂν ἦτο αὕτη. **Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα.....** ἡ ὥρα τοῦ πάθους τοῦ Ἰησοῦ, λίαν ἄλλως προσεχής, ἔμελλεν ἵνα μεταβάλῃ τὰς ὀδύνας Αὐτοῦ εἰς δόξαν. Ἡ δόξα τοῦ Ἰησοῦ ἔγκειται ἐν τῇ προσελεύσει πάντων πρὸς Αὐτὸν διὰ τοῦ σταυροῦ καὶ εἰς τὴν ἐξύψωσιν ὑπὲρ τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου, **(ἵνα δοξασθῇ).** «Μετὰ γὰρ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν ἔμελλε δοξασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι κηρυχθέντος τοῦ Εὐαγγελίου ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ». **Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.** Ἡ ἔννοια αὕτη διατελεῖ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τοῦ στίχου ΙΑ´ 4 **(ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ).** Ἐκεῖ ὁ Υἱὸς ἀντιπροσωπεύει τὸν Πατέρα ἐν δυνάμει, ἐδῶ ὁ Υἱὸς ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἥτις ἔμελλεν ἵνα δοξασθῇ.

Στίχ. 24. Διὰ τόνου καὶ τύπου ἐπισήμου **(ἀμὴν ἀμήν......)** καὶ κατόπιν μιᾶς συγκρίσεως ὁ Ἰησοῦς προβάλλει τὴν ἀναγκαιότητα καὶ τοὺς θαυμασίους καρποὺς τοῦ πάθους Αὐτοῦ. Ὅπως ὁ κόκκος τοῦ σίτου **(ἐὰν μή....)** ριπτόμενος ἐν τῇ γῇ φαίνεται μὲν κατ' ἀρχὰς ἀπολεσθεὶς καθ' ὁλοκληρίαν, ἀλλ' ὁ φαινόμενος οὗτος θάνατος αὐτοῦ ἐν τῇ πραγματικότητι δὲν εἶνε ἢ μεταβολή τις θαυμασία καὶ γονιμοποιός, οὕτω καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ ἔμελλεν ἵνα φέρῃ μεταβολὴν θαυμασίαν ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τῆς μεταδόσεως εἰς αὐτὸν μιᾶς νέας, ὑπερφυσικῆς ζωῆς. «Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἔμελλον οἱ μαθηταὶ Αὐτοῦ ἀποσταλῆναι εἰς τὸ μαθητεῦσαι πάντα τὰ ἔθνη καὶ λοιπὸν ὁ θάνατος αὐτοῦ ζωὴ τῶν ἐθνῶν» (Ζιγ.).

(Ἕπεται συνέχεια)

ΟΙ ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΟΙ

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἀντιπροσωπεύσαντες τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον κατὰ τὸ τελευταῖον, ἐν Λωζάννῃ Συνέδριον περὶ «**Πίστεως καὶ Διοικήσεως**», ἔσχομεν ἐπανειλημμένως κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσωμεν ὄχι μόνον τὴν φιλικὴν διάθεσιν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ ἐν αὐτῷ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν στενὴν αὐτῶν σχέσιν πρὸς ἡμᾶς, ἐν τοῖς τῆς πίστεως, τοσούτῳ μᾶλλον καταφανεστέραν, ὅσον εὐρύτερον ἐπαρουσιάζετο τὸ χάσμα τὸ χωρίζον ἡμᾶς δογματικῶς ἀπὸ τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Οὕτως, ὄχι μόνον ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον γνῶσιν τῆς «**Δηλώσεως τῶν Ὀρθοδόξων**» καὶ ἐπεδοκίμασαν τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἐπεσκέφθησαν τὴν ἐν

Λωζάννῃ μικρὰν ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ παρέστησαν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ λειτουργίας καὶ παντὶ τρόπῳ ἐξεδήλωσαν καὶ αὖθις τὸν πόθον τῆς προσεγγίσεως καί, εἰ δυνατόν, ἑνώσεως μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐντεῦθεν καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον τῆς ἐν Γενεύῃ πρὸ ἑπταετίας γενομένης συσκέψεως μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ὧν ἡγεῖτο τότε ὁ ἀοίδιμος Ἐπίσκοπος Herzog, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐκ τῶν ἡμετέρων Μητροπολίτου Θυατείρων διωργανώθη τὴν ἑσπέραν τῆς 19ης Αὐγούστου 1927 κοινὴ σύσκεψις Ὀρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν ἐν αἰθούσῃ το ξενοδοχείου «Ἀλεξάνδρα». Εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων παρέστησαν οἱ 4 ἀντιπρόσωποι τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, οἱ 2 τοῦ Ἀλεξανδρ. θρόνου, οἱ 2 τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων, ὁ Μητροπολίτης Ναυπακτίας ἐκ μέρους τῆς ἑλλην. ἀντιπροσωπείας, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πολωνίας μετὰ τοῦ πρωθιερέως Τούρκεβιτς, οἱ τῆς Βουλγαρίας καθηγηταὶ Γλουμποκόβσκη καὶ Τσαγκώφ, ὁ Μητροπολίτης Εὐλόγιος μετὰ τοῦ πρωθιερέως Μουλγάκωφ καὶ ὁ Γεωργιανὸς Paradse. Ἐκ δὲ τῶν Παλαιοκαθολικῶν μετέσχον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Οὐτρέχτης Κέννιγκ μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Vlijmen, ὁ Ἐπίσκοπος Ἑλβετίας Küry, ὁ Παλαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος Πολωνίας καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Gaugler.

Κατόπιν προσευχῆς ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων παρεκάλεσε τὸν Σεβ. Küry, ὅπως προεδρεύσῃ τῆς συνελεύσεως. Ὁ Ἐπίσκοπος Küry ἀρχόμενος εἶπεν, ὅτι ἀκριβῶς τὴν ἑσπέραν ταύτην καὶ πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν ἐν Γενεύῃ συνῆλθον εἰς σύσκεψιν οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἀντιπρόσωποι τῷ ἐν τότε συνεδρίῳ, ὅπως ἀνταλλάξωσι σκέψεις περὶ θεολογικῶν ζητημάτων, ὅτι ἕνεκα τῆς παρατηρηθείσης μεταξὺ αὐτῶν συμφωνίας ἐν τοῖς οὐσιώδεσιν ἐνεκρίθη, ὅπως οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἀποταθῶσι πρὸς τὸ Οἰκουμεν. Πατριαρχεῖον παρακαλοῦντες, ἵνα τοῦτο λάβῃ πρωτοβουλίαν συνεννοήσεως καὶ ἑνώσεως, ὅτι ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Herzog ἐξέφρασε τὴν μεγάλην αὐτοῦ χαρὰν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι κατηρτίσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐπιτροπὴ πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος, ἀλλ' ὅτι οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐγνώσθη περὶ τῶν πορισμάτων εἰς ἃ κατέληξεν ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκείνη, καὶ ὅτι καὶ μετὰ ταῦτα αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐξακολουθοῦσι φιλικώταται, ὡς μαρτυροῦσι τὰ γράμματα, εἰρηνικὰ καὶ συγχαρητήρια, ἅτινα ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἡ φοίτησις Ὀρθοδόξων εἰς τὴν Παλαιοκαθολικὴν Θεολ. Σχολὴν τῆς Βέρνης καὶ ἡ συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου καὶ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ πρὸ διετίας συνελθὸν ἐν Βέρνῃ Παλαιοκαθολικὸν Συνέδριον καὶ κατέληξεν ἐκφράσας τὴν χαρὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ νέᾳ ταύτῃ συναντήσει καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Θυατείρων ὡς σχόντα τὴν πρωτοβουλίαν.

'Απαντῶν ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων ηὐχαρίστησε τὸν 'Επίσκοπον Küry διὰ τὰ λεχθέντα, ἐδικαιολόγησε τὴν σιγὴν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου διὰ τῶν παρεμπεσόντων μεγάλων ζητημάτων, ἅτινα ἐπεσπάσαντο τὴν ὅλην προσοχὴν αὐτοῦ καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα, ὅτι νῦν, ὅτε ἠρεμώτερα τὰ καθ' ἡμᾶς, ἀνανέωσις τοῦ ζητήματος ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐνταῦθα ἀνταλλαγησομένων θὰ ἔχῃ εὐνοϊκώτερον ἀποτέλεσμα. Εἶτα ὁ 'Επίσκοπος Küry ἐπιθυμῶν ἵνα οἱ παρόντες προσανατολισθῶσι πρὸς τὰς περὶ ἑνώσεως σκέψεις τῶν Παλαιοκαθολικῶν, διένειμε φυλλάδιον γερμανιστί, ἐν ᾧ ἀναγράφονται ὅλα τὰ ἔγγραφα τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως, ὡς ἐδημοσιεύθησαν ταῦτα ἐν τῷ Διεθνεῖ Παλαιοκαθολικῷ περιοδικῷ καὶ προσέθεσεν ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν Παλαιοκαθολικῶν περὶ τῆς ἑνώσεως, τῆς **«ἐννοίας τῆς 'Εκκλησίας»** καὶ **«τῶν Συμβόλων»**, καταφαίνεται ἐκ τῶν ἀπαντήσεων ἃς ἔδωκαν οἱ Παλαιοκαθολικοὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν θεμάτων 'Επιτροπὴν τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου **«περὶ πίστεως καὶ διοικήσεως»**.

'Εφεξῆς, συζητήσεως γενομένης περὶ τίνα θέματα ἔχει νὰ περιστραφῇ ἡ σύσκεψις τῆς ἑσπέρας ταύτης, προτάσει τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων, ἐγκρίνεται, ὅπως οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἀντιπρόσωποι ἀνακοινώσωσι συνοπτικῶς τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, περὶ «'Εκκλησίας, 'Ιεραρχίας, Συμβόλων καὶ Μυστηρίων», ὅπως καταδειχθῶσιν ἂν ὑπάρχωσι διαφοραὶ καὶ ἐπ' αὐτῶν διεξαχθῇ συζήτησις.

'Ο 'Επίσκοπος Küry ὁμιλῶν ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν ἄλλων Παλαιοκαθολικῶν, εἶπεν ὅτι ἡ Παλαιοκαθολικὴ 'Εκκλησία πιστεύει, ὅτι ἡ 'Εκκλησία ἱδρύθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου καλέσαντος τοὺς 'Αποστόλους, ἱδρύσαντος τὰ Μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ ὑποσχεθέντο, τὴν ἀποστολὴν τοῦ 'Αγίου Πνεύματος, ὅτι ἡ 'Εκκλησία εἶναι μία, ἁγίας καθολικὴ καὶ ἀποστολική, ὅτι ἡ ἑνότης ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ταὐτότητι τῆς διδασκαλίας, ἡ ἁγιότης ἐν τῷ σκοπῷ αὐτῆς, ἡ καθολικότης ἐν τῇ κλήσει, ὅπως μεταδώσῃ τὴν ἀλήθειαν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ καθ' ὅλους τοὺ χρόνους καὶ ἡ ἀποστολικότης ἐν τῇ ἀναγωγῇ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς εἰς τοὺς 'Αποστόλους, διὰ συνεχοῦς διαδοχῆς, καὶ συγκεφαλαιῶν προσέθηκεν, ὅτι οἱ Παλαιοκαθολικοὶ δηλοῦσιν, ὅτι συμφωνοῦσι πρὸς τὴν περὶ 'Εκκλησίας διδασκαλίον τῶν 'Ορθοδόξων, ὡς διεπραγματεύθη αὐτὴν πρὸ τοῦ παγκοσμίου Συνεδρίου ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ὁ Μ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν.

Οὐδεμιᾶς ἀπὸ μέρους τῶν 'Ορθοδόξων ἐκδηλωθείσης διαφωνίας ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ καὶ πάσης συζητήσεως κριθείσης περιττῆς, ὁ 'Επίσκοπος Küry ἐδήλωσεν ὅτι καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ πιστεύουσιν ὅτι καὶ ἡ 'Ιεραρχία ὑπάρχει θελήματι τοῦ Κυρίου, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων, τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου καὶ τὴν διοίκησιν

τῶν πιστῶν, ὅτι φορεῖς τῆς Ἱεραρχίας εἶναι οἱ διάκονοι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Ἐπίσκοποι, οἵτινες ἔχουσι τὸ πλήρωμα τῆς Ἱερωσύνης, χειροτονούμενοι ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων, τῇ συγκαταθέσει τῆς Κοινότητος. Εἰς ἐρώτησιν δὲ τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων, ἂν ἡ ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία ἀνήκει εἰς τὸ σύνολον τῶν Ἐπισκόπων, οἱ παριστάμενοι Παλαιοκαθολικοὶ Ἐπίσκοποι ἀπήντησαν καταφατικῶς καὶ προσέθηκαν, ὅτι παρ' αὐτοῖς ὑποχρεωτικὸν καθολικὸν κῦρος ἔχουσιν αἱ ἀποφάσεις τῶν Συνόδων τῶν Παλαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων.

Περὶ δὲ τῶν «Συμβόλων», ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Οὐτρέχτης ἀπαντῶν ἀπὸ μέρους τῶν Παλαιοκαθολικῶν εἶπεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀναγνωρίζουσι τὴν ἀναγκαιότητα Συμβόλων. Ὅπως δ' ἀνέκαθεν, προσέθηκεν, ἐγένετο χρῆσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν δύο Συμβόλων, τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ τοῦ τῆς Νικαίας—Κων/πόλεως, οὕτως αὐτῶν καὶ νῦν ποιεῖται χρῆσιν ἡ Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, τοῦ μὲν πρώτου, ἐν τῷ βαπτίσματι, τοῦ δὲ δευτέρου ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, ἄνευ τῆς προσθήκης τοῦ Filioque. Τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην, περὶ ἀφαιρέσεως τοῦ Filioque ἐπεκύρωσε καὶ ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων, ἐπανειλημμένως σχὼν τὴν εὐκαιρίαν νὰ παραστῇ εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν Παλαιοκαθολικῶν ἐν Βέρνῃ. Συμφωνοῦσι δὲ καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοί, ὅτι ἡ σύνταξις Συμβόλου ὑποχρεωτικοῦ εἰς πάντας, ἐπεῖπεν ὁ Dr Κέννιγκ, ἀνήκει εἰς μόνην τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ὡς πρὸς τὴν «ἔννοιαν τῶν μυστηρίων» οἱ Παλαιοκαθολικοί, ἐδήλωσεν ὁ Ἐπίσκοπος Küry, συμφωνοῦσι μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων, καθ' ὅσον δέχονται, ὅτι ταῦτα εἶναι ἱεραὶ τελεταί, ἐν αἷς δι' ὁρατῶν σημείων μεταδίδοται ἀοράτως ἡ θεία χάρις. Τοῦ καθηγητοῦ κ. Τσαγκὼφ παρατηρήσαντος, ὅτι ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς ἐξομολογήσεως οἱ Παλαιοκαθολικοὶ δὲν φαίνονται ἀποδίδοντες τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὴν κατ' ἰδίαν ἐξαγόρευσιν τῶν ἁμαρτημάτων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κέννιγκ παρετήρησεν, ὅτι οἱ Παλαιοκαθολικοὶ τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος ἐν τῇ ἱερᾷ ἐξομολογήσει διαβλέπουσιν ἐν τῇ προσωπικῇ μετανοίᾳ, οὐχὶ δ' ἐν τῇ ἐξαγορεύσει, ὡς ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία, χωρὶς νὰ ἀποκλείωσιν ὅμως καὶ τὴν ἐξαγόρευσιν. Ὡς πρὸς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας οἱ Παλαιοκαθολικοὶ εἶπον, ὅτι, ἐν ταῖς λειτουργίαις αὐτῶν εἰσήγαγον τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος πρὸς μεταβολὴν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, ὅτι μετὰ τὴν ἐπίκλησιν μνημονεύουσι τῶν λόγων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἵδρυσιν τοῦ μυστηρίου καὶ ὅτι ἐπισυνάπτουσιν εὐχὰς ὑπὲρ ζώντων καὶ νεκρῶν, ἀναγνωρίζοντες τὸν χαρακτῆρα τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὡς θυσίας. Ὡς πρὸς τὴν κοινωνίαν, ὑπ' ἀμφότερα τὰ εἴδη ἡ πρᾶξις ποικίλλει παρὰ τοῖς Παλαιοκαθολικοῖς τῶν διαφόρων χωρῶν, καθ' ὅσον ἐν ᾧ,

ἐν ταῖς πλείσταις τῶν χωρῶν οἱ πιστοὶ κοινωνοῦσι μόνον τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἐν πολλαῖς κοινότησι τῆς Ὁλλανδίας ἡ κοινωνία γίνεται ὑπ' ἀμφότερα τὰ εἴδη. Λόγοι ποιμαντικῆς προνοίας συνετέλεσαν, ἵνα καθυστερήσῃ ἡ γενικὴ ἐπιβολὴ τῆς κοινωνίας, ὑπ' ἀμφότερα τὰ εἴδη, ἣς ἀναγνωρίζουσι τὸ ὀρθόν, προσέθηκεν ὁ ἀρχιεπ. Κέννιγκ. Οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ποιοῦνται ἀδιαφόρως χρῆσιν ἀζύμου ἢ ἐνζύμου ἄρτου κατὰ τὰς περιστάσεις. Τοῦ Εὐχελαίου δὲ ποιοῦνται χρῆσιν ὄχι μόνον χάριν τῶν ἑτοιμοθανάτων, ὡς ἡ Ρωμ. Ἐκκλησία, ἀλλ' ὡς καὶ ἡ Ὀ. θόδοξος, διὰ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐν γένει ἐν τῇ πίστει, ὅτι τοῦτο παρέχει, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου, μετὰ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ὑγείαν σώματος. Ἐν τέλει δέ, λόγου γενομένου καὶ περὶ τιμῆς τῶν εἰκόνων, ὁ Ἐπίσκοπος Küry ἐδήλωσεν ὅτι καὶ αὐτοὶ τιμῶσιν αὐτὰς πιστεύοντες, ὅτι ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνος ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει.

Περατωθείσης οὕτω τῆς συζητήσεως, ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων διετύπωσε τὴν γνώμην, ὅπως οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον, ζητήσωσιν, ἵνα, μεταξὺ τῶν ζητημάτων ἅτινα μέλλουσι νὰ ἀπασχολήσωσι τὴν σκοπουμένην Προσύνοδον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, περιληφθῇ καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως Ὀρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν.

Ἀπαντῶν εἰς ταῦτα ὁ Ἐπίσκοπος Küry ἐδήλωσεν, ὅτι, κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος μέλλει νὰ συνέλθῃ ἐν Οὐτρέχτῃ τῆς Ὁλλανδίας τὸ Συνέδριον τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ὅπερ καὶ θὰ ἀποφασίσῃ ὁριστικῶς περὶ τῶν διαβημάτων, ἅτινα πρέπει νὰ γένωνται πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς ἑνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ἡ συνάντησις αὕτη ἐπερατώθη διὰ θερμῆς προσευχῆς ὑπὲρ τῆς ταχείας πραγματώσεως τῆς ἑνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Εὐελπιστῶν ὅτι ἡ Ὑμετέρα Θ. Παναγιότης καὶ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι πρόθυμον θὰ στρέψωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀσπάζομαι τὴν δεξιὰν Αὐτῆς καὶ διατελῶ μετ' ἀπείρου σεβασμοῦ,

ταπεινὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

Ἐν Λονδίνῳ,

τῇ 23 Νοεμβρίου 1927.

ἐξ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου

† Ο ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΑΙ

Ὁ ἐλλόγιμος κ. Ἠλίας Ἀλεξανδρίδης δημοσιεύει ἀπό τινος εἰς τὴν *Ὀρθοδοξίαν* μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον: «**Πρόεδρος» «τὸν τόπον ἐπέχων»**· περὶ τῆς μελέτης ταύτης ἐλπίζομεν, ὅταν λάβωμεν καιρόν, ν' ἀσχοληθῶμεν ἐκτενέστερον· ἤδη μόνον περιοριζόμεθα νὰ ὑποδείξωμεν τὴν ἑξῆς ἀνακρίβειαν.

Ἐν τῇ σελ. 344 τοῦ 20οῦ τεύχους τοῦ Β' ἔτους τῆς *Ὀρθοδοξίας* γράφει: «Φαίνεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐχρῆτο τῇ πράξει κατά τι παρηλλαγμένῃ (δηλ. τοῦ λαμβάνειν τοὺς Μητροπολίτας καὶ ἐπαρχίαν ἄλλων **κατ' ἐπίδοσιν)** καὶ μέχρις ἔτι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος. Οὕτως ὁ Ἄρτης Ἱερόθεος (1809—1810) καὶ ὁ τούτου διάδοχος Γαβριὴλ (1810—1813) ἐπεσκέπτοντο ἐξαρχικῶς, ἐκκλησιαστικῇ ἀδείᾳ, τὴν ἐπαρχίαν Ἰωαννίνων **στερουμένην γνησίου ποιμένος** καὶ ἐξετέλουν ἐν αὐτῇ πάντα τὰ τοῦ γνησίου ποιμένος καθήκοντα καὶ ἱερατικὰ χρέη». Οὐδὲν ἀνακριβέστερον τούτου· ἡ ἐπαρχία Ἰωαννίνων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην **οὐδέποτε ἐστερήθη γνησίου ποιμένος.** Ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1799 Μητροπολίτης Ἰωαννίνων ὑπῆρχεν ὁ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου ἐκ τῆς Μητροπόλεως Εὐρίπου μετατεθείς, ἐκ Νάξου Ἱερόθεος ὁ Γάϊος [1]), ἡ μετάθεσις δὲ αὕτη τοῦ Ἱεροθέου ἐξ Εὐρίπου εἰς Ἰωάννινα ἐγένετο, διότι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τῆς Ἠπείρου χολωθέντος ἐναντίον τοῦ Ἰωαννίνων Μακαρίου «οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημοῦντες Ἀρχιερεῖς.... ἐφρόντισαν τὸν Εὐρίπου Ἱερόθεον Μητροπολίτην ἀναδείξαντες καὶ ἔξαρχον καὶ Βασιλικὸν τσαούσην ἀποστείλαντες μετὰ ἱκετευτικῶν γραμμάτων παρέλαβον τὸν Μακάριον...... καὶ τὸν Ἰωαννίνων Μακάριον Μητροπολίτην Παλαιῶν Πατρῶν ἀνεδείξαντο [2]). Ὁ Ἰωαννίνων Ἱερόθεος ἐποίμανε τὰ Ἰωάννινα μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ συμβάντος ἐν ἔτει 1810 [3])· ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τοῦ 1810—1813 ἐστερήθησαν τὰ Ἰωάννινα γνησίου ποιμένος, διότι εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἱεροθέου μετετέθη εἰς Ἰωάννινα ὁ Μητροπολίτης Λαρίσσης Γαβριὴλ Γκάγκας, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, δηλαδὴ μέχρι τοῦ 1826.

Ἀνακριβέστατα λοιπὸν ὁ κ. Ἀλεξανδρίδης γράφει ὅτι τὰ Ἰωάννινα

1) «Νέος Ποιμὴν» ἔτος Γ', τεῦχος 7ον, σελ. 409.
2) Σάθα Μεσ. Βιβλ. τόμ. Γ' σελ. 398.
3) † Παραμυθίας καὶ Πάργας Ἀθηναγόρα «ἡ Ἐκκλησία Ἰωαννίνων».

ἐστεροῦντο γνησίου ποιμένος καὶ εἰς τοῦτο παρεσύρθη ἀπὸ τὸ ἱστορικὸν Δοκίμιον περὶ Ἄρτης καὶ Πρεβέζης τοῦ Σεραφεὶμ Ἄρτης, ἀλλὰ τὸ Δοκίμιον τοῦτο εἶναι ἀνάξιον πάσης ἱστορικῆς πίστεως. Ἰδοὺ τὶ συνέβη· Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ἀπὸ τοῦ ἔτους 1794 ἐξελέγη ὁ ἐκ Μυτιλήνης Ἀρχιδιάκονος τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου Σαμουήλ· ὁ Ἰγνάτιος μετὰ λυπηρὸν ἐπισυμβὰν ἐν Πρεβέζῃ ἐγκαταλιπὼν τὴν ἕδραν αὐτοῦ κατέφυγεν εἰς Κέρκυραν ἐν ἔτει 1805, ἐκεῖθεν τὸ 1807 μετέβη εἰς Λευκάδα, εἶτα εἰς Ρωσίαν καὶ ἐν ἔτει 1810 ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτ. Ἀλεξάνδρου πρόεδρος τῆς Ἐκκλησίας Οὐγγροβλαχίας μέχρι τοῦ ἔτους 1812 μηνὶ 8βρίῳ, ἐκεῖθεν δὲ μετέβη εἰς Βιένvην καὶ τέλος ἐν ἔτει 1828 ἀπέθανε ἐν Πείσαις καὶ ἐτάφη ἐν Λιβούρνῃ. [4]) Οὕτω δὲ **τῆς Μητροπόλεως Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης διαμενούσης ἄνευ γνησίου ποιμένος,** κατ᾽ ἀξίωσιν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, τὸ Πατριαρχεῖον ἀνέθηκε τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐποπτείαν τῷ Μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων Ἱεροθέῳ πρὸς καιρόν, διότι κατ᾽ Ἀπρίλιον τοῦ 1806, ἀπολυθέντος ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας τοῦ τέως Μητροπολίτου Ἰγνατίου, Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ἐξελέγη ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος Πορφύριος, [5]) ἀλλ᾽ ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Πορφύριος ὑπέπεσεν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀνέθηκε καὶ πάλιν, τῇ ἀξιώσει τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, τὴν ἐποπτείαν Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης τῷ Μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων Γαβριήλ, μεταθέσασα οἰκονομικῶς τὸν Πορφύριον εἰς Ἐλασσῶνα ἐξ ἧς ἀργότερον ἐπανῆλθεν καὶ πάλιν εἰς Ναύπακτον καὶ Ἄρταν. [6])

Αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ἂν ὁ κ. Ἀλεξανδρίδης ἔρριπτε προσεκτικὸν βλέμμα εἰς τοὺς Ἐπισκοπικοὺς Καταλόγους τοῦ θείου του, ἀειμνήστου Ἀνθίμου Ἀλεξούδη, τῶν ὁποίων μάλιστα κατέχει καὶ τὸ πρωτόγραφον, ἐξ οὗ καὶ ἡμεῖς ἀντεγράψαμεν, ὅτε διαμένομεν ἐν τῇ Μ. Πρωτοσυγκελλίᾳ, δὲν θὰ περιέπιπτεν εἰς τὰς ἀνακριβείας ταύτας.

Ἐν Παραμυθίᾳ, τῇ 27 Δεκεμβρίου 1927.

† Ο ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΓΑΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

---

4) Περικλέους Γ. Ζερλέντη «Συνθήκη Ἑπτανησίων καὶ Ἀλῆ Πασᾶ» ἔτος 1803.
5) «Ἐκκλ. Ἀλήθεια» περίοδος Β′ τόμ. Α′ σελ. 455.
6) «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» ἔτος Β′ σελ. 795.

Η ΝΕΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΥ

Γ'.

Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΙΣ

Ἡ λέξις «κατάπληξις» θὰ ἦτο ἀνεπαρκής, ὅπως δηλώσῃ τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα προὐκάλεσε καθ' ἅπασαν τὴν 'Αγγλίαν ἡ ἀπόρριψις τοῦ ἀναθεωρηθέντος Εὐχολογίου ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων. Εἶχε διανύσῃ τοῦτο λίαν ἐπιτυχῶς ὅλα τὰ στάδια τῆς ἀναθεωρήσεως και δὴ μετὰ καταπληκτικῆς πλειονοψηφίας καὶ δὲν ἀπέμεινεν εἰμὴ ἡ ἐπιψήφισις αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῆς ἑτέρας τῶν δύο Βουλῶν, τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων. Εἶνε ἀφάνταστος ἡ συγκίνησις, ἥτις τὴν ἑσπέραν τῆς 15ης Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους κατεῖχεν ὄχι μόνον τοὺς 'Αγγλικανοὺς καὶ ἐξ αὐτῶν τοὺς ἰδιαιτέρως ἐνδιαφερομένους περὶ τῆς τύχης τοῦ Εὐχολογίου, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς τάξεις τοῦ 'Αγγλικοῦ λαοῦ ἀδιαφόρως τῆς πολιτικῆς ἀποχρώσεως, εἰς ἣν ἀνῆκον καὶ τῆς 'Εκκλησίας, ἧς ἀπετέλουν μέλη. Τὰ εἰσιτήρια διὰ τὰ θεωρεῖα τῆς Βουλῆς ἐξηφανίσθησαν πρὸ ἡμερῶν. Οἱ πλεῖστοι τῶν 'Επισκόπων, ἡγουμένου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας, μετ' εὐνοήτου ἀγωνίας παρηκολούθουν τὰς συζητήσεις ἀπὸ τοῦ θεωρείου τῶν Εὐγενῶν. 'Αλλ' ἡ αὐτὴ συγκίνησις ἐπεκράτει ὄχι μόνον ἐν τοῖς θεωρείοις, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Βουλῇ. Ἦτο ἤδη ἀπὸ ἡμερῶν γνωστόν, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἐπιψηφίσεως ἢ ἀπορρίψεως τοῦ Εὐχολογίου δὲν θὰ καθίστατο ζήτημα πολιτικόν, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων κομμάτων ἐδήλωσαν, ὅτι οἱ ὀπαδοὶ αὐτῶν ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ψηφίσωσι κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν συνείδησιν. Ἴσως οὐδέποτε ἄλλοτε προσηλ-

θον, ὅπως ποιήσωνται χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου τόσοι βουλευταὶ μὴ ἔχοντες, ὅπως συνήθως, προδιατεθειμένην τὴν ψῆφον αὐτῶν ἐκ τῶν προτέρων. Αὐτὸς ὁ Λόϋδ Τζὼρτζ ἐδήλωσεν, ὅτι εἰς τὴν συνεδρίασιν προσῆλθεν ἔχων ἀπόφασιν νὰ ἀπόσχῃ τῆς ψηφοφορίας (ὁ Λόϋδ Τζὼρτζ εἶνε, ὡς γνωστόν, Βαπτιστὴς), ἀλλ' ἡ ἐν τῇ Βουλῇ ἐξέλιξις τῆς συζητήσεως ἔπεισεν αὐτὸν νὰ καταψηφίσῃ τὸ ἀναθεωρηθὲν Εὐχολόγιον. Ἵνα ἐννοηθῇ ἡ ἐλευθερία, μεθ' ἧς ἐψήφισαν τὰ διάφορα κόμματα, δὲν ἔχομεν ἢ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκ τοῦ συντηρητικοῦ τοῦ καὶ κυβερνητικοῦ κόμματος ἐψήφισαν 167 **ὑπὲρ** καὶ 160 **κατά,** ἐκ τῶν ἐργατικῶν ἢ τῆς μείζονος ἀντιπολιτεύσεως 35 **ὑπὲρ** καὶ 54 **κατά,** ἐκ τῶν φιλελευθέρων ἢ τῆς ἐλάσσονος ἀντιπολιτεύσεως 2 **ὑπὲρ** καὶ 23 **κατὰ** καὶ ἐκ τῶν ἀνεξαρτήτων 3 **ὑπὲρ** καὶ 3 **κατά.** Καὶ ἔτι πρός. Ἐνῷ ὁ Πρωθυπουργὸς Μπόλδουϊν, πρεσβυτεριανὸς αὐτός, ὑπῆρξε θερμὸς τοῦ Νέου Εὐχολογίου ὑποστηρικτής, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν Sir Zoynson Hicks, ἀγγλικανὸς αὐτός, ἀλλ' ἀνήκων εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν ἢ προτεσταντίζουσαν μερίδα, ἐγένετο ὁ ἀσπονδότατος πολέμιος αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ρητορικῆς δεινότητος καὶ τῆς ἐπιχειρηματολογίας συνήρπασε τὸ Κοινοβούλιον εἰς καταψήφισιν τοῦ Εὐχολογίου.

Καὶ ἄλλη τις στατιστικὴ δὲν στερεῖται ἐνδιαφέροντος. Ἐκ τῶν 4 τμημάτων τῶν Βρεττανικῶν νήσων, ὧν βουλευταὶ εἶνε μέλη τοῦ Ἀγγλ. Κοινοβουλίου, τῆς κυρίως Ἀγγλίας, τῆς Σκωτίας, τῆς Β. Ἰρλανδίας καὶ τῆς Οὐαλλίας 199 βουλευταὶ τῆς κυρίως Ἀγγλίας ἐψήφισαν **ὑπὲρ** καὶ 175 **κατά,** 6 τῆς Σκωτίας **ὑπὲρ** καὶ 18 **κατά**, οὐδεὶς τῆς Β. Ἰρλανδίας **ὑπὲρ** καὶ 11 **κατά**, 2 τῆς Οὐαλλίας **ὑπὲρ** καὶ 18 **κατά.** Ἡ στατιστικὴ αὐτὴ δεικνύει, ὅτι τὸ Εὐχολόγιον ἔτυχε μὲν πλειονοψηφίας ἀπὸ μέρους τῶν βουλευτῶν τῆς κυρίως Ἀγγλίας, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ προορίζεται, κατεψηφίσθη ὅμως διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν ψήφων τῶν ἄλλων τμημάτων τῆς Μ. Βρεττανίας, καίτοι ταῦτα στεροῦνται ἀμέσου ἐνδιαφέροντος διὰ τὸ Νέον

Εὐχολόγιον. Διότι εἶνε γνωστόν, ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ Σκωτία πρὸ αἰώνων ἔχει τὸ ἴδιον αὐτῆς ἀνατεθεωρημένον Εὐχολόγιον, ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἰρλανδία ἔχει ὁμοίως τὸ ἑαυτῆς, ἡ δὲ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν χωρισθεῖσα ἀπὸ τοῦ Κράτους Ἀγγλικανικὴ Οὐαλλία οὐδεμίαν ἔχει ὑποχρέωσιν, ὅπως ἀποδεχθῇ τὸ εἰς τὴν ψῆφον τῆς Βουλῆς προταθὲν Νέον Εὐχολόγιον. Ὅπως ὅμως καὶ ἂν ἔχῃ, αὐτοὶ πρῶτοι οἱ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι ἀνεγνώρισαν τὸ ἔγκυρον τῆς γενομένης ψηφοφορίας κατὰ τὰ κοινοβουλευτικὰ ἔθιμα τῆς Ἀγλίας καὶ διὰ τούτου τὸ τετελεσμένον γεγονὸς τῆς ἀπορρίψεως. Τὸ εἰσαχθὲν εἰς τὴν ψῆφον τῆς Βουλῆς Νομοσχέδιον μετὰ τοῦ ἀνατεθεωρημένου Εὐχολογίου ἀπερρίφθη διὰ ψήφων 240 κατὰ 207 ἐπὶ 447 ψηφισάντων ἐκ τοῦ συνόλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, ἀνερχομένων εἰς 610.

Ἡ ἐκ τῆς ἀπορρίψεως ταύτης προελθοῦσα κρίσις ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ εἶνε σπουδαιοτάτη. Αὐτὸς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἐδήλωσεν, ὅτι «ἕκαστος θὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως, ἥτις προέκυψε διὰ τὴν ζωήν, τὸ ἔργον καὶ τὴν θ. λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας» καὶ συνέστησεν «ὑπομονήν, ἀγάπην καὶ ἀποφυγὴν ἐσπευσμένων λόγων καὶ ἐνεργειῶν». Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἴδωμεν τὰς ἐκδηλουμένας συνεπείας τῆς ἀπορρίψεως ταύτης καὶ τὰς μελλούσας ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἐπιβάλλεται νὰ ἐξετάσωμεν συντόμως.

α´) τὰ κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ παρελθόντος ἔτους μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Εὐχολογίου εἰς τὸ Κοινοβούλιον·

β´) τὴν διαμάχην τῶν ἐκκλησιαστικῶν μερίδων περὶ τὸ Νέον Εὐχολόγιον·

γ´) τὴν ἀποδοχὴν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων·

δ´) τὴν ἀπόρριψιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ

ε´) τοὺς λόγους, οἵτινες προὐκάλεσαν τὴν ἀπόρριψιν.

α΄) Τὰ κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἐκθέτοντες κα ὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ἐν τῇ «*Ὀρθοδοξίᾳ*» (ὅρα Τεῦχος 17 σελ. 197) τὰ πρὸ τῆς ἀναθεωρήσεως γεγονότα ἐλέγομεν, ὅτι τῇ 7 Φεβρουαρίου προσεκλήθησαν αἱ Κληρικαὶ Συνελεύσεις (Convocations) τῶν δύο Ἀρχιεπισκοπῶν Καντουαρίας καὶ Ὑόρκης, ὅπως λάβωσι γνῶσιν, συζητήσωσι καὶ ἐγκρίνωσι τὸ ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων ἐν μακραῖς ἰδιαιτέραις συσκέψεσι καταρτισθὲν σχέδιον ἀναθεωρήσεως. Ἡ παρουσίασις τοῦ Ν. Εὐχολογίου ἐγένετο διὰ μακρᾶς εἰσηγήσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας, ὅστις ἐξάρας τὴν σπουδαιότητα τῆς Συνελεύσεως ἐξέθηκεν ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν τοὺς λόγους, οἵτινες προὐκάλεσαν τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Εὐχολογίου, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀναθεωρήσεως, ἥτις διήρκεσεν ἐπὶ εἴκοσι μακρὰ ἔτη. Ἀφοῦ ἐξῆρεν ὅτι καὶ νῦν ἔτι τροποποιήσεις τοῦ καταρτισθέντος σχεδίου δὲν ἀποκλείονται, ἀνέλυσεν ἐφεξῆς τὸ προτεινόμενον Εὐχολόγιον, προσθείς, ὅτι ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἔσται προαιρετική, καθόσον μετὰ τοῦ Νέου θὰ συνεκδίδωται καὶ τὸ Παλαιόν. Ὁ Ἀρχιεπ. ἐχαρακτήρισε τινὰς τῶν γενομένων μεταβολῶν ὡς μὴ προκαλούσας ἀντιρρήσεις, οἷαι εἶνε ἡ συντόμευσις τῆς πρωϊνῆς καὶ τῆς ἑσπερινῆς ἀκολουθίας, ἡ αὔξησις τῶν εὐχῶν καὶ τῶν εὐχαριστιῶν κατά τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν, ἡ παρεχομένη ἐλευθερία περὶ τὴν συντόμευσιν τῆς λιτανείας καὶ πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ Ἀθανασιακοῦ Συμβόλου, ἡ χρῆσις προσθέτων τινῶν περιστατικῶν Προλόγων ἐν τῇ τελέσει τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἡ καθιέρωσις τῶν συνήθων τροποποιήσεων ἐν τῇ χρήσει τοῦ Ψαλτῆρος κατὰ τὰς Κυριακάς, ὁ πλουτισμὸς τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας καὶ ἡ παράλειψις ἐν ταῖς τελεταῖς τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Γάμου φράσεών τινων σχετικῶν πρὸς τοὺς Πατριάρχας τῆς Π. Δ. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κατέταξε καὶ τὸ **παράρτημα** τοῦ Εὐχολογίου, ἐν ᾧ περιέχονται αἱ ἀκολουθίαι τῆς Πρώτης Ὥρας καὶ τοῦ Ἀποδείπνου, βραχεῖα ἀκολουθία λεγομένη ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ λαοῦ πρὸ τῆς θείας κοινωνίας, πρόσθετοι ἐπιστολαὶ καὶ εὐαγγέλια κατὰ τὰς καθημερινὰς τῆς περιόδου τῆς Νηστείας καὶ εἰδικαὶ εὐχαὶ κατ᾽ ἄλλας τινὰς περιστάσεις. Παρὰ ταύτας ὅμως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐμνημόνευσεν ὡς προκαλούσας ἀντιρρήσεις μεταβολὰς ἐπενεχθείσας εἰς τὴν ἀμφίεσιν τῶν κληρικῶν καὶ δὴ εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, καθόσον ἐν τῷ Εὐχολογίῳ εἰσήχθη νέα τοιαύτη διάταξις. Αὕτη λαμβάνει μὲν ὑπ᾽ ὄψιν τὰς ἀλλαχοῦ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, οἷον ἐν Σκωτίᾳ, Ἡνωμ. Πολιτείαις καὶ ἐν Ν. Ἀμερικῇ οὔσας ἐν χρήσει διατάξεις, διαφέρει ὅμως ἐκείνων ἔν τισι σημείοις. Ἡ προτεινομένη εὐχὴ τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων δώρων περιέχει τὴν ἀρχαίαν μορφὴν τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, μνημονεύει ἐν τῷ εὐχαριστικῷ αὐτῆς μέρει πλὴν τοῦ Σταυροῦ καὶ τῶν ἄλλων

γεγονότων τοῦ βίου τοῦ Κυρίου καὶ περιλαμβάνει «τὴν προσφορὰν ἡμῶν αὐτῶν, τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν». Ἀλλ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐχαρακτήρισεν ἔτι σπουδαιοτέραν τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ Ν. Εὐχολόγιον τῆς Διατηρήσεως (Reservation) τῶν καθηγιασμένων δώρων χάριν τῆς μεταλήψεως τῶν ἀσθενῶν, τὴν ὁποίαν κατέστησαν ἀπαραίτητον ἔνθεν μὲν ἡ βαθμιαίως ἐπικρατήσασα πρᾶξις τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου ὑπὸ τοῦ ἱερέως, νηστεύοντες, ἔνθεν δὲ ἡ αὔξουσα συνεχὴς μετάληψις ὑπὸ τῶν πιστῶν καὶ προσέθηκεν, ὅτι οἱ ὅροι, ὑφ' οὓς μόνους ἐπιτρέπεται ἡ Διατήρησις καθωρίσθησαν ἐπακριβῶς ἐν τῷ Εὐχολογίῳ. Ἐπὶ δύο ἄλλων σημείων ὡσαύτως ἐπέστησεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὴν προσοχὴν τῶν Κληρικῶν Συνελεύσεων· πρῶτον ὅτι μεταξὺ τῶν εἰδικῶν εὐχῶν, τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν Εὐαγγελίων εἰσήχθησαν πρὸς προαιρετικὴν χρῆσιν εὐχαριστίαι διὰ τὴν ἵδρυσιν τῶν μυστηρίων τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας, καὶ εἶτα, ὅτι ἐπιτρέπονται πρόθετοι εὐχαὶ καὶ εὐχαριστίαι, οἷαι αἱ ἤδη ἐν χρήσει καὶ ἄλλαι, ἃς δύναται νὰ εἰσαγάγῃ ὁ ἱερεὺς τῇ ἐγκρίσει τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου. Ὡς ἐν κατακλεῖδι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ οὐδεμία τῶν προτάσεων τούτων συνεπάγεται μεταβολὴν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, ἀλλ' ὅτι μόνον ὁ τόνος τῆς ἐμφάσεως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἠλλοιώθη, ὅπερ δὲν θὰ ἀνησυχήσῃ ἐκεῖνον, ὅστις ἐνθυμεῖται πόσον διαφόρους ὄψεις τῆς ἀληθείας ὑπεστήριξαν ἀνεγνωρισμένοι ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέται κατὰ τοὺς τέσσαρας τελευταίους αἰῶνας. «Ἡ διακρινομένη βάσις, εἶπε, παραμένει ἡ αὐτή, ἀλλ' ἐπλουτίσθη διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς σκέψεως, διὰ τῆς ἀποκτήσεως νέων γνώσεων καὶ διὰ τῆς ἐμφανίσεως νέων θεωριῶν περὶ τὴν ἔκθεσιν μιᾶς ἀληθείας πολλαπλῆς καὶ ἐν ταὐτῷ μιᾶς καὶ ἀδιαφθόρου». Ὁ γηραιὸς Ἀρχιεπίσκοπος ἐπεράτωσε τὴν εἰσήγησιν αὐτοῦ διὰ τῶν ἑξῆς συγκινητικῶν λέξεων : «Κατὰ σύμπτωσιν ἡ 7η Φεβρουαρίου εἶνε ἡ ἀπαρχὴ τῆς εἰκοσιπενταετοῦς σταδιοδρομίας μου ὡς ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας..... Ἐὰν ἀξιωθῶ νὰ ἴδω κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τὴν εἰρηνικὴν συμπλήρωσιν ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τόσον χρόνον ἀπησχόλησεν ἡμᾶς, θὰ ἐμπλησθῶ— ἐφ' ὅσον ἡ ἑσπέρα τοῦ δημοσίου βίου τί λέγω ; αὐτοῦ τοῦ βίου προχωρεῖ— (σημειωτέον, ὅτι ὁ Σ. Ἀρχιεπίσκοπος διανύει τὸ 80ὸν) θὰ ἐμπλησθῶ ταπεινόφρονος εὐγνωμοσύνης καὶ ἐλπίδος. Εἴθε ὁ Θεὸς ἐν τῇ εὐσπλαγνίᾳ Αὐτοῦ νὰ χαρίσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς σήμερον πνεῦμα τοιαύτης νομιμόφρονος συνεργασίας, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ τελείως τὸ εἰρηνικὸν αὐτὸ ἀποτέλεσμα..... Εἴθε ἡνωμένοι μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ καὶ ἔχοντες ἀρωγὸν τὸ συντελεσθὲν ἔργον, νὰ ἐπιδοθῶμεν ἀπερίσπαστοι πλέον ἐν οὕτω σπουδαίᾳ περιόδῳ τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, εἰς τὴν εὔορκον ἐκπλήρωσιν τῶν ἀναμενόντων ἡμᾶς πανταχοῦ εὐρυτέρων καθηκόντων τ. ἔ. τῆς προα-

γωγῆς τοῦ πνεύματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ καὶ τῆς προόδου τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀνθρώποις».

Εἶτα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ὑόρκης εἰσηγούμενος καὶ αὐτὸς τὰς προτάσεις τῶν Ἐπισκόπων εἰς τὴν Κληρικὴν Συνέλευσιν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ὑόρκης ἔστρεψε τὸν λόγον ἰδίᾳ εἰς τὸ συνοδεῦον τὸ ἀναθεωρηθὲν Εὐχολόγιον Νομοσχέδιον (Measure), ὅπερ ἐξηγεῖ τὸν τρόπον, καθ' ὃν θὰ γίνηται χρῆσις τοῦ Νέου Εὐχολογίου ὑπὸ τῶν βουλομένων ἐκ τῶν Ἱερέων. Οὗτοι διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν διατάξεων τοῦ Ν. Εὐχολογίου δέον νὰ ἔχωσι τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἐνοριακοῦ Ἐκκλησ. Συμβουλίου καὶ ἐν περιπτώσει διαφωνίας πρὸς αὐτὸ ἡ διαφορὰ πρέπει νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον, ὅστις μετὰ προσήκουσαν ἐξέτασιν τοῦ τε ἱερέως καὶ τοῦ λαοῦ θέλει δώσῃ τὰς ὁριστικὰς αὐτοῦ διαταγάς. Ἐάν τις τῶν ἱερέων δὲν θέλει νὰ εἰσαγάγῃ τὸ Ν. Εὐχολόγιον, εἶνε ἐλεύθερος νὰ χρησιμοποιῇ τὸ Παλαιὸν καὶ οὐδεμία διαταγὴ οὔτε τοῦ Ἐπισκόπου οὔτε τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου δύναται νὰ βιάσῃ αὐτόν. Προχωρῶν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ὑόρκης εἶπεν ὅτι τὸ Παλαιὸν Εὐχολόγιον παραμένει ὄχι μόνον ἀμετάβλητον, ἐπιτρεπομένης τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀκολουθίαις, ἀλλὰ καὶ **ἡ αὐθεντικὴ ἔκφρασις τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας,** ὡς δηλοῦται ἐν αὐτῷ τῷ Νομοσχεδίῳ. Καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προσέθηκεν· ἐπειδὴ ἐν τῷ ποικιλομόρφῳ βίῳ τῆς Ἐκκλησίας συμβαίνει πολλάκις νὰ παραστῇ ἡ ἀνάγκη συμπληρωματικῶν καὶ εἰδικῶν τύπων θείας λατρείας, οἵτινες δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν ἑνὶ καθωρισμένῳ Εὐχολογίῳ, ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Νομοσχεδίου ἐξουσία εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς Ἐπισκόπους ἑκάστης Ἀρχιεπισκοπῆς νὰ ἐκδίδωσι τοιούτους συμπληρωματικοὺς τύπους, ὧν ἐπιτρέπεται νὰ γίνηται χρῆσις ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς ἰδίας αὐτῶν δικαιοδοσίας. Ἡ ἐξουσία ὅμως αὕτη, προσθέτει, περιορίζεται κατὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς ὑπὸ δύο σπουδαίων ὅρων· πρῶτον, ὅτι οἱ τύποι οὗτοι τῆς θείας λατρείας δέον νὰ ὦσι σύμφωνοι πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὡς αὕτη ἐκτίθεται ἐν τοῖς 39 ἄρθροις καὶ ἐν τῷ Εὐχολογίῳ καὶ δεύτερον, ὅτι δὲν πρέπει οἱ τύποι αὐτοὶ μήτε νὰ εὑρίσκωνται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς οἵους δήποτε τύπους ἢ διατάξεις ἤδη περιεχομένους ἐν τῷ Π. ἢ τῷ Ν. Εὐχολογίῳ, μήτε νὰ ἀντικαθιστῶσι τοιούτους. Τὸ Νομοσχέδιον πρὸς τούτοις καταδικάζει πᾶσαν αὐθαίρετον μεταβολὴν καὶ προσθήκην, καθόσον τὸ Ν. Εὐχολόγιον παρέχει τὸ συναμφότερον, πλήρη ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ μείζονα τάξιν ἐν τῇ δημοσίᾳ θείᾳ λατρείᾳ συνῳδὰ τοῖς λόγοις τοῦ ἀποστόλου Παύλου «Τὰ πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γενέσθω» (1. Κορ. 14, 40). Καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ὑόρκης κατέληξεν. «Ἐπειράθημεν νὰ δώσωμεν θέσιν ἐν τῇ κοινῇ ἡμῶν προσευχῇ εἰς ὅλα **τὰ στοιχεῖα τῆς**

χριστιανικῆς σκέψεως, ἅτινα δικαιωματικῶς ὑφίστανται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ. Ἐπεζητήσαμεν, ὅσον καὶ ἂν ἀτελῶς, νὰ καταστήσωμεν τὸ Εὐχολόγιον ἡμῶν τόσον **περιεκτικόν,** ὅσον εἶνε καὶ ἡ **Ἐκκλησία.** Ἐπεθυμήσαμεν νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὄχι **συμβιβασμὸν** (Compromise) χάριν τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ **περιεκτικότητα** μᾶλλον (comprehension) χάριν τῆς ἀληθείας τοῦ πληρώματος καὶ τοῦ πλούτου τῆς μιᾶς κοινωνίας ἐν πίστει καὶ βίῳ. Ἑπόμενον ὅτι ἡ κοινωνία αὐτή, ἂν ὀφείλει νὰ ᾖ ἀληθινή, δέον νὰ ἔχῃ τὰ ὅρια αὐτῆς, ὅρια τεθέντα ἡμῖν ὑπὸ τῆς ἰδιαιτέρας ἱστορίας καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἐντὸς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας».

Κατόπι τῶν εἰσηγήσεων τούτων συνῆλθον ἰδιαιτέρως ἑκάστη τῶν δύο Κληρικῶν Συνελεύσεων τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν Καντουαρίας καὶ Ὑόρκης ἀπὸ τῆς 22ας μέχρι τῆς 25ης Φεβρουαρίου παρελθόντος ἔτους. Κατ' αὐτὰς ἐγένοντο προτάσεις περὶ τροποποιήσεως σημείων τοῦ περιεχομένου τοῦ Εὐχολογίου, ὧν τινες ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τῆς Ὁλομελείας, ἕτεραι δὲ ἐγένοντο ἀποδεκταὶ καὶ παρεπέφθησαν εἰς τὴν περαιτέρω μελέτην τῶν Ἐπισκόπων καὶ ἀνάλογον ὑπ' αὐτῶν ἐπεξεργασίαν τοῦ κειμένου τοῦ Εὐχολογίου. Αἱ τροποποιήσεις αὗται ἀνεφέροντο ἐξίσου εἰς δευτερεύοντα σημεῖα τοῦ Εὐχολογίου καὶ εἰς τοιαῦτα πρωτίστης σπουδαιότητος, οἷα ἡ θεία κοινωνία, ὁ νηπιοβαπτισμός, ἡ ἡλικία διὰ τὸ χρίσμα ἢ τὴν βεβαίωσιν, ὁ γάμος, τὸ Εὐχέλαιον, ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία καὶ ἄλλα· Μετὰ τὸ πέρας τῶν συνεδριῶν τούτων, ὧν αἱ πλεῖσται διεξήχθησαν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, καὶ τῶν ὁποίων τὰς ἀποφάσεις τὸ δημόσιον ἐγνώρισε δι' ἐπισήμων ἀνακοινωθέντων αἱ ἐργασίαι ἀμφοτέρων τῶν Κληρικῶν Συνελεύσεων ἀνεβλήθησαν εἰς τὴν 29ην Μαρτίου. Ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τὴν 15ην καὶ 16ην Μαρτίου οἱ Ἐπίσκοποι συνελθόντες καὶ αὖθις ἐν τῷ Lambeth Palace ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας ἐμελέτησαν τὰς προτάσεις τῶν Κληρικῶν Συνελεύσεων καὶ ἔδωκαν τὸν ὁριστικὸν τύπον εἰς τὸ Ν. Εὐχολόγιον καὶ τὸ Νομοσχέδιον πρὶν ἢ ταῦτα ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Συνελεύσεως (Church Assembly), τ. ἔ. τῶν τριῶν ἐκκλησιαστικῶν νομοθετικῶν Σωμάτων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτῶν οἱ Ἐπίσκοποι δι' ἐπισήμου ἀνακοινωθέντος ἐδήλωσαν ὅτι ἀπεπεράτωσαν τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Εὐχολογίου καὶ ὅτι θὰ παρουσιάσωσιν ἐπισήμως καὶ αὖθις πρὸ τῶν Κληρικῶν Συνελεύσεων τῇ 29ῃ Μαρτίου τὸ Εὐχολόγιον καὶ τὸ Νομοσχέδιον καὶ θὰ ζητήσωσι τὴν συγκατάθεσιν αὐτῶν, ὅπως ἀμφότερα ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Συνέλευσιν πρὸς τελικὴν ἔγκρισιν. Αἱ ἐπενεχθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων μεταβολαὶ συνίσταντο εἰς ἕνα νέον Πρόλογον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀπαντᾷ ἡ δήλωσις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὅτι

τὸ Ν. Εὐχολόγιον κατ' οὐδὲν μεταβάλλει τὴν διδασκαλίαν τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Εκκλησίας, εἰς νέας γενικὰς παραγράφους σχετικὰς πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ Νέου Εὐχολογίου, εἰς τὴν συχνοτέραν χρῆσιν τοῦ 'Αθανασιανοῦ Συμβόλου καὶ εἰς τὴν προσθήκην νέων περιστατικῶν εὐχῶν. Οὐδεμία τοὐναντίον ἐπηνέχθη μεταβολὴ οὔτε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ καθαγιασμοῦ, οὔτε εἰς τὰς περὶ «Διατηρήσεως» διατάξεις καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς χρήσεως τῆς διατηρουμένης θείας κοινωνίας χάριν λατρευτικῶν σκοπῶν, οἷα ἡ δι' αὐτῶν εὐλογία, ἡ ἐπίδειξις, αἱ ὁμαδικαὶ λατρεῖαι καὶ αἱ λιτανεῖαι τῆς θείας Εὐχαριστίας κατέστη ἐντονωτέρα. Μεταβολαὶ ὅμως ἐγένοντο ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ βαπτίσματος, τοῦ χρίσματος, τοῦ γάμου καὶ τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, ἀλλὰ δὲν ἐπετράπη ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Εὐχελαίου, τοῦ Ν. Εὐχολογίου περιορισθέντος ἁπλῶς εἰς τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.

Οὕτως ἐπεξειργασμένον καὶ ἐν ἑνὶ τόμῳ μετὰ τοῦ Παλαιοῦ ὡς Σύνθετον βιβλίον (Composite Book) ἐκδεδομένον τὸ Εὐχολόγιον μετὰ τοῦ Νομοσχεδίου ἐπαρουσιάσθη ὑπὸ τῶν Σεβ. 'Αρχιεπισκόπων πρὸ τῶν δύο Κληρικῶν Συνελεύσεων ἐν ἐκτάκτως πανηγυρικῇ Συνεδρίᾳ αὐτῶν ἐν τῇ Church House τῇ 29ῃ Μαρτίου μετὰ προηγηθεῖσαν λειτουργίαν ἐν τῇ Westminster Abbey. 'Ο 'Αρχιεπίσκοπος Καντουαρίας καὶ πάλιν ὡμίλησεν εἰσηγητικῶς διὰ μακρῶν, ἀπεκάλεσε τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἱστορικὴν διὰ τὴν 'Εκκλησίαν τῆς 'Αγγλίας, ἐξῆρε τὸ καταρτισθὲν Εὐχολόγιον ὡς ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τοῦ 'Αγγλικοῦ λαοῦ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, καίπερ οὐδόλως ἐγκαταλεῖπον τὴν πρᾶξιν καὶ τοὺς τύπους, οἵτινες διὰ τοῦ χρόνου ἀπέβησαν πολύτιμοι, εἶπεν ὅτι τοῦτο ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ὅλας τὰς ὑφισταμένας ἐν τῇ 'Αγγλικανικῇ 'Εκκλησίᾳ μερίδος, ἐπέμεινε καὶ αὖθις ὅτι οὐδὲν τῶν ἐν τῷ Εὐχολογίῳ παριεχομένων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μὴ 'Αγγλικανικὸν παρὰ τὰς πολλαχόθεν κατὰ τοῦ νέου βιβλίου ἐπικρίσεις καὶ συνέστησε τὴν ἐπιψήφισιν αὐτοῦ πρὸς παραπομπὴν εἰς τὴν 'Εκκλησ. Συνέλευσιν. Μετὰ τὸν 'Αρχιεπίσκοπον τὸν λόγον ἔλαβον διαδοχικῶς ὁ 'Επίσκοπος τοῦ Norwich κηρυχθεὶς κατὰ τοῦ Νέου Εὐχολογίου, ὁ 'Επίσκοπος τοῦ Durham, ὁ Dr Darwell Stone, οἱ 'Επίσκοποι 'Οξφόρδης, Exeter καὶ Gloucester καὶ ἄλλοι πολλοὶ 'Επίσκοποι καὶ μή, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ μάλιστα πολέμιος τοῦ Νέου Εὐχολογίου 'Επίσκοπος Βιρμιγχάμης Barnes. Τὴν γενικὴν ταύτην συζήτησιν κατέκλεισεν ὁ 'Αρχιεπίσκοπος 'Υόρκης διὰ μακρᾶς ἀνακεφαλαιώσεως. 'Εν αὐτῇ ἐποιήσατο ἔκκλησιν πρὸς τὰς διαφόρους μερίδας· πρὸς τὴν Εὐαγγελικὴν ἢ προτεσταντίζουσαν ἀπευθυνόμενος ἐπεκαλέσθη τὴν σχεδὸν ὁμόφωνον γνώμην τῶν 'Επισκόπων, εἰδικῶς ὑπευθύνων διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς 'Εκκλησίας, ὅτι διὰ τοῦ Ν. Εὐχολογίου δὲν διακόπτε-

ται ἡ παράδοσις αὐτῆς· πρὸς τοὺς ἰσχυριζομένους, ὅτι τὸ Εὐχολόγιον ἔδει νὰ παραμείνῃ ὡς εἶχεν, ἀπαντῶν εἶπεν, ὅτι οὐδεμία ἀρχὴ πολιτικὴ ἢ ἐκκλησιαστικὴ δύναται νὰ ἐπιβάλῃ εἰς κληρικὸν ἄκοντα τὴν χρῆσιν τοῦ Νέου· πρὸς τοὺς καθολικίζοντας ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν νέων τύπων δὲν εἶνε ὑποχρεωτικὴ οὐδ' εἶνε παρέκκλισις ἀπὸ τῶν ἀρχαίων λειτουργικῶν τύπων, ὡς οὗτοι καθιερώθησαν διὰ τοῦ Εὐχολογίου τοῦ 1549, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπέκτασις αὐτῶν, ὡς ἐγένετο καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου κρατεῖ ἡ 'Αγγλικανικὴ Ὁμολογία καὶ κατέληξε διὰ τῶν λέξεων. «Πέποιθα ταπεινῶς, ὅτι ἡ παροῦσα γενεὰ ἐκλήθη νὰ καταβάλῃ νέαν καὶ ἡνωμένην προσπάθειαν, ὅπως ἀπαλλάξῃ τὰ τρία μεγάλα **στοιχεῖα πάσης θρησκευτικῆς ζωῆς,** τοὺς **Εὐαγγελικούς,** τοὺς **'Ελευθερόφρονας** καὶ τοὺς **Καθολικοὺς** ἀπὸ τῆς σφαίρας τῆς καχυποψίας, τῆς ἔριδος καὶ τῆς διασπάσεως καὶ ἀγάγῃ αὐτοὺς εἰς ἀληθινὴν κοινωνίαν φωτός, ἀντανακλωμένην εἰς πραγματικὴν κοινωνίαν θείας λατρείας. Ποθῶ, ὅπως ἡ ψῆφος αὐτὴ ἐκδηλώσῃ τὸ νέον τοῦτο πνεῦμα. Ἡ παλίρροια μιᾶς νέας ἑνότητος ὀγκοῦται, ἐγνωρίσαμεν αὐτὴν κατὰ τὰς συζητήσεις ταύτας καὶ ἔχομεν τὴν δύναμιν διὰ τῆς ψήφου ἡμῶν νὰ ὑψώσωμεν τὴν παλίρροιαν ταύτην εἰς ἓν νέον σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὁποίου, Θεοῦ θέλοντος, δὲν θὰ ὀπισθοδρομήσῃ. Δὲν δυνάμεθα νὰ παρεκκλίνωμεν τοῦ καθήκοντος, τὸ ὁποῖον ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ φαίνεται ὅτι ἐπέβαλεν εἰς τὴν παροῦσαν γενεάν. Καὶ ἐφ' ὅσον ὁ Θεὸς ἱκάνωσεν ἡμᾶς νὰ προχωρήσωμεν ἐπὶ τοσοῦτον πεποίθαμεν, ὅτι αὐτὸς θὰ ἱκανώσῃ ἡμᾶς νὰ χωρήσωμεν καὶ πορρωτέρω. Δυσχέρειαι; Μάλιστα. Κίνδυνοι; Μάλιστα. 'Αλλ' εἰπὲ εἰς τοὺς υἱοὺς 'Ισραήλ, ὅπως χωρήσωσι πρὸς τὰ ἐμπρός».

Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν ψηφοφορίαν τῆς προτάσεως «ὅπως αἱ Βουλαὶ τῶν 'Αρχιεπισκοπῶν Καντουαρίας καὶ Ὑόρκης, ἡ Ἄνω (τῶν 'Επισκόπων) καὶ ἡ Κάτω (τοῦ λοιποῦ Κλήρου), συγκατατεθῶσιν, ἵνα τὸ Νέον Εὐχολόγιον ὑποβληθῇ πρὸς τελικὴν ἔγκρισιν εἰς τὴν 'Εκκλησ. Συνέλευσιν», αἱ ψῆφοι κατενεμήθησαν ὡς ἑξῆς: 'Εκ τοῦ ὅλου τῶν 'Επισκόπων τῆς Κανιουαρίας 21 ἐψήφισαν **ὑπὲρ** καὶ 4 **κατά,** οἱ δὲ 'Επίσκοποι τῆς Ὑόρκης 11 πάντες ἐψήφισαν **ὑπέρ,** ἤτοι ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 36 'Επισκόπων 32 'Επίσκοποι ἐψήφισαν **ὑπὲρ** καὶ 4 **κατά.** 'Εκ τοῦ ὅλου τῆς Κάτω Βουλῆς τῆς Καντουαρίας 168 ἐψήφισαν **ὑπὲρ** καὶ 22 **κατά,** ἐκ δὲ τοῦ ὅλου τῆς Κάτω Βουλῆς τῆς Ὑόρκης 68 ἐψήφισαν **ὑπὲρ** καὶ 10 **κατά,** ἤτοι ἐν συνόλῳ 236 **ὑπὲρ** καὶ 32 **κατά.** Κατὰ ταῦτα ἐν ταῖς Κληρικαῖς Συνελεύσεσι τῶν δύο 'Αρχιεπισκοπῶν τὸ Ν. Εὐχολόγιον ἔτυχε 268 ψήφων ἐναντίον 36, ἤτοι ἔτυχε πλειοψηφίας 232 ψήφων. Οἱ καταψηφίσαντες τοῦ Εὐχολογίου 'Επίσκοποι ἦσαν οἱ τοῦ Birmingham, τοῦ Exeter, τοῦ Norwich καὶ τοῦ Worcester. Μετὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς

ψηφοφορίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας διὰ βραχείας προσφωνήσεως ἐξεδήλωσε τὴν χαρὰν αὐτοῦ διὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν καταπληκτικὴν πλειοψηφίαν, ἥτις θὰ διευκολύνῃ λίαν τὴν περαιτέρω πορείαν τῆς ἐπιψηφίσεως αὐτοῦ, προσέθηκεν, ὅτι οὐδαμῶς περιφρονεῖ τὴν μειοψηφίαν ἀναγνωρίζων τὴν σοβαρότητα καὶ εὐσυνειδησίαν τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτήν, ὑπέμνησεν, ὅτι πλήρης συμφωνία οὐδέποτε ἐπεκράτησε προκειμένης τῆς ἐπιψηφίσεως οἱουδήποτε τῶν παλαιοτέρων Εὐχολογίων καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ Ν. Εὐχολόγιον θὰ ὠφελήσῃ μεγάλως τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Νομοθετικῆς ἐνεργείας συμφώνως πρὸς τὸν ψηφισθέντα Νόμον τοῦ 1919 περὶ ἱδρύσεως τῆς Ἐκκλησ. Συνελεύσεως ἀποτελουμένης ἐκ τριῶν Βουλῶν, τῆς τῶν Ἐπισκόπων, τῆς τοῦ Κλήρου καὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἦιο ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Νέου Εὐχολογίου ἐνώπιον αὐτῆς. Τοῦτο ἐγένετο τὴν 5ην καὶ ιὴν 6ην Ἰουλίου τοῦ παρελθόντος ἔτους. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας προτείνων, ὅπως ἐγκριθῇ τελικῶς τὸ Ν. Εὐχολόγιον προσέθηκεν ὅτι ἂν τοῦτο γείνῃ δεκτὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλ. Συνελεύσεως καὶ ἐγκριθῇ ὑπὸ τοῦ Κοινοβουλίου, τότε θὰ συγκληθῶσιν αἱ Κληρ. Συνελεύσεις, ὅπως συνοδικῶς καθιερώσωσιν αὐτὸ καὶ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν. Ἐναντίον τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ν. Εὐχολογίου ἠγέρθη ὁ Ἀγγλοκαθολικὸς Dr Darwell Stone εἰπών, ὅτι τοῦτο δὲν παρέχει ἐπαρκεῖς ἐλπίδας ἱκανοποιητικῆς διευθετήσεως, καθόσον πλὴν τῶν Εὐαγγελικῶν καὶ τῶν Μοδερνιστῶν, κατ᾽ αὐτοῦ ἀντιτίθενται καὶ οἱ Ἀγγλοκαθολικοί, ὧν ὑπερεπτακόσιοι ἱερεῖς ὑπέγραψαν ἔγγραφον ἐναντίον τῆς ἀποδοχῆς αὐτοῦ. Μετ᾽ αὐτὸν ὁ προμνημονευθεὶς Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, εὐαγγελικός, ἐκηρύχθη ὡσαύτως κατ᾽ αὐτοῦ, εἰπὼν ὅτι τὸ Ν. Εὐχολόγιον εἰσάγον μεταβολὰς εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀντιθέτους πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Μεταρρυθμίσεως, δὲν θὰ εἰσαγάγῃ τάξιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ κληρικοὶ δὲν θὰ δεχθῶσι πρόθυμοι νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὰς ἀπαγορεύσεις τῆς λατρείας τῆς θείας κοινωνίας καὶ τῆς χρήσεως τοῦ θυμιάματος, ἀφοῦ αὐτοὶ οἱ Ἐπίσκοποι εἰσήγαγον αὐτὸ εἰς τοὺς κα[illegible]δρικοὺς αὐτῶν ναούς. Ὁ Ἐπίσκοπος Durham ἀπαντῶν ἰσχυρίσθη [illegible] τοὐναντίον, ὅτι ἡ μὴ ἐπιψήφισις τοῦ Ν. Εὐχολογίου θὰ ἐγένν[illegible] ὅλως [illegible] χάος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐχαρακτήρισε τὸ ἐπιχείρημα τοῦ προλα[illegible]λήσαντος ὡς πεπαλαιωμένον καὶ ἄχρηστον. Καὶ ἡ συζήτησις εἰς τὸν α[illegible]τὸν τόνον ἐξηκολούθησε καὶ τὴν ἐπιοῦσαν, τῶν ῥητόρων κηρυχθέν[illegible]των τῶν μὲν ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς, τῶν δὲ ὑπὲρ τῆς ἀπορρίψεως τοῦ Ν. Εὐχολογίου. Τὴν προηγηθεῖσαν συζήτησιν ἀνακεφαλαιῶν ἐν τέλει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ὑόρκης ἐξεδήλωσε τὴν εὐχαρίστησιν αὐτοῦ, διότι αἱ διάφοροι γνῶμαι ἐξηνέχθησαν ἀνυποστόλως, ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδ[illegible], ὅτι ἡ ὑπὲρ τοῦ Ν. Εὐχολογίου ψῆφος θὰ εἶνε σαφὴς καὶ ἐνδεικτικ[illegible] καὶ κατέληξεν εἰπών, ὅτι ἂν τὸ

Ν. Εὐχολόγιον ἀπορριφθῇ, ἤθελε κατενεχθῇ βαρὺ πλῆγμα κατ᾽ αὐτοῦ τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας, καθ᾽ ἣν στιγμὴν τόσαι ἐλπίδες νέας ἑνότητος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας διαφαίνονται.

Ἐν τῇ ψηφοφορίᾳ, ἥτις ἐπηκολούθησεν, ἐψήφισαν **ὑπὲρ** 34 Ἐπίσκοποι, 253 ἄλλοι κληρικοὶ καὶ 230 λαϊκοί, **κατὰ** 4 Ἐπίσκοποι, 37 κληρικοὶ καὶ 92 λαϊκοί. Οὕτω τὸ Νέον Εὐχολόγιον ἐπὶ 650 ψηφισάντων ἔτυχε ψήφων 517 κατὰ 133 ἤτοι ἔτυχε πλειοψηφίας 384 ψήφων ἐν ὅλῳ, ὧν 30 ψῆφοι Ἐπισκόπων, 216 κληρικῶν καὶ 138 λαϊκῶν. Οὕτω τὸ Ν. Εὐχολόγιον, ἀφοῦ διῆλθεν ὅλα τὰ στάδια τῆς ἀναθεωρήσεως ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων Ἐκκλησ. ἀρχῶν καθ᾽ ἃ ἠκούσθη ἡ γνώμη παντός, ὅστις λόγῳ μορφώσεως, κρίσεως καὶ πείρας ἐδικαιοῦτο νὰ ἀποφανθῇ τοιαύτην, παρεπέμφθη εἰς τὴν ψῆφον τοῦ Κοινοβουλίου. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ θερινὴ βουλευτικὴ περίοδος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ Ν. Εὐχολογίου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησ. Συνελεύσεως εἶχε προσεγγίσῃ εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς, ἡ συζήτησις αὐτοῦ ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ἀνεβλήθη εἰς τὴν φθινοπωρινὴν ἢ μᾶλλον εἰς τὴν χειμερινὴν αὐτοῦ περίοδον. Ἀλλὰ πρὶν ἢ διαλάβωμεν περὶ τούτου, ἀνάγκη νὰ παράσχωμεν ἰδέαν τινὰ τῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων μερίδων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας διαμάχης περὶ τὸ Ν. Εὐχολόγιον ἀπὸ τῆς Εἰσαγωγῆς αὐτοῦ πρὸ τῶν Κληρικῶν Συνελεύσεων μέχρι τῆς ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ συζητήσεως, διότι οὕτω μόνον θὰ κατανοηθῶσιν αἱ ἐν αὐτῷ συζητήσεις καὶ θὰ προοδοποιηθῇ ἡ ἐκτίμησις τῶν λόγων τῆς ἀπορρίψεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

† Ο ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

"ΠΡΟΕΔΡΟΣ,,

"ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΕΠΕΧΩΝ,,

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 344)

Γ'

Ἡ Ἐκκλησι...α τῶν πρώτων αἰώνων τιμῶσα τοὺς λόγῳ καὶ ἀρεταῖς προέχοντας τῶν ἄ...λλων ἱεράρχας εὐφήμει αὐτοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς συνεδρίοις, διὰ στόματος ...τῶν ἁγίων Πατέρων, καλοῦσα πατριάρχας καὶ προέδρους. Οὕτω Γ...ρηγόριον τὸν Νύσσης, σοφίᾳ καὶ ἁγιότητι ὑπερέχοντα προσηγόρευσαν πα...ρρησίᾳ πατριάρχην οἱ Πατέρες τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καίπερ ὄντα ἐπίσκοπον ἁπλοῦν· ἦν δὲ καὶ αὐτὸς συνε-

δρεύων ἐν τῇ Συνόδῳ ἐκείνῃ. Θαλάσσιος δὲ ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας εὐφήμησεν ἁγιωτάτους προέδρους ἐν τῇ Δ΄ Οἰκουμ. Συνόδῳ τοὺς ἐν αὐτῇ παραστάντας ἀλλὰ μὴ προεδρεύσαντας Ἀνατόλιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, Μάξιμον τὸν Ἀντιοχείας, Ἰουβενάλιον τὸν Ἱεροσολύμων διατρανῶν καὶ ἐξαίρων τὰς αὐτῶν ἀρετάς. Τῶν προέδρων δὲ τῆς Συνόδου καλεῖ αὐτοὺς ἐκεῖ καὶ Εὐνόμιος ὁ Κυζίκου, ὅς ταύτῃ τῇ κλήσει διακρίνει καὶ τοὺς τοποτηρητὰς τοῦ Πάπα Ρώμης ἐν τῇ Συνόδῳ ἐκείνῃ διὰ τὸ ὑπέροχον μᾶλλον τῆς παιδείας καὶ ἀρετῆς ἢ διὰ τὴν προεδρίαν. Οὕτως ἔστιν ἰδεῖν ὅτι πρόεδροι ἐπευφημοῦντο πανηγυρικῶς ἐν ἱεροῖς συνεδρίοις καὶ ἄλλοι ἔγκριτοι τῶν ἐπισκόπων καὶ πατριάρχαι. [67])

Οἱ οὕτω δὴ ἀξιούμενοι τῆς τιμητικῆς προσηγορίας ἱεράρχαι, κανονικοὶ πρόεδροι τῶν ἐν αἷς ἔλαχον ἐπὶ χειροτονίᾳ ἐπαρχιῶν, ἀπελάμβανον διακεκριμένας τιμὰς καὶ προτιμήσεις ἐν πρωτοκαθεδρίαις, ἐν κοιναῖς συναθροίσεσιν, ἐν προελεύσεσι καὶ ἀλλαχοῦ καὶ παρὰ τῷ ἰδίῳ ποιμνίῳ ἀδιακρίτως τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν· ὑπογράφοντες δὲ δὲν μετεχειρίζοντο, ὡς εἰκός, τῇ τιμητικῇ προσηγορίᾳ.

Κλήμης δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐξ ὧν γράφει, κρίνει ἀξίους τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος μετὰ τῶν ἐξαιρετικῶν καὶ διακεκριμένων τιμῶν καὶ τοὺς ὑπερέχοντας κατὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. [68])

Ἐπειδὴ τὸ προεδρεύειν δηλοῖ καὶ τὸ ὑπερέχειν τινὰ τῷ ζήλῳ τῆς πίστεως πρόεδροι προσηγορεύθησαν ἐν τῇ ΣΤ΄ Οἰκουμ. Συνόδῳ καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ Μέμνων ὁ ἐπίσκοπος Ἐφέσου ἐπὶ τῷ ἐνδειχθέντι ὑπ' αὐτῶν ζήλῳ τῆς ὀρθοδοξίας, περὶ ὧν ἔγραφεν ἡ Σύνοδος ἐκείνη πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Θεοδόσιον τὸν Β΄. «Ἀλλὰ καὶ μεγάλης δόξης καὶ στεφάνων ἀξίους ἡγούμεθα μόνους καὶ πρώτους (αὐτοὺς) ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ζήλῳ τῷ κατὰ Θεὸν κινηθέντας καὶ παντοίους γενομένους ἐκκόψαι τὸν τῆς ἀσεβείας κήρυκα, τὸν ἀσεβέστατον Νεστόριον καὶ τὰς ἐκκλησίας τοῦ τοιούτου καθαρθῆναι μίσους». [69])

(Ἕπεται συνέχεια)

[67]) Δοσιθέου περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων σελ. 1048—1049.

[68]) «Οὗτος πρεσβύτερός ἐστι τῷόντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ διάκονος ἀληθῶς τῆς τοῦ Θεοῦ βουλήσεως ἐὰν ποιῇ καὶ διδάσκῃ οὐχ ὅτι πρεσβύτερος, δίκαιος λογιζόμενος ἀλλ' ὅτι δίκαιος ἐν πρεσβυτερίῳ καταλεγόμενος. Καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ γῆς πρωτοκαθεδρίᾳ μὴ τιμηθῇ (δηλ. τῷ βαθμῷ τοῦ ἐπισκόπου, ὃν καὶ ὁ Μ. Βασίλειος ἐκάλεσε προεδρίαν τῶν Ἀποστόλων) ἐν τοῖς εἴκοσι καὶ τέτταρσι καθεδεῖται θρόνοις τὸν λαὸν κρίνειν». Περὶ τῶν τριῶν ἱερατικῶν τῆς Ἐκκλησίας βαθμῶν ὑπὸ Κων. Οἰκονόμου σελ. 13.

[69]) Δοσιθέου περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολ. πατριαρχευσάντων σελ. 1049.

Προσφώνησις

ἐπὶ τῇ εἰς ἀρχιερέα χειροτονίᾳ τοῦ θεοφ. Ἐπισκόπου Τραχείας κ. Ἀλεξάνδρου Ζώτου.

«Οὐκ ἔστι φυγεῖν τὸ προορισθὲν» (Φώτιος).

Τοῦ ἐπιδόξου Πατριαρχικοῦ καὶ Ἀποστολικοῦ Σου Θρόνου, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὅντινα ἡ Σὴ πολυΐστωρ καὶ ἀμφιλαφὴς παιδεία τιμᾷ καὶ λαμπρύνει, μία πάλαιποτέ, πρὸ χιλιάδος ἐτῶν, προκάτοχός Σου Κορυφή, ὁ πολυΐδμων ἐκεῖνος καὶ πανεπιστήμων Φώτιος ὁ Μέγας, τὴν βαθυστόχαστον ταύτην ῥῆσιν ἐφθέγξατο, τὰ παρὰ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος ἐπικλωσθέντα ἀμετάστροφα καὶ δυσανάκλητα μαρτυροῦσαν καὶ ἐξαγγέλλουσαν. «Οὐκ ἔστι φυγεῖν τὸ προορισθὲν» καὶ τὰ ἀπ' Οὐρανοῦ πεπρωμένα εἰς τὴν ὑπ' Οὐρανὸν διαφυγεῖν εἶναι ἀδύνατον. Ὁ Παντεπόπτης Θεὸς ὁ πανσόφως διέπων τὰς τύχας τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων μετὰ πάροδον τριῶν δεκάδων περιπλωμένων ἐνιαυτῶν, σήμερον διὰ τῆς Σῆς ἐπιτακτικῆς φωνῆς μὲ καλεῖ εἰς τὸ ὕπατον τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα.

Ἥττημαι λοιπόν, Θειότατε Δέσποτα, ἥττημαι καὶ τὴν ἧτταν μου ὁμολογῶ, ὑπετάγην τῷ θείῳ βουλήματι, καὶ ἐμαυτὸν ἐκθύμως καὶ πειθηνίως αὐτῷ ὑπέταξα. Ἐγὼ ὁ δραπέτης τῆς ὑπὸ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ προτεταγμένης μοι τροχιᾶς, καλοῦμαι σήμερον, τοὔμπαλιν, ἄλλην τινὰ οὐχὶ τὴν κοσμικόφρονα ὁδὸν νὰ ὁδεύσω. Ἐγὼ ὁ διὰ γαμετῆς ὑψικάρηνον μεσότοιχον ὑψώσας, τὸ παρακωλῦσάν μοι, ἐν τύποις κανονικοῖς, τὴν ἀναβάθραν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος, καλοῦμαι σήμερον τὸν αὐχένα μου νὰ κάμψω πρὸ τῶν Σεπτῶν καὶ Ἁγίων χειρῶν Σου, δι' αὐτῶν δεχόμενος τὴν εὐθυνοβαρῆ τοῦ Ἀρχιθύτου τήβεννον, ἥντινα μοὶ ἀπονέμει ὁ ἐκ κοιλίας μητρός μου εἰς τοῦτο προορίσας με Παντογνώστης Θεός. Ἐγὼ ὁ ἀνθρωπίνῳ θελήματι, ταῖς κοσμικαῖς τοῦ βίου πραγματείαις ἐμπλακείς, καὶ ἀλλοίαν μέν, ἀλλ' ἐν σχήματι λευϊτικῷ δρᾶσιν προκρίνας, καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ φάλαγγι διακονίας ταπεινῆς ἑαυτὸν τάξας, καλοῦμαι σήμερον ὑπὸ Θεοῦ μου τοῦ Σαβαώθ, τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ τῆς λογικῆς ὡς στρατηγὸς νὰ προταχθῶ.

Καὶ νῦν, Παναγιώτατε Πατριάρχα, ὄρεξον τὴν χεῖρά Σου τὴν σεπτὴν ἐπὶ τὴν ἐμὴν κάραν, καὶ ἐπίθες ἐπὶ τὸν τράχηλόν μου τὸν κλοιὸν τὸν τραχύν, διότι οὐκ ἔστι μοι φυγεῖν τὸ προορισθέν, ἀφοῦ αὕτη ἡ ἀλλοίωσις εἶναι ἔργον δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου.

Ἀλλὰ τρέμω καὶ ἱδρὼς ψυχρὸς περιρρέει τὸ σῶμά μου, καὶ θρόμβους αἵματος διαισθάνομαι κυλινδουμένους ἀνὰ τὸ μέτωπόν μου, ἐφ' ᾧ Σὲ ἱκετεύω λιπαρῶς. «Πάτερ Ἅγιε, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο». «Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς Σὺ Πάτερ». Ἰδοὺ ἐγὼ ἐν ἑτοιμασίᾳ τοὺς πόδας μου ἔχων προχωρῶ, καὶ προχωρῶ ἐν βήματι ὑποτρέμοντι ἀλλ' ἅμα καὶ θαρραλέῳ, διότι τὰς ἐλπίδας μου ἀναθέτω εἰς τὸν Θεόν, τὸν καταχαμπτόμενον ταῖς θεοπειθέσιν εὐχαῖς Σου, εἰς τὸ ἱκανῶσαί με καὶ τὴν δύναμίν μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειῶσαι καὶ ἀναδεῖξαί με ἄξιον καὶ οὐκ ἀπόβλητον τῆς λογικῆς Αὐτοῦ ποίμνης ἐπίσκοπον. Καὶ ὡς τὸ βρέφος, ὑπὸ χαρᾶς ἀνασκιρτᾷ ῥιπταζόμενον εἰς τὴν γόησσαν ἀγκάλην τῆς μητρὸς τῶν θελγή-

τρων τῆς στοργῆς ἀπόλαυσον, οὕτω κἀγὼ ἀνασκιρτῶ, εἰ καὶ τὸν ὄγκον οὐκ εὐαρίθμων ἐτῶν ἐπὶ τῶν ὤμων βαστάζω. Ὡς στρατιώτης δὲ καλὸς καὶ πειθαρχικός, τῆς σάλπιγγος τὸ ἐγερτήριον πρόσταγμα ἐνωτιζόμενος, πρὸς Σέ, Παναγιώτατε, πρὸς Σὲ τὸν ἀρχιστράτηγον τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας ἀναφωνῶ: Πάτερ Ἅγιε, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, τὴν ὀσφύν μου ἐν ἀληθείᾳ περίζωσον, ἔνδυσόν με τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ τοὺς πόδας μου ὑπόδυσον ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, καὶ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως περίβαλλέ με, καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου ἐπίθες, καὶ μάχαιραν τοῦ πνεύματος δός μοι, καὶ οὕτω πάνοπλον ἐξαπόστειλόν μοι, ὅποι ἂν ἡ φωνὴ τοῦ ἀρχιερατικοῦ μου καθήκοντος μὲ προσμένει καὶ μὲ καλεῖ.

Ἐγὼ δέ, Θεοπρόβλητε Ποιμενάρχα, πρὸ τῆς Σῆς σεβασμίας Κορυφῆς, καὶ πρὸ τοῦ βωμοῦ τούτου τῆς ἀναιμάκτου τοῦ Χριστοῦ θυσίας, εὔορκον ὑπόσχεσιν καταθέτω, ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην λαόν μου τῆς ψυχικῆς ἐπιρρώσεως δεόμενον, οὐκ αἰσχυνῶ τὰ ἱερὰ τῆς πίστεως ὅπλα, ἀλλὰ δι' αὐτῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀμυνῶ, ἀγωνιζόμενος ἐπὶ τῶν νοερῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐπάλξεων κατὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν καὶ τὰ ἀμπλακήματα αὐτοῦ πειθοῖ καὶ συμβουλίᾳ καθαίρων, ἵνα οὕτως ἀθλῶν στεφανίτης ἀποδειχθῶ, διότι, Παναγιώτατε, οὐδεὶς στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.

Γένοιτο.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Α'.

Ἀριθμ. 1779

Τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κυρίῳ ***Βασιλείῳ*** *ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χριστῷ Σωτῆρι.*

Ὁ γάμος, τὸ μέγα κατὰ Παῦλον μυστήριον εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πολεμεῖται εἴπερ ποτὲ σήμερον σφοδρῶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ κόσμου τούτου. Ἐξ ἑνὸς τὸ δόγμα τῆς γυναικείας χειραφετήσεως ἀντιτιθέμενον τῇ Ἀποστολικῇ παραγγελίᾳ: «Αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεσθε τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ Κυρίῳ» δημιουργεῖ τῷ ἀνδρὶ αἰτίαν πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ γάμου. Ἐξ ἑτέρου τὸ φιλόϋλον τοῦ αἰῶνος πνεῦμα, ὠθοῦν αὐτὸν εἰς ἀπαιτήσεις προικός, κατασκευάζει πλήθη γυναικῶν ἀγάμων. Συμπληροῖ τὸ κακὸν ἡ διάδοσις τῶν ἰδεῶν τοῦ συστήματος τῆς κοινοκτημοσύνης, ζητοῦντος περιστεῖλαι τὸν γάμον, τὸν ὡς «συγκλήρωσιν διὰ βίου» τέως νοούμενον, εἰς συμβόλαιον ψιλόν, διαλυτὸν μετὰ τῆς καὶ τἆλλα τοῦ κοινωνικοῦ βίου συμβόλαια εὐχερείας.

Ὅτε οὖν κατὰ τηλικούτων ἐξωτερικῶν ἐναντιοτήτων τὸν ἀγῶνα σή-

μερον ἀγωνίζεται ὁ γάμος ὁ ἐν Χριστῷ, δίκαιον ἂν εἴη ἐλευθερωθῆναι αὐτὸν τῶν ἐσωτερικῶν ἐκείνων πεδῶν, ἃς Ἐκκλησιαστικαὶ καὶ Πολιτικαὶ διατάξεις μεταγενεστέρως προσέθεντο τοῖς ὑπὸ Συνόδου Οἰκουμενικῆς θεσμοθετηθεῖσι γαμικοῖς κωλύμασι κατὰ τὰς τῶν τότε καιρῶν ἀπαιτήσεις.

Ἡ μὲν γὰρ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τῶν κανόνων αὐτῆς ΝΓ' καὶ ΝΔ' τὸν μέγαν ἐν Θεοφόροις Πατράσι Βασίλειον σαφηνίζουσα καὶ συμπληροῦσα τὸν πρῶτον μόνον τῆς πνευματικῆς καὶ τὸν τέταρτον τῆς σωματικῆς συγγενείας βαθμὸν ἐκώλυσεν, ἡ δὲ περὶ τῆς συγχωνεύσεως τῶν λαῶν τῆς Αὐτοκρατορίας πρόνοια ἐν συνδυασμῷ μετ' ἄλλων καιρικῶν ἀντιλήψεων ἐκίνησε Πατριάρχας καὶ Βασιλεῖς ἐπὶ τὸ αὐξῆσαι τὰς τῶν κωλυμάτων περιπτώσεις πολὺ πέραν τῶν ὁρίων, ἅπερ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ περὶ τὸν γάμον ἐχάραξε. «Πλατῦναι γὰρ οἱ πολιτικοὶ νόμοι, λέγει ὁ Βλάσταρις, τὴν τῶν ὑπηκόων βουλόμενοι γνησιότητα, καὶ μὴ περὶ μόνην περικλείεσθαι τὴν συγγένειαν τοὺς μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίων διεκώλυσαν γάμους συναπτόμενοι τὴν πρὸς αὐτοὺς σχοῖεν γνησιότητα καὶ ἔννοιαν».

Ὥσπερ οὖν οἱ τότε τῆς Ἐκκλησίας Προϊστάμενοι, κατὰ τὴν δεδομένην αὐτοῖς ἐξουσίαν, ἐνομοθέτησαν τὰ δόξαντα χρήσιμα εἶναι εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας οἰκοδομήν, οὕτω καὶ ἡμᾶς σήμερον κατὰ μίμησιν ἐκείνων προσῆκόν ἐστι σκέψασθαι πῶς «ἂν γένοιτο σμικρυνθῆναι μὲν τὰς περὶ τὴν ἐν Χριστῷ ἕνωσιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δυσχερείας, περιαιρεθῆναι δέ τινας τῶν ἀφορμῶν, δι' ἃς πληθύνονται τῶν ἑτεροδόξων αἱ μάνδραι».

Ὡς γὰρ πάντες ἴσμεν, οἱ περὶ τὴν Ὀρθόδοξον Ποίμνην ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ποιῆσαι προσηλύτους ἐνεδρεύοντες, ταύτης μάλιστα ἐπιλαμβάνονται τῆς εὐκαιρίας, καὶ οὓς ἡμεῖς διὰ τὴν τήρησιν τοῦ κειμένου νόμου τοῦ γάμου κωλύομεν, τούτους ἐκεῖνοι καὶ προσδέχονται καὶ στεφανοῦσι καὶ τῇ μάνδρᾳ τῇ ἑαυτῶν προστιθέασι. Γίνεται δὲ καὶ τούτου μεῖζον κακόν. Πολλοὺς δηλονότι, τῶν παρ' ἑτεροδόξοις τὸν γάμον συναψάντων, προσδεχόμεθα ἐπανιόντας καὶ ἐνῷ πρότερον ἠρνούμεθα αὐτοῖς εὐλογίαν γάμου διὰ τὸ κώλυμα, παρορῶμεν ἔπειτα οὐ τὸ κώλυμα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτερευλογίαν.

Ἀναγκαῖον δὲ καὶ τοῦτο προστεθῆναι τοῖς εἰρημένοις, ὅτι οὐ παρὰ ταῖς Ἐκκλησίαις ἁπάσαις φυλάττονται ὡς νόμοι αἱ τῶν Τόμων καὶ τῶν Νεαρῶν διατάξεις. Αἱ γὰρ Ἐκκλησίαι Ρουμανίας, Ρωσίας καὶ Πολωνίας μόνον τὰ τῶν κανόνων τηροῦσι κωλύματα, ἐν Ρουμανίᾳ δὲ οὐδὲ ταῦτα πάντα, δυνατοῦ ὄντος διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος καὶ ἐπὶ τούτου δημιουργηθῆναι ἐξαίρεσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Ἐκκλησίαις τοσαύτην εἴληφεν ἡ οἰκονομία εὐρύτητα, ὥστε δικαίως ἄν τις εἴποι, ὅτι ὀνόματι μόνον καὶ οὐ πράγματι τηροῦνται αἱ διατάξεις αὗται, αἱ τὰ κωλύματα τῶν κανόνων προσαυξήσασαι.

Ἐπὶ τῆς καταστάσεως ταύτης συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν συσκεψάμενοι, ἔγνωμεν προτεῖναι καὶ προτείνομεν διὰ τῆς παρούσης τοῖς Ἁγιωτάτοις Πατριάρχαις Κων/πόλεως, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ τοῖς Μακαριωτάτοις Ἀρχιεπισκόποις Κύπρου καὶ Ἑλλάδος, ὅπως διὰ πράξεως κοινῆς τῶν Συνόδων αὐτῶν, εἴτε τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Τοπικῆς Συνόδου, εἴ γε τὰ κατ' αὐτὴν εὐοδώσειεν ὁ Κύριος, ἀνακηρυχθῶσιν ὡς ὑποχρεωτικὰ κωλύματα γάμου μόνον τὰ ἐν τοῖς κανόσιν ΝΓ' καὶ ΝΔ' τῆς Πενθέκτης ἀναφερόμενα.

Καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς μετὰ φιλαδελφίας. Συμπληρωθείη δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς συνέσεως καὶ τοῦ ζήλου τῶν ἀδελφῶν, οὓς καὶ ἐν ἀγάπῃ περιπτυσσόμενοι διατελοῦμεν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ 19/1 Αὐγούστου 1927.

Τῆς Ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
(Ὑπ. † Ὁ ***Ἀλεξανδρείας ΜΕΛΕΤΙΟΣ***

*
* *

Β'.

Ἀριθμ. Πρωτ. 3078

Παναγιώτατε καὶ Μακαριώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Μελέτιε, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐλήφθη καὶ ἀνεγνώσθη ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἡ ἀπὸ α' τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἐπιστολὴ τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Παναγιότητος, δι' ἧς κατ' ἀπόφασιν ληφθεῖσαν ἐν συσκέψει συνοδικῇ μετὰ τῶν περί Αὐτὴν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν ποιεῖται ἡμῖν πρότασιν, γινομένην ὡσαύτως καὶ πρὸς τὰς ἀναφερομένας ἄλλας ἀδελφὰς Ἐκκλησίας, περὶ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου, ὅπως ταῦτα δι' ἀποφάσεων τῶν Συνόδων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν περιορισθῶσιν ἀφ' ἧς μετὰ τὴν Πενθέκτην Σύνοδον ἔσχον ἐπεκτάσεως, ὡς ὑποχρεωτικῶν ἀνακηρυττομένων μόνων τῶν ἐν τοῖς κανόσι ΝΓ' καὶ ΝΔ' τῆς Πενθέκτης Συνόδου ἀναφερομένων.

Εἰς ἀπάντησιν οὖν πρὸς τὴν πρότασιν ταύτην προαγόμεθα διὰ τῆς παρούσης ἀδελφικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς δηλῶσαι ἐξ ἀποφάσεως συνοδικῆς

ὅτι κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν τὸ περὶ οὗ πρόκειται ζήτημα ἐξέρχεται τοῦ κύκλου τῆς ἁρμοδιότητος τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν κεχωρισμένως, δύναται δὲ ἵνα περιληφθῇ μεταξὺ τῶν ζητημάτων, ἅπερ θέλουσιν ἀπασχολήσει τὴν Προσύνοδον καὶ εἶτα τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς ὅλης ἡμῶν Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τούτοις καὶ αὖθις ἐν Κυρίῳ περιπτυσσόμενοι Αὐτήν, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς.

,αϠκζ' Νοεμβρίου ιθ'

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
[ὑπ.] † *Ὁ Κωνσταντινουπόλεως* ***ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ***

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Συγχαρητήρια Γράμματα ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς. — Ἀνεγνώσθησαν ἐπὶ Συνόδου Γράμματα τῶν Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπων Καντουαρίας κ. Ράνδαλλ καὶ Οὐψάλης κ. Νάθαν, ἐκφραζόντων συγχαρητηρίους εὐχὰς καὶ προσρήσεις ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Νέου Ἔτους.

Ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων. — Τὴν παραμονήν, χοροστατούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τὴν θείαν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ πανοσ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἑορτὴν ἱερούργησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Νεοκαισαρείας, Σηλυβρίας, Ροδοπόλεως, Μύρων καὶ Λαοδικείας, τελέσασα ἅμα καὶ τὸν Μ. Ἁγιασμόν.

Πατριαρχικαὶ προσρήσεις. — Ἐπεσκέψατο καὶ διεβίβασε τὰς Πατριαρχ. εὐχὰς ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς πρὸς τὸν ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου σεβ. Μητροπολίτην Προύσης κ. Νικόδημον, διαμένοντα ἐν Χαλκηδόνι, ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

— Τοὺς ἑορτάζοντας σεβ. Μητροπολίτας Χαλκηδόνος καὶ Ροδοπόλεως (18), ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου, ἐπεσκέφθη ὁ πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος καὶ διεβίβασε τὰς προσρήσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

— Τηλεγραφικῶς συνεχάρη ἡ Α. Θ. Παναγιότης τοὺς ἑορτάζοντας πανιερ. Μητροπολίτας Βελλᾶς καὶ Κονίτσης (7), Νιγρίτης (18), Σιδηροκάστρου καὶ Ἰκαρίας (21).

Δι' αὐτοπροσώπου ἐπισκέψεως ηὐχήθη τὰ εἰκότα τοῖς ἑορτάζουσι πανοσ. Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. κ. Μαξίμῳ (21) καὶ ἱερολ. τριτεύοντι κ. Γρηγορίῳ.

Χειροτονίαι. — Κατὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Θεοφανείων ἡ Α. Θ. Π. μετὰ τῶν συνιερουργησάντων Αὐτῇ σεβ. Μητροπολιτῶν καὶ ἐν συρροῇ πολλοῦ ἐκκλησιάσματος ἐτέλεσε τὴν εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίαν τοῦ ἐψηφισμένου Ἐπισκόπου Τραχείας κ. Ἀλεξάνδρου Ζώτου, ὅστις καὶ ἀπήγγειλε πρὸ τῆς χειροτονίας τὴν ἐν ἄλλῃ σελίδι δημοσιευομένην προσφώνησιν.

Ἱεραὶ τελεταί. — Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου τοῦ Μ. ἐν συρροῇ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος ἱερούργησεν ὁ παν. Μ/της Εἰρηνουπόλεως, ἀρχιερ. προϊστάμενος Σταυροδρομίου, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ θεοφ. ἐπισκόπου Χαριουπόλεως ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς Παναγίας, ἐν ᾧ εὑρηται καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου, κηρύξας καὶ τὸν θεῖον λόγον.

—Μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος ἐτελέσθη καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (27) ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος Σταυροδρομίου, ἐν ᾧ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου, προεξάρχοντος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων μετὰ τῶν παν. Μητροπ. Μύρων καὶ Λαοδικείας. Τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξεν ὁ προεξάρχων ἀρχιερεύς, παρέστη δ' ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ὁ πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

Μ. τοῦ Γ. Σχολή. — Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30) ἱερουργήσας ἐτέλεσε τὸ καθιερωμένον μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἀοιδίμων εὐεργετῶν τῆς Π. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὁ σεβ. Μητροπολίτης Σηλυβρίας παρισταμένων τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς μετὰ τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν μαθητῶν, ὡς καὶ τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς Π. Μαρασλείου Σχολῆς.

Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱεραρχία. — Ἐκ παραδρομῆς παρελείφθη ἐν τῇ στατιστικῇ τοῦ προηγουμένου τεύχους τὸ ὄνομα τοῦ θεοφ. Ἐπισκόπου Λεύκης κ. Παγκρατίου, ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου τῆς Ἱ. Πατρ. καὶ Σταυροπηγ. Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Κανονικαὶ ψῆφοι. — Κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς 27ης λήξαντος μηνός, γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχ. ναῷ κανονικῶν ψήφων πρὸς πλήρωσιν τῆς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Μ/του Σμαράγδου χηρευσάσης ἐπαρχίας Γενιτσῶν καὶ Γουμενίτσης, Μητροπολίτης αὐτῆς ἐξελέγη ὁ πανιερ. Μ/της Σελευκείας κ. Βασίλειος, συνυποψηφίων τεθέντων τῶν θεοφ. Ἐπισκόπων Ἀπολλωνιάδος κ. Ἰωακεὶμ καὶ Ἀπαμείας κ. Βασιλείου.

—Ὁ νέος Μ/της Γιαννιτσῶν καὶ Γουμενίτσης κ. Βασίλειος, ὑπέβαλε τηλεγραφικῶς τὰς εὐχαριστίας του τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Κανονικαὶ ἄδειαι. — Ἐχορηγήθη τῷ σεβ. Μ/τη Θυατείρων κ. Γερμανῷ ἐκκλησιαστικὴ ἄδεια πρὸς μετάβασιν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπὶ προσκυνήσει τῶν Ἁγίων Τόπων κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ προσεχοῦς Ἁγίου Πάσχα.

—Ὡσαύτως ἐχορηγήθη ἄδεια μεταβάσεως εἰς Ἀθήνας μηνιαία μὲν τοῖς πανιερ. Μ/ταις Μιτυλήνης κ. Ἰακώβῳ καὶ Σάμου κ. Εἰρηναίῳ δι' ἐπαρχιακὰς αὐτῶν ὑποθέσεις, δεκαπενθήμερος δὲ τοῖς πανιερ. Μ/ταις Φλωρίνης κ. Χρυσοστόμῳ καὶ Ἐλασσῶνος κ. Καλλινίκῳ δι' ἰδιωτικὰς τοῦ πρώτου καὶ ἐπαρχιακὰς τοῦ δευτέρου ὑποθέσεις

Χειροτονίαι κληρικῶν. — Ἐπετράπησαν αἱ ἱερατικαὶ χειροτονίαι: 1) τοῦ Γεωργίου Κ. Παπανικολάου διὰ τὸ χωρίον Μαυρονόρος καὶ τοῦ Ἀθανασίου Γ. Ντόλια διὰ

τὸ χωρίον Σαρακίνα τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν, μετὰ παροχὴν ἀπὸ μέρους τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου τῶν παρ' αὐτοῦ ζητηθεισῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν προσόντων τῶν εἰρημένων ὑποψηφίων· 2) τοῦ Γεωργίου Παπαβασιλείου διὰ τὴν Κοινότητα Ἐλευθεροχωρίου τῆς ἐπαρχίας Παραμυθίας καὶ Πάργας· 3) τοῦ Κωνσταντίνου Ζωγράφου διὰ τὴν Κοινότητα Νεοχωρίου τῆς ἐπαρχίας Καμπανίας· 4) τοῦ διακόνου Νικολάου Παπαχριστοδούλου διὰ τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν Καβάλλας· 5) τοῦ Κωνσταντίνου Ἰ. Τσιλτικλῆ διὰ τὸν Συνοικισμὸν Νυμφοπέτρας τῆς ἐπαρχίας Λαγκαδᾶ· 6) τοῦ Πασχάλη Πανούση διὰ τὴν Κοινότητα Ἰσώματος τῆς ἐπαρχίας Νιγρίτης· 7) τοῦ Θεοδώρου Λ. Πάλλα διὰ τὴν Κοινότητα Παλαιᾶς Κουτσούφλιανης τῆς ἐπαρχίας Μετσόβου.

— Τοῦ πανιερ. Μ/του Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς κ. Βασιλείου ὑποβαλόντος ἀπαντητικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἐξ ἀβλεψίας ἐσφαλμένως ἠγγέλθη αὐτῇ ἡ τέλεσις τῆς χειροτονίας τοῦ Εὐαγγέλου Γ. Λέκα διὰ τὴν Κοινότητα Βραστόβας καὶ αἰτησαμένου ὅπως ἐπιτραπῇ ἡ χειροτονία αὕτη, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐχορήγησε τὴν σχετικὴν ἄδειαν, τῶν περὶ τῶν προσόντων τοῦ προταθέντος ὑποψηφίου δικαιολογητικῶν ἐγγράφων εὑρεθέντων ἐν τάξει.

— Αἴτησις τοῦ πανιερ. Μ/του Καρδαμύλων κ. Ἰωακεὶμ περὶ χειροτονίας τοῦ Μιχαὴλ Δ. Ποταμούση ὡς ἱερέως τοῦ Ἐκκλησιδίου τοῦ ἀγροκτήματος Παγούσενας δὲν ἐγένετο δεκτή, ἅτε μὴ ἀφορῶσα εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν χριστιανῶν ὡρισμένης Κοινότητος τῆς ἐπαρχίας τῆς Α. Πανιερότητος.

— Ἐκλήθησαν οἱ πανιερ. Μ/ται Διδυμοτείχου κ. Φιλάρετος, Χίου κ. Ἱερώνυμος καὶ Καστορίας κ. Ἰωακεὶμ ὅπως ὑποβάλωσι τῇ Ἐκκλησίᾳ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα περὶ τῶν προσόντων προταθέντων ὑπ' αὐτῶν ὑποψηφίων πρὸς χειροτονίαν καὶ προσήκουσαν μετὰ τὴν λῆψιν αὐτῶν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν.

— Τῷ πανιερ. Μ/τῃ Αὐστραλίας κ. Χριστοφόρῳ ἀνενεχθέντι καὶ αὖθις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τηλεγραφικῶς διὰ τὸ ζήτημα τῆς χειροτονίας τῶν ἱερέων Σύδνεϋ καὶ Βρισβάνης, ἐδηλώθη ἀπαντητικῶς ὅτι ἡ σχετικὴ ἀπόφασις ἀναβάλλεται μετὰ τὴν λῆψιν τῆς ζητηθείσης παρ' αὐτοῦ ἐκθέσεως περὶ τῶν προσόντων τῶν προτεινομένων ὑποψηφίων.

Καθαίρεσις. — Ἐπὶ ἀτασθάλῳ καὶ ἀνηθίκῳ διαγωγῇ καὶ πολιτείᾳ, καταγγελθείσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ πολλῶν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μ/του Θεσσαλονίκης κ. Γενναδίου, καθῃρέθη ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ καὶ σχήματος ὁ Ἱερομόναχος Καλλίνικος Κελογλάνης ἢ Κασίδης Παντοκρατορηνός.

Μοναστηριακά. — Οἱ πανιερ. Μ/ται Τραπεζοῦντος κ. Χρύσανθος καὶ Τυρολόης καὶ Σερεντίου κ. Χρυσόστομος ἀπέστειλαν ἀπαντητικὰ γράμματα ἐν σχέσει πρὸς τὸν διορισμὸν αὐτῶν ὡς μελῶν τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῇ Δισενιαυσίᾳ Συνάξει τοῦ Ἁγ. Ὄρους δηλοῦντες ὅτι θέλουσιν ἐπιληφθῇ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἀνατεθείσης αὐτοῖς ἐντολῆς κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ Καταστατικοῦ προβλεπόμενον χρόνον τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν λόγῳ Συνάξεως.

— Ἐκλήθη ὁ πανιερ. Μ/της Καρδαμύλων κ. Ἰωακείμ, ἐπόπτης τῆς ἐν Χίῳ Ἱερᾶς Πατριαρχ. καὶ Σταυροπηγ. Νέας Μονῆς, ὅπως παράσχῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ πληροφορίας περὶ τῶν ὅρων καὶ τῶν λόγων, δι' οὓς διενεργεῖται κατ' αὐτὰς ἐκποίησις τῶν ἐν Μαστιχοχώροις κτημάτων τῆς ὡς ἄνω Μονῆς.

Ὡσαύτως ἐκλήθη ἡ Α. Πανιερ. ὅπως παράσχη πληροφορίας περὶ τοῦ σημείου, εἰς ὃ εὕρηται ἡ δίκη τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς αὐτῆς Μονῆς, ἵνα ἐν περιπτώσει διαρκείας τῆς φυλακίσεως αὐτοῦ προέλθη ἡ Ἐκκλησία εἰς ἀπόφασιν περὶ διενεργείας ἀρχαιρεσιῶν πρὸς ἐκλογὴν νέου Ἡγουμενοσυμβουλίου.

—Ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ ὅτι πολλοὶ Παλαιοημερολογῖται Μοναχοί, ἐκδιωκόμενοι ἐξ Ἁγ. Ὄρους μεταβαίνουσιν εἰς τὰς Ἐπαρχίας καὶ διορίζονται Ἡγούμενοι ἢ ἀναλαμβάνουσιν ἄλλας ὑπηρεσίας ἐν διαφόροις Ἱεραῖς Μοναῖς, ἐκλήθη ἡ Ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἁγ. Ὄρους, ὅπως ἀποστείλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ κατάλογον τῶν τοιούτων Μοναχῶν, πρὸς ἀνάλογον εἶτα ἐπὶ προλήψει τοῦ ἐπισυμβαίνοντος ἀτόπου ἐνέργειαν τοῦ προσήκοντος.

—Τοῦ πανιερ. Μ/του Δράμας κ. Λαυρεντίου μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐπαρχιακῆς ἀποστολῆς εἰς τὴν Ἱερὰν Πατριαρχικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἧς τυγχάνει Ἐπόπτης, ὑποβαλόντος ἐν ἐπὶ τούτῳ ἐκθέσει πληροφορίας περὶ τοῦ ἀβασίμου τῶν ἀπὸ μέρους τοῦ Ἀρχιμ. Ἀνθίμου καὶ Ἱερομονάχου Κωνσταντίου ὑποβληθεισῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ καταγγελιῶν κατὰ τοῦ Ἡγουμένου τῆς εἰρημένης Ἱ. Μονῆς, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐθεώρησε τὸ ζήτημα τοῦτο λῆξαν, ἐνετείλατο δὲ τῷ οἰκείῳ Ἡγουμενοσυμβουλίῳ ὅπως καλέσῃ τὸν ἐκ τῶν ὡς ἄνω Ἀρχιμ. Ἄνθιμον ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Μετάνοιαν αὐτοῦ, ἀφ' ἧς ἀπεμακρύνθη αὐτοβούλως, καὶ γνωρίσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς γενησομένης κλήσεως πρὸς ἀνάλογον σκέψιν καὶ ἀπόφασιν ἐν περιπτώσει μὴ ὑπακοῆς αὐτοῦ.

—Συνέστη «Μοναστηριακὴ Ἐπιτροπὴ» ἐκ τῶν σεβ. Μ/τῶν Νεοκαισαρείας, Πριγκηποννήσων καὶ Σάρδεων, μετὰ γραμματέως τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Τουρκικοῦ Γραφείου κ. Εὐθ. Μαυρίδου πρὸς διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν ἐν Πριγκηποννήσοις ἱ. Πατριαρχ. καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν.

Ἐπιτροπὴ Ἁγίου Μύρου. — Ἐνεκρίθη ἡ συμπλήρωσις τῆς ἐπὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ Ἁγίου Μύρου Ἐπιτροπῆς διὰ τοῦ διορισμοῦ ὡς μελῶν αὐτῆς τοῦ Ἐντιμολ. Ἄρχοντος Μ. Πρωτονοταρίου κ. Χρήστου Παπαϊωάννου καὶ τοῦ ἐν Φαναρίῳ φαρμακοποιοῦ κ. Β. Αἰμιλιάδου, ᾧτινι, Πατριαρχικῇ φιλοτιμίᾳ, ἀπενεμήθη τὸ ὀφφίκιον τοῦ Μυρεψοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

Διάφορα. — Κατὰ τὰς συνοδικὰς συνεδρίας τοῦ λήξαντος μηνὸς ἀνεγνώσθησαν γράμματα τῶν Μ/τῶν Σερρῶν, Δράμας, Μιτυλήνης, Μηθύμνης, Ἐλασσῶνος, Βελλᾶς καὶ Κονίτσης, Ἀρδαμερίου καὶ Καβάλλας, ἀφορῶντα εἰς γαμικὰς ὑποθέσεις τῶν χριστιανῶν τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, ἐφ' ὧν καὶ ελήφθησαν σχετικαὶ ἀποφάσεις.

Ἱερατικὴ Σχολή. — Διευθυντὴς τῆς ἐν Σάμῳ Ἱερατικῆς Σχολῆς διωρίσθη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου ὁ πανοσ. πρ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Παντελεήμων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος δημοσιευθέντος ἀνεγνωρίσθη ἡ ἐκλογὴ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Μελετίου, ὅστις καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐγένετο δεκτὸς εἰς ἀκρόασιν παρὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Φουάτ.

—Ἡ Ἱ. Σύνοδος κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῆς πρὸ τῶν ἑορτῶν συνεδρίας λαβοῦσα γνῶσιν τοῦ Β. Διατάγματος τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τῶν ἀνταλλαγέντων ἐπὶ τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ μετὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς Κυβερνήσεως ἐγγράφων συνεχάρη τῇ Α. Θ. Π. διὰ τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς ἐκκρεμοῦντος ζητήματος καὶ προῆλθεν εἰς τὰς ἑξῆς ἀποφάσεις ;

1) Διέγραψεν ἐκ τοῦ Συνταγματίου τὴν Μητρόπολιν Μέμφιδος.

2) Ἐπανίδρυσε τὴν ἀρχαίαν Μητρόπολιν Ἑρμουπόλεως, ἕδραν ἔχουσαν τὴν Τάνταν.

3) Ἵδρυσε Μητρόπολιν Ἰωαννουπόλεως [Johannesburg] καὶ Ἐξαρχίαν πάσης Ν. Ἀφρικῆς.

4) Ἐνέκρινε τὴν ἵδρυσιν ἀραβοφώνου θρησκευτικοῦ περιοδικοῦ πρὸς διδασκαλίαν τοῦ ἀραβοφώνου ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ.

Γενομένων δὲ ψήφων κανονικῶν τῇ 15 Δεκεμβρ. ἐξελέγησαν Μητροπολῖται Ἑρμουπόλεως μὲν ὁ Νουβίας Νικόλαος, Ἀξώμης δὲ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Νικόλαος Θεοδούλου, ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολ. Σχολῆς, καὶ Ἰωαννουπόλεως ὁ Ἀρχιμανδρ. Ἰσίδωρος. Διὰ τῆς ἱδρύσεως τῶν δύο νέων Μητροπόλεων, αὗται ἀνεβιβάσθησαν εἰς ὀκτώ, τὰς ἑξῆς: Τριπόλεως, Λεοντουπόλεως, Πηλουσίου, Ἀξώμης, Πτολεμαΐδος, Νουβίας, Ἑρμουπόλεως καὶ Ἰωαννουπόλεως.

Ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Μ/του Ἀξώμης κ. Νικολάου ἐγένετο τῇ 18ῃ Δεκ. ἐ. ἔ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Σάββα.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΓΕΝΙΤΣΩΝ ΚΑΙ ΓΟΥΜΕΝΙΤΣΗΣ ΣΜΑΡΑΓΔΟΣ

Τηλεγραφικῶς καὶ διὰ γράμματος αὐτοῦ ὁ σεβ. Μτης Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος ἀνήγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν θάνατον τοῦ **Μητροπολίτου Γενιτσῶν καὶ Γουμενίτσης Σμαράγδου,** ἐπελθόντα τῇ 14ῃ λήξαντος μηνὸς ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔνθα εἶχε μεταβῆ ὁ ἀείμνηστος δι' ὑποθέσεις ἐπαρχιακάς.

Τῆς κηδείας αὐτοῦ γενομένης ἐν τῷ ἱ. ναῷ τοῦ Ἁγ. Κωνταντίνου προέστη ὁ σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Τυρολόης καὶ τοῦ θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀριστείας, παρέστησαν δὲ καὶ αἱ ἐπίσημοι ἀρχαὶ τῆς πόλεως. Τὸ σκῆνος μετεκομίσθη πρὸς ταφὴν εἰς Γενιτσά, αἰτήσει τῆς οἰκείας ἐπαρχίας.

Ὁ ἀείμνηστος ἐξ Ἀλατσάτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὁρμώμενος ἀπεφοίτησε τῆς ἐν Χάλκῃ Ι. Θεολογ. Σχολῆς τῇ 1892 καὶ ὑπηρέτησε κατ' ἀρχὰς ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενος ἐν Νεοχωρίῳ καὶ εἶτα ἐν τῷ ἱ. ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων. Ἐκλεγεὶς τὸ πρῶτον Ἐπίσκοπος Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, ἀκολούθως προήχθη εἰς Μητροπολίτην Μογλενῶν, Φιλιππουπόλεως, Ἡλιουπόλεως. Ὡς Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως ἐκλήθη συνοδικὸς ἐπὶ τῆς Τοποτηρητείας τῶν ἀειμνήστων Μητροπολιτῶν Προύσης Δωροθέου καὶ Καισαρείας Νικολάου, παρέμεινε δὲ ὡς τοιοῦτος καὶ ἐπὶ Μελετίου Δ' μέχρις Ὀκτωβρίου 1923, ὅτε καὶ ἀπῆλθεν εἰς Βιένvην διὰ λόγους ὑγείας. Τῷ 1924, πατριαχεύοντος τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Γρηγορίου Ζ' ἐξελέγη Μητροπολίτης τῆς ἀρτισυστάτου Μητροπόλεως Γενιτσῶν καὶ Γουμενίτσης, ἀποτελούσης μέχρι τότε τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Ἐδέσσης, ἐπιδειξάμενος πανταχοῦ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν.

Τοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτου Γενιτσῶν καὶ Γουμενίτσης Σμαράγδου εἴη ἡ μνήμη αἰωνία.

مدير مسؤل : ملاتيوس لوقاكيس